

JAAR 2018 STUKKEN

Inhoudsopgave

Leeswijzer	3
Inleiding	4
Financiën in het kort.....	5
JAARVERSLAG	11
Programma's	12
Programma 0 - Bestuur en ondersteuning.....	13
Programma 1 - Veiligheid	22
Programma 2 - Verkeer, vervoer en waterstaat	27
Programma 3 - Economie	32
Programma 4 - Onderwijs	38
Programma 5 - Sport, cultuur en recreatie	43
Programma 6 - Sociaal Domein	54
Programma 7 - Volksgezondheid en milieu.....	74
Programma 8 - Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing.....	82
Algemene dekkingsmiddelen	91
Overhead	95
Vennootschapsbelasting	99
Paragrafen	100
A - Lokale heffingen.....	101
B - Weerstandvermogen en risicobeheersing	104
C - Onderhoud kapitaalgoederen	111
D - Financiering.....	114
E - Bedrijfsvoering	118
F - Verbonden partijen	119
G - Grondbeleid	136
JAARREKENING	140
Balans	141
Overzicht baten en lasten	145
Overzicht taakvelden versus programma's	146
Grondslagen financiële verslaglegging	150
Toelichting balans.....	154
Toelichting baten en lasten	173
Verantwoording Wet Normering Topinkomens (WNT)	181
Single Information Single Audit	183
Controleverklaring accountant.....	189

Leeswijzer

2018 was een bijzonder uitdagend jaar! Ondanks een aantal tegenvallers is de financiële positie van de gemeente verder verbeterd. Dit komt niet alleen tot uitdrukking in het positieve resultaat van € 2,3 miljoen, maar ook in de toegenomen reservepositie waardoor de gemeente een stevige financiële buffer heeft opgebouwd.

In 2018 waren de uitgaven binnen het Sociaal Domein opnieuw groter dan de bijdrage die het rijk hiervoor beschikbaar stelde. Dit leidde tot een tekort op het terrein van WMO en Jeugdzorg van € 3,0 miljoen. In 2018 en begin 2019 is er daarom hard gewerkt om een maatregelenpakket, zoals verwoord in het beleidskader sociaal domein, te ontwikkelen en te implementeren. Daarnaast wordt het tekort ruimschoots gecompenseerd door de vrijval van € 5.3 miljoen aan precariobelasting.

De organisatie is volop in beweging en is in hoog tempo verder aan het professionaliseren. In 2018 zijn hierin stappen gezet met het verbeterplan bedrijfsvoering. Deze wordt gedisciplineerd uitgevoerd.

Zoals bekend konden we vorig jaar niet tijdig acteren op het gebied van inkoop en aanbesteding wat heeft geleid tot een afkeurende accountantsverklaring op dat onderdeel. Inmiddels zijn robuuste stappen ondernomen en hebben we over 2018 een goedkeurende verklaring verkregen op zowel getrouwheid als rechtmatigheid.

Namens het college gaat mijn dank uit naar alle medewerkers die zich het afgelopen met hart en ziel hebben ingezet voor de inwoners van Achtkarspelen. In 2019 willen we verder "trochpakke" om te komen tot een mooie stabiele organisatie!

Harjan Bruining, wethouder Financiën

Inleiding

Wij bieden u hierbij de jaarstukken 2018 bestaande uit het jaarverslag en de jaarrekening 2018 aan. Het jaarverslag en de jaarrekening 2018 zijn opgesteld in overeenstemming met de grondslagen van het Besluit, Begroting en Verantwoording (BBV). Door middel van de jaarstukken leggen wij als college van burgemeester en wethouders verantwoording af aan de raad.

Resultaat jaarrekening

De jaarrekening over 2018 sluit uiteindelijk met een voordelig saldo van € 2,3 miljoen, waar de gewijzigde begroting nog uitging van een resultaat van nagenoeg nihil. Dit verschil wordt met name veroorzaakt doordat onlangs door de rechtbank een geschil in verband met precariobelasting in het voordeel van de gemeente is gevonnist. Dit heeft een effect van ruim vijf miljoen positief. Maar daartegenover staan tegenvallers in het sociaal domein, waar er een grote financiële opgave bestaat, en in de werkmaatschappij.

In de toelichting op de baten en lasten gaan wij verder op in op deze verschillen.

Oordeel accountant

De verklaring van de accountant bij de jaarstukken wordt separaat verzonden en zal onderdeel uitmaken van de besluitvorming op 4 juli 2019.

Buitenpost, 18 juni 2018

Het college van burgemeester en wethouders van Achtkarspelen

Financiën in het kort

Het doel van de jaarstukken is om de lezer te informeren over de financiële positie van de gemeente en de in het begrotingsjaar geleverde prestaties. Om dit inzicht te bevorderen wordt in dit hoofdstuk een overzicht gegeven van de grootste afwijkingen en worden enkele belangrijke financiële cijfers op grafische wijze gepresenteerd.

Grootste afwijkingen

De afwijking van het resultaat ten opzichte van de begroting wordt veroorzaakt door incidentele baten in het kader van de precariobelasting ad € 5,3 mln. enerzijds en anderzijds tekorten in het Sociaal Domein ten gevolge van de aanvullende bijdrage aan de Werkmaatschappij (€ 1,1 mln.) en een nadeel van € 3,0 mln. op de verstrekkingen in het kader van de WMO en de Jeugdzorg.

In onderstaande tabel zijn de meest significante afwijkingen in de jaarrekening van 2018 samengevat:

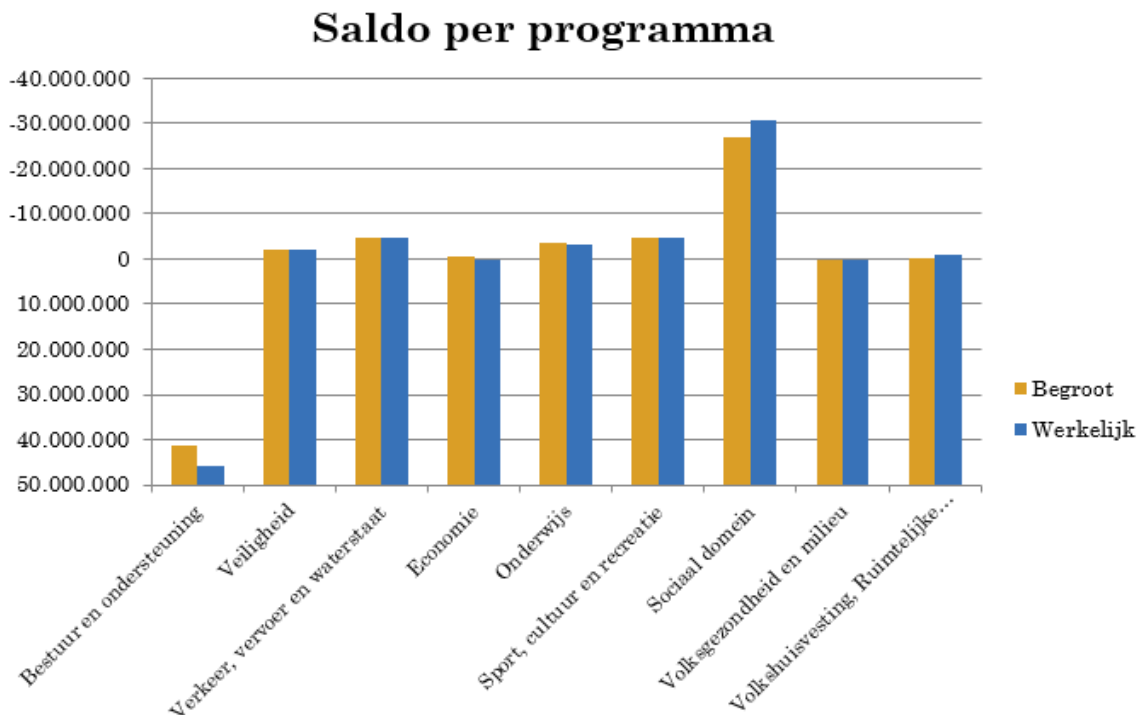
Grootste afwijkingen jaarrekening 2018 (bedragen x € 1.000)		
programma	omschrijving	bedrag
0 - Bestuur en ondersteuning	Vrijval van inkomsten uit precariobelasting door intrekking bezwaarprocedure	5.318 (V)
3 - Economie	Positief resultaat van de grondexploitatie industrieterreinen	663 (V)
3 - Economie	Voorziening verlies op complexen grondexploitatie	389 (N)
5 - Sport, cultuur en recreatie	Voorziening op sportcomplexen	287 (N)
6 - Sociaal domein	Afrekening centrumgemeente inzake maatschappelijke en vrouwenopvang	211 (V)
6 - Sociaal domein	Voordeel op inkomensregelingen	561 (V)
6 - Sociaal domein	Aanvullende bijdrage aan de Werkmaatschappij	1.180 (N)
6 - Sociaal domein	Nadeel op verstrekkingen WMO en Jeugdzorg	2.958 (N)
7 - Volksgezondheid en milieu	Storting in de voorziening riolering	260 (N)
8 - Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening	Resultaat op grondexploitaties	244 (N)
	Overige afwijkingen	806 (V)
	Totaal	2.241 (V)

Enkele financiële cijfers

De grafieken hebben betrekking op twee soorten gegevens, namelijk de baten en lasten over 2018 en de ontwikkeling van een aantal financiële grootheden over de afgelopen vijf jaar.

Begroting- en rekeningsaldi per programma

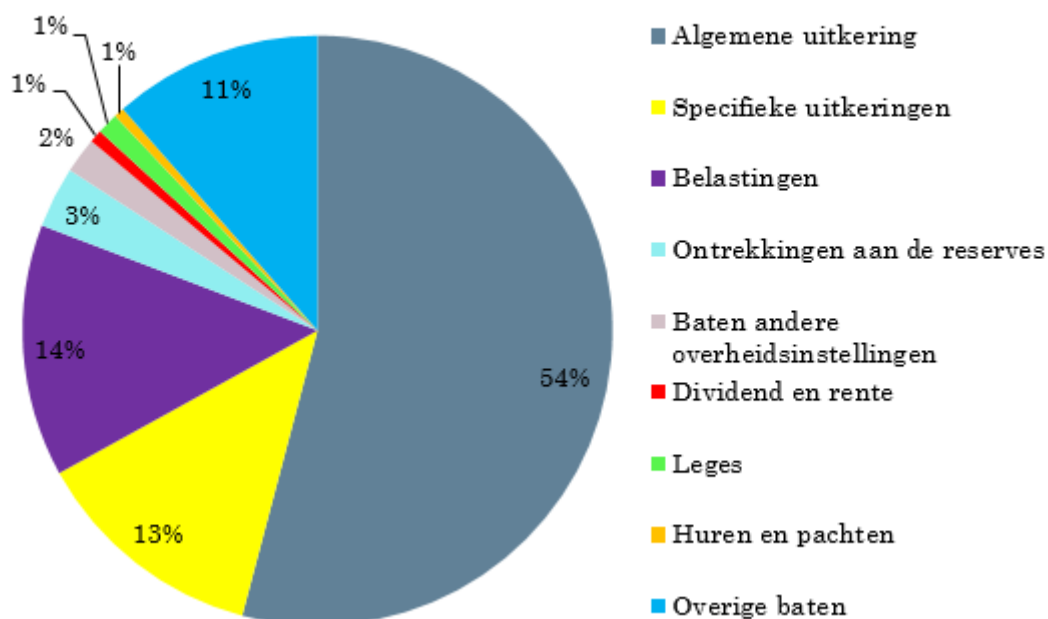
Onderstaande grafiek toont het saldo van baten en lasten van de verschillende programma's voor zowel begroting als de rekening.

Baten ingedeeld naar bron van herkomst

Onderstaande cirkeldiagram toont de inkomsten van de gemeente ingedeeld naar de bron van herkomst. De centrale rijksoverheid is goed voor 67% van de totale inkomsten. De eigen inkomsten bestaande uit gemeentelijke belastingen, huren, leges en financieringsbaten bedragen 16% van het totaal. De onttrekkingen aan de reserves zijn geen baten maar dienen wel ter dekking van de lasten op de diverse programma's. Daarom is deze post in dit diagram opgenomen.

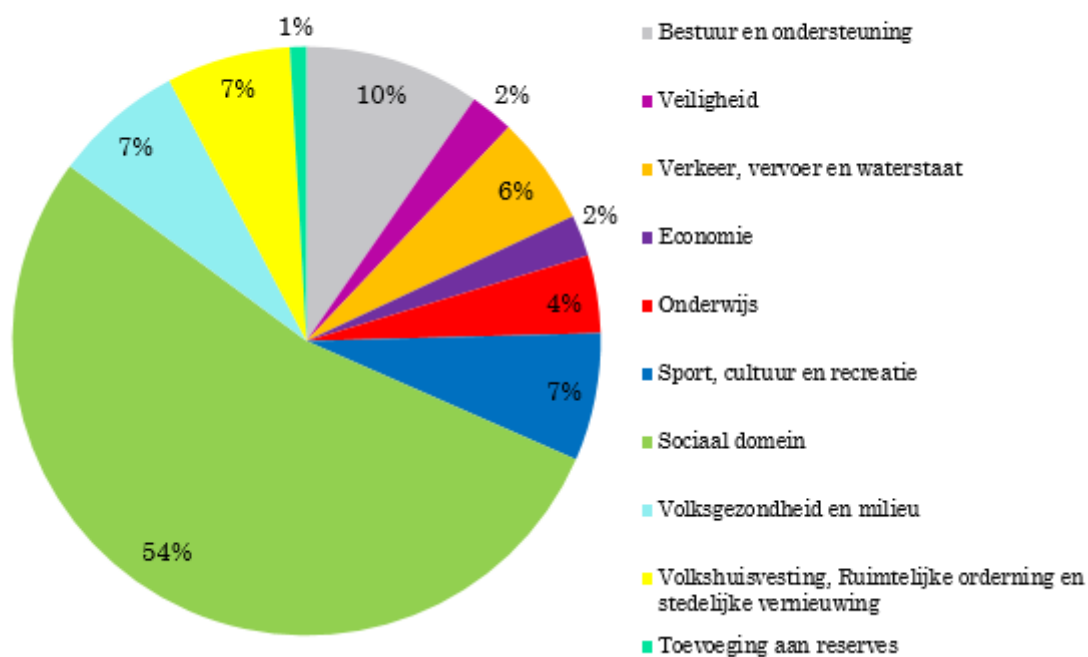
Inkomstenbronnen

Lasten per programma

De totale lasten over 2018 inclusief de toevoegingen aan de reserves bedroegen € 82,5 miljoen. Het overzicht hieronder geeft de lasten per programma aan.

Lasten per programma

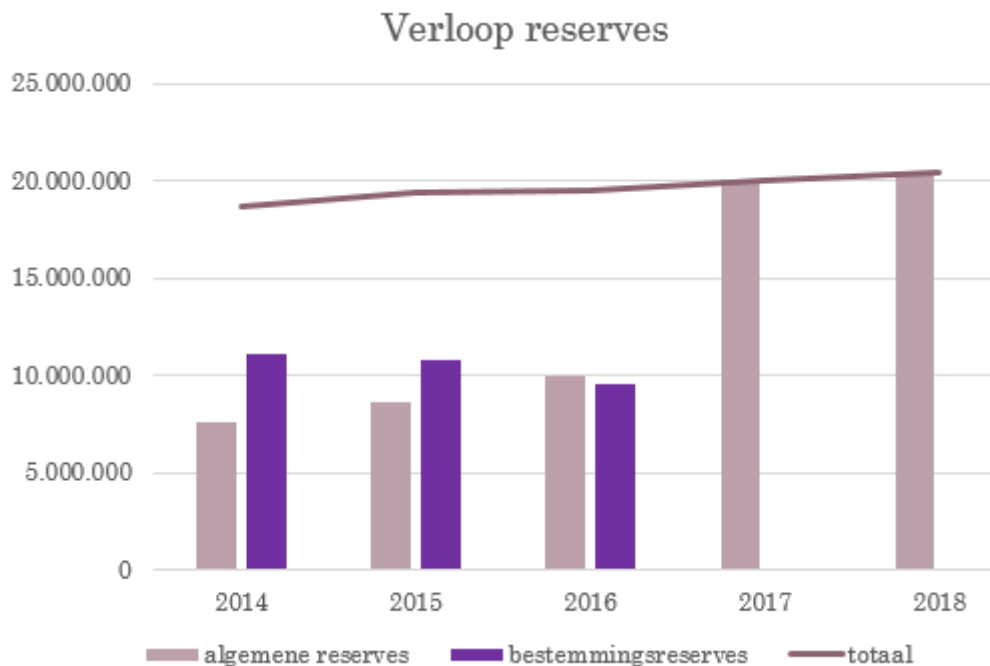

Ontwikkeling reservepositie

Onderstaande grafiek geeft het verloop weer van de omvang van de reserves over de periode 2014-2018. Deze reserves waren tot 2016 verdeeld in:

- Algemene reserve; vrij besteedbaar
- Bestemmingsreserves; specifiek doel

De gemeenteraad heeft besloten de laatste op te heffen en over te hevelen naar de algemene reserve. De totale omvang van de reserves is in 2018 is flink toegenomen ten opzichte van 2017 ten gevolge van het positieve resultaat over 2018.

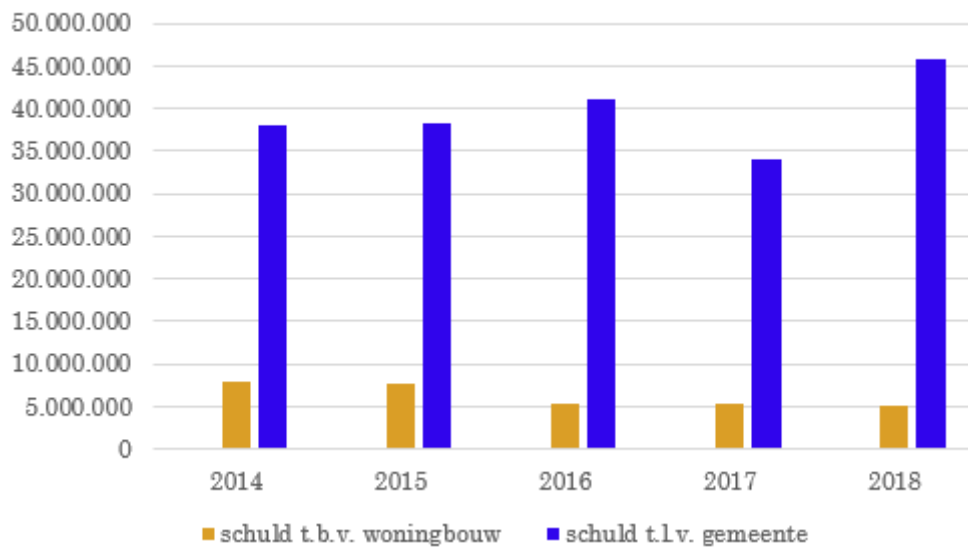

Schuldpositie van de gemeente

Onderstaande schema toont de ontwikkeling gedurende de periode 2014-2018.

Over de schuld van de woningbouw betaalt de gemeente ook rente, deze krijgen we terug van WoonFriesland. Voor de volledigheid bevat de grafiek ook de kortlopende schuld van eventuele kasgeldleningen.

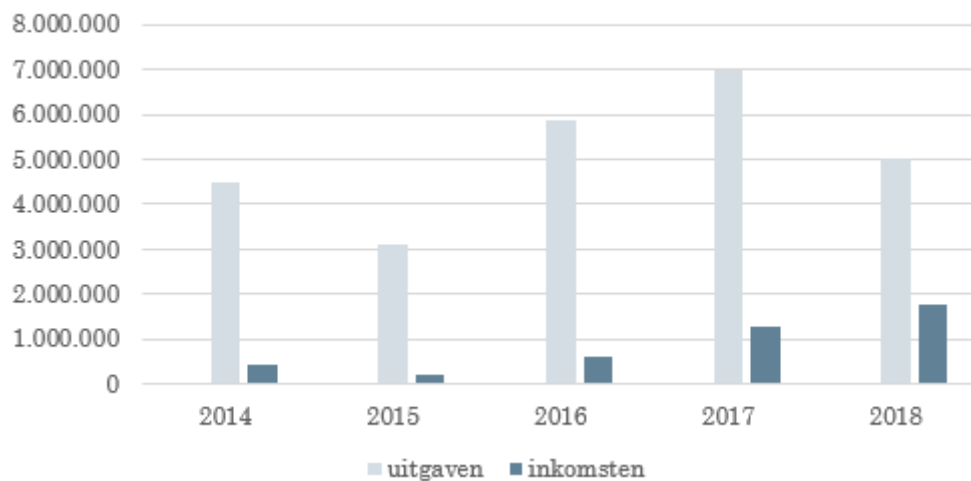
Vaste schuld & kasgeldlening

Ontwikkeling investeringsvolume

Investerings zijn nodig om voorzieningen tot stand te brengen of te behouden. Dit kost het nodige geld, soms dragen derden bij aan een investering of er is sprake van een bijdrage uit de reserve. De volgende grafiek geeft de gerealiseerde uitgaven -en inkomstenstroom weer.

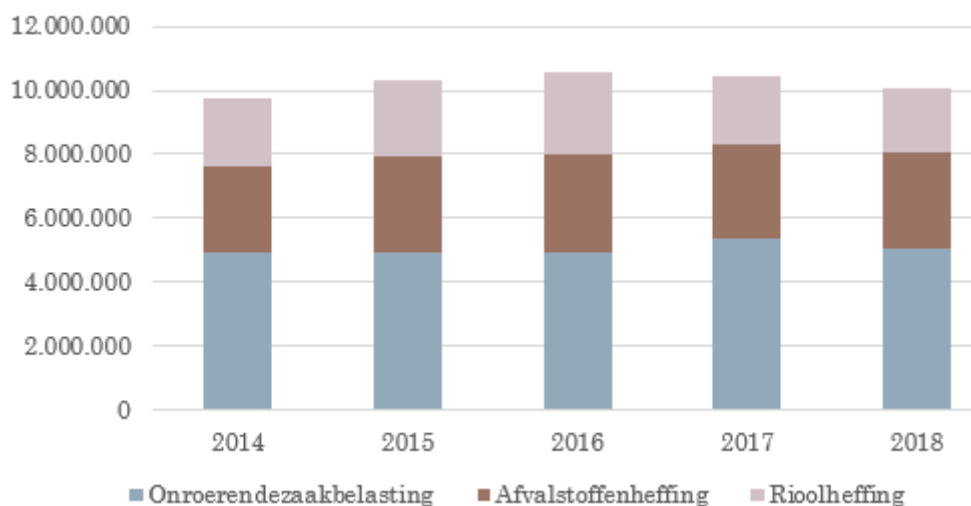
Omvang investeringen

Belastinginkomsten

Onderstaande tabel geeft de totale inkomstenstroom weer van de afgelopen vijf jaar. De gemeente brengt onroerendezaakbelasting, afvalstoffenheffing en rioolrechten bij inwoners en bedrijven in rekening. Precariobelasting is hier niet in verwerkt.

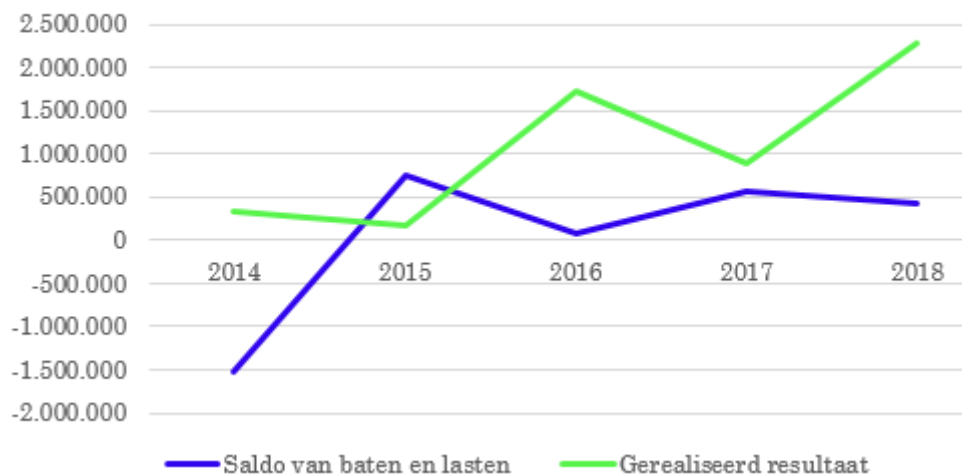
Opbrengst belastingen

Exploitatie saldi 2014-2018

Het exploitatiesaldo kunnen we op twee manieren weergeven, namelijk het saldo van de baten en lasten en het gerealiseerde resultaat. De eerste is het saldo op de programma's exclusief reservemutaties. Dit saldo is gelijk aan de mutatie in het eigen vermogen. Het gerealiseerde resultaat is de som van het saldo op de programma's inclusief reservemutaties.

Exploitatiesaldi

JAARVERSLAG

Programma's

Programma 0 - Bestuur en ondersteuning

Inleiding

In dit programma zijn de volgende thema's opgenomen: Dienstverlening, Bestuur en Belastingen.

Bij Dienstverlening gaat het om de totale dienstverlening van de gemeente ondergebracht bij de Werkmaatschappij. Bij Bestuur richten we ons met name op de bestuurlijke samenwerking met Tytsjerksteradiel via de Gemeenschappelijke Regeling Werkmaatschappij 8KTD. Onder Belastingen worden opmerkingen gemaakt over een aantal gemeentelijke belastingen.

Conform de BBV-voorschriften wordt 'Overhead' apart gepresenteerd als programma, zodat de financiële en inhoudelijke informatie bij elkaar staat.

De thema's in dit programma horen bij de taakvelden

0.1	Bestuur
0.10	Mutaties reserves
0.2	Burgerzaken
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden
0.5	Treasury
0.61	OZB woningen
0.62	OZB niet-woningen
0.64	Belastingen Overig
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds
0.8	Overige baten en lasten
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)

Dienstverlening

Wat wilden we bereiken?

- De toegang tot het klantcontactcentrum en het ambtelijk apparaat voor inwoners en ondernemers is laagdrempelig.
- We willen de klant goed in beeld hebben en onze dienstverlening daarop afstemmen
- De identiteit van de burger moet juist en veilig zijn.
- Het gemeentekantoor is goed bereikbaar en in ieder geval op kantooruren geopend.

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

Dienstverleningsconcept

De basis voor onze dienstverlening is het dienstverleningsconcept 2.0 dat in 2013 samen met Tytsjerksteradiel is opgesteld en vastgesteld. Hierin zijn de volgende uitgangspunten vastgelegd.

- We hanteren drie afhandelingsniveaus voor producten: de frontoffice omvat een 1e en een 2e lijn, de backoffice omvat de 3e lijn.
- Welke taken waar binnen die afhandelingsniveaus worden afgehandeld hangt af van de complexiteit, de interpretatiebehoefte en tijd
- De frontoffice voert altijd regie over het proces van de aanvraag
- Producten worden zoveel mogelijk digitaal aangeboden en afgehandeld
- Persoonlijk contact met de klant vindt plaats indien gewenst of vereist
- Het werken op afspraak wordt verder uitgebreid
- We vinden klanttevredenheid erg belangrijk en hebben daar onder de noemer hostmanship aandacht voor.

Telefonische bereikbaarheid

De telefonische bereikbaarheid is in 2018 voor de derde achtereenvolgende jaar gestegen tot boven de streefwaarde van 95%. Het aantal telefoontjes is voor het tweede achtereenvolgende jaar echter ook gestegen. We stellen ons ten doel die tendens neerwaarts om te buigen.

Digitale dienstverlening

De burger heeft zich even vaak tot onze website gericht als in 2017. Dit is logisch want door gebrek aan adequate middelen konden we in 2018 niet de gewenste progressie boeken op het gebied van digitale dienstverlening. Wel is alles in gereedheid gebracht dat de belastingaanslagen 2019 digitaal konden worden opgelegd.

Bezoek aan het gemeentehuis

Dienstverlening op afspraak is in 2018 verder operationeel geworden. Burger en organisatie hebben zich gevonden om op basis van een balie-afspraak het gesprek aan te gaan.

E-mail bereikbaarheid

In 2018 zijn er diverse onderzoeken geweest naar de E-mail bereikbaarheid. De diverse onderzoeken laten een wisselend beeld zien: de ene keer positief, de andere keer negatief. Naar aanleiding hiervan hebben we onderzocht hoe we onze E-mail-bereikbaarheid kunnen verbeteren, zowel voor ondernemer als voor burger. Deze bevindingen worden in 2019 geoperationaliseerd.

KCC en organisatie

Goede dienstverlening valt of staat bij goede verbindingen. Natuurlijk speelt dat in de informatie huishouding, maar het speelt ook een rol tussen de collega's onderling. In 2018 is daar nadrukkelijk geïnvesteerd om het onderlinge contact tussen KCC en rest van de organisatie beter op elkaar aan te laten sluiten.

Informatie beheer

- Bij de inrichting volgen we de landelijke opzet en standaarden (Het gemeentelijk fundament, de GEMMA-architectuur)
- We gaan zaakgericht werken en gaan gebruik maken van daarvoor benodigde informatiesystemen
- 8K en Td gaan gezamenlijk dezelfde software inzetten voor front- en midoffice
- 8K en Td gaan software waar mogelijk harmoniseren

Alle acties in het kader van dienstverlening en ICT zijn in gezamenlijkheid opgepakt en uitgewerkt. ICT is randvoorwaardelijk voor een verdere ontwikkeling van de dienstverlening, maar ook voor de inrichting van de backoffice. Dit vraagt de nodige aandacht waar het de inrichting en gebruik van gezamenlijke systemen betreft, maar ook informatiebeveiliging en privacywetgeving zijn belangrijke thema's waar in toenemende mate rekening mee moet worden gehouden.

Bestuur

Wat wilden we bereiken?

- We willen dat inwoners zich in hun inwonersbelang gehoord voelen.
- We willen de transparantie en het inzicht in de resultaten van de gemeentelijke activiteiten vergroten.
- Achtkarspelen blijft zelfstandig als bestuurlijke eenheid.

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

Burgerparticipatie

In 2019 heeft het college zich ingezet voor de verdere doorontwikkeling van de burgerparticipatie. Ook is een 2018 verordening op de jongerenraad aangenomen. Deze jongerenraad heeft een eigen werk budget en wordt begeleid door een medewerker van de griffie.

Prestatiemanagement

In 2018 is een start gemaakt met het, op het automatiseringspakket LIAS gebaseerde, prestatie management. In dit pakket registreert het college de voortgang van de punten uit het coalitieakkoord en de aanbevelingen en adviezen van de rekenkamer en de accountant. Met de controle commissie van de raad zijn deze stappen voor verbetering van het inzicht in de resultaten gedeeld.

Samenwerking Achtkarspelen-Tytsjerksteradiel

De samenwerking tussen de gemeente Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel is in 2018 in een volgende fase terecht gekomen. Op basis van de evaluatie uit 2017 is het adagium: "Samen, en tenzij" In de organisatie geïmplementeerd. Doordat hiermee De kwetsbaarheid van de organisatie verminderd is, is Achtkarspelen als bestuurlijke eenheid beter geborgd.

Belastingen

Wat wilden we bereiken?

- Precariobelastingen invoeren voor kabels en leidingen.
- Een kwijtscheldingsbeleid hanteren waarbij inwoners met een inkomen lager dan of gelijk aan het bijstandsniveau in beginsel in aanmerking komen voor kwijtschelding.
- Optimale dienstverlening bieden door bijvoorbeeld de digitale communicatie op het terrein van belastingen te vergroten.
- Geen OZB-verhoging anders dan inflatiecorrectie.

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

Precario

Aan de belastingplichtigen Liander, Stedin en Tennet zijn en worden aanslagen precariobelastingen opgelegd tot en met belastingjaar 2021. Inmiddels (d.d. maart 2019) is bekend dat Liander de beroepszaken voor Achtkarspelen heeft ingetrokken over alle jaren tot en met 2018.

Gemeentelijke belastingen

Het kwijscheldingsbeleid is gebaseerd op landelijke regels. Naast de digitale contactmogelijkheden qua reactie- of bezwaarformulieren worden ingaande 2019 de aanslagen tevens verstuurd via "Mijn Overheid". In de begroting voor het jaar 2018 is bepaald dat de OZB- opbrengst 0,62% verlaagd wordt. Bij de OZB- tariefbepaling is hiermee rekening gehouden.

Verbonden partijen

Onderstaande vindt u, indien van toepassing, het overzicht van de verbonden partijen aan dit programma. Een verdere specificatie vindt u in de paragraaf Verbonden Partijen.

Gemeenschappelijke regeling

Naam	Werkmaatschappij Achtkarspelen–Tytsjerksteradiel
vestigingsplaats	Buitenpost / Burgum
openbaar belang	-
bestuurlijk belang	
risicoprofiel	 [Hoog]

Vennootschap / Coöperatie

Naam	BNG Bank NV
vestigingsplaats	Den Haag
openbaar belang	De BNG draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, alsmede het door de statuten beperkte werkterrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. De BNG bundelt de uiteenlopende vraag van klanten tot een beroep op de financiële markten dat aansluit op de behoefte van beleggers wat betreft volume, liquiditeit en looptijd. Door de combinatie van beide elementen heeft de bank een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen zeer scherpe prijzen, die weer worden doorgegeven aan decentrale overheden en aan instellingen voor het maatschappelijk belang. Dat leidt voor de burger uiteindelijk tot lagere kosten van voorzieningen.
bestuurlijk belang	Deelname in het aandelenkapitaal
risicoprofiel	 [Laag]

Naam	Eneco
vestigingsplaats	Rotterdam
openbaar belang	Energieleverancier.
bestuurlijk belang	Deelname aandelenkapitaal
risicoprofiel	 [Middel]

Naam	Stedin
vestigingsplaats	Rotterdam
openbaar belang	Energietransport
bestuurlijk belang	Deelname aandelenkapitaal
risicoprofiel	 [Middel]

Beleidsindicatoren BBV

Programma 0. Bestuur en ondersteuning						
Indicator	Eenheid	Metingen en refertejaar				
		jaarrekening 2018	begroting 2019	begroting 2018		
Apparaatskosten	euro	568,0 [2017]	874,0 [2019]	195,4	(2018)	
Bezetting	fte	3,1 [2017]	3,7 [2018]	3,9	(2017)	
Externe inhuur	euro	11,0 [2017]	7,7 [2017]	9,1	(2017)	
Formatie	fte	3,1 [2017]	3,4 [2018]	4,0	(2017)	

Resultaat van dit programma (x € 1.000)

Lasten exclusief reserves	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Bestuur	2.324	2.513	-189
Burgerzaken	1.450	1.254	196
Beheer overige gebouwen en gronden	59	57	1
Treasury	141	318	-177
OZB woningen	171	203	-31
OZB niet-woningen	82	85	-4
Belastingen Overig	20	20	1
Overige baten en lasten	2.019	-3.676	5.696
Vennootschapsbelasting (VpB)	-	176	-176
Totaal lasten	6.266	950	5.316
Baten exclusief reserves	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Bestuur	66	107	41
Burgerzaken	418	462	44
Treasury	599	597	-2
OZB woningen	3.391	3.399	8
OZB niet-woningen	1.825	1.758	-67
Belastingen Overig	1.660	1.678	18
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	45.985	45.884	-101
Overige baten en lasten	-	1	1
Totaal baten	53.944	53.885	-59
Saldo van baten en lasten (excl. reserves)	47.679	52.935	5.257

In de reserves gestort	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Mutaties reserves	1.693	747	946
Totaal lasten	1.693	747	946
Uit de reserves gehaald	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Mutaties reserves	3.018	2.620	-398
Totaal baten	3.018	2.620	-398
Saldo reservemutaties	1.325	1.873	548

TOTAAL	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Lasten programma	7.959	1.697	6.262
Baten programma	56.963	56.505	-458
Saldo programma	49.004	54.808	5.804

Analyse verschillen rekening-begroting

In onderstaande tabel worden de belangrijkste verschillen tussen rekening en begroting verklaard.

Per programma

Verklaring resultaat op dit programma		€
negatieve bedragen = nadelig, positieve bedragen = voordelig		
0. Bestuur en ondersteuning		5.288.100
Baten		-738.000
- Overige nadelige effecten op de baten: - Algemene uitkering (101.500)- Mutaties reserves (398.300)- Resultaat van de baten en lasten (380.000)		-876.000
- Taakveld OZB niet-woningen: Op het taakveld worden de inkomsten voor OZB aanslagen verantwoord niet zijnde woningen. Dit bestaat enerzijds uit een gebruikersdeel en een eigenarendeel. Op het moment dat de tariefberekeningen en tariefbepaling (november) plaatsvindt worden nog aannames gedaan voor wat betreft de grondslagen c.q. WOZ- waarden en waardeontwikkelingen en de verschillen als gevolg van accres, leegstand etc. Dit omdat de taxaties nog niet volledig zijn afgerond voor het nieuwe jaar (afronding januari). De werkelijke grondslagen zijn achter gebleven ten opzichte van de ramingen in november. Lagere grondslagen/totale WOZ- waarden voor alle bedrijven in totaal.		-67.000
- Taakveld Overhead: Het nadeel op de baten ontstaat door diverse kleine nadelen.		-16.000
- Taakveld Bestuur: Het nadeel op de lasten ontstaat door de vertraging samenwerking aanleg glasvezel en diverse kleine nadelen.		-14.000
- Taakveld Belastingen overige: Het voordeel op de baten ontstaat door diverse kleine voordelen.		18.500
- Taakveld Burgerzaken: Opbrengsten leges zijn hoger uitgevallen dan begroot. Dit komt mede doordat de begroting in de afgelopen jaren niet is geactualiseerd. Vanaf 2019 is de begroting opgemaakt o.b.v. daadwerkelijk geprognosticeerde verhandelingen. Dit is mede opgepakt doordat er vanaf 2019 een daling in de verhandelingen wordt verwacht. Dit effect komt door de in het verleden verhoogde verjaringstermijn van de reisdocumenten (van 5 naar 10 jaar). Financieel betekende dit een voordeel (-49.000). Daarnaast was er een klein nadeel op de baten door minder verhandelingen qua aanvragen en uitwisseling informatie met het Kadaster (4.000)		45.000
- Taakveld Bestuur: Het voordeel op de baten ontstaat door de volgende ontwikkelingen:- Ontvangsten personeel uitgeleend aan derden (45.000)- Diverse kleine voordelen (10.000)		55.000
- Taakveld Overhead: Het voordeel op de baten ontstaat door de volgende ontwikkelingen:- Compensatie voor langdurig afwezig medewerkers omwille van ziekte, zwangerschap o.i.d. (74.000)- Subsidiemiddelen vergoeding zonnepanelen op dak gemeentehuis en Impulsregeling Leren en Veranderen (19.000)- Diverse kleine voordelen (23.500)		116.500
Lasten		6.026.100

– Taakveld Overhead: Het nadeel op de lasten ontstaat door de volgende ontwikkelingen:– Bijdrage aan voorziening onderhoud gemeentehuis (125.000)– Verhoogde bijdrage inzake GGU Fonds waarbij hogere bijdrage vanuit gemeentefonds niet functioneel was toebedeeld op het taakveld (80.000)– Personele kosten waaronder inhuur adviesbureau doorontwikkeling organisatie (40.000)– Tekort incidenteel onderhoud gemeentehuis (20.000)– Diverse kleine nadelen (18.500)– Inkomensoverdracht WM (391.000)	–674.500
– Taakveld Bestuur: Het nadeel op de lasten ontstaat door de volgende ontwikkelingen:– Personele kosten wachtgeld voormalig wethouders (69.000), salariskosten concern, griffie en college (92.000) en overige vergoedingen (25.000)– Binnen het programma is in de exploitatie een dotatie aan de voorziening belasting debiteuren verantwoord (197.000)– Diverse kleine nadelen (10.000)	–404.000
– Overige nadelinge effecten op de lasten: – Vennootschapsbelasting (176.000)– Treasury (175.000)– Inkomensoverdrachten (35.000)	–386.000
– Taakveld Burgerzaken: Lasten leges zijn hoger uitgevallen dan begroot. Dit komt mede doordat de begroting in de afgelopen jaren niet is geactualiseerd. Vanaf 2019 is de begroting opgemaakt o.b.v. daadwerkelijk geprognosticeerde verhandelingen. Dit is mede opgepakt doordat er vanaf 2019 een daling in de verhandelingen wordt verwacht. Dit effect komt door de in het verleden verhoogde verjaringstermijn van de reisdocumenten (van 5 naar 10 jaar). Financieel betekende dit een nadeel (25.000). Daarnaast was er een klein nadeel op de lasten door minder verhandelingen qua aanvragen en uitwisseling informatie met het Kadaster (8.000) en een klein extra nadeel op de lasten door hogere verkiezingskosten (4.500).	–29.500
– Taakveld Overhead: Het voordeel op de lasten ontstaat door de volgende ontwikkelingen:– Onderbesteding budgetten diverse budgetten (46.000)– Niet functionele verdeling van het budget ziektevervanging naar de diverse taakvelden waar deze kosten zijn verantwoord (40.000)	86.000
– Taakveld Bestuur: Het voordeel op de lasten ontstaat door de volgende ontwikkelingen:– Personele en materiële kosten commissies en pensioenpremies wethouders/voormalig wethouders (155.500)– Vertraging samenwerking aanleg glasvezel (27.000)– Diverse kleine voordelen (32.500)	215.000
– Taakveld Burgerzaken: Effect inkomensoverdrachten	225.000
– Voordelig effect op de lasten op taakveld Resultaat van de rekening van baten en lasten.	428.100
– Taakveld Mutaties Reserves: Het voordelige effect op de lasten ontstaat door de volgende ontwikkelingen:– Aanscherping regels omtrent overlopende posten (750.000)– Overige (195.000)	945.000
– Taakveld Overige baten en lasten: Het voordeel op de lasten ontstaat door de volgende ontwikkelingen:– Intrekking bezwaarprocedures precariobelasting over de jaren 2014 t/m 2018 waardoor deze inkomsten vrijvallen uit de voorziening precariobelasting ten gunste van de exploitatie (5.318.000)– Diverse overige voordelen: (303.000)	5.621.000

waarvan beïnvloed door eenmalige mee- en tegenvallers		€
negatieve bedragen = nadelig, positieve bedragen = voordelig		
0. Bestuur en ondersteuning		5.621.000
Lasten	5.621.000	
– Taakveld Overige baten en lasten: Het voordeel op de lasten ontstaat door de volgende ontwikkelingen:– Intrekking bezwaarprocedures precariobelasting over de jaren 2014 t/m 2018 waardoor deze inkomsten vrijvallen uit de voorziening precariobelasting ten gunste van de exploitatie (5.318.000)– Diverse overige voordelen: (303.000)	5.621.000	

Programma 1 - Veiligheid

In dit programma zijn de volgende thema's opgenomen: Veilige woon- en leefomgeving, Verbinding veiligheid en sociaal domein en Samenwerking externe veiligheidspartijen.

Veiligheid is de aanwezigheid van orde en rust in het openbare leven en van de bescherming van leven, gezondheid en goederen tegen acute en dreigende aantastingen. Onveiligheid is te omschrijven als alles wat hier inbreuk op maakt. Die inbreuk kan feitelijke aantasting (objectief) betreffen, maar ook het gevoel van onveiligheid (subjectief) zijn.

Integraal veiligheidsbeleid is beleid dat alle veiligheidsvelden bestrijkt, interne en externe partners bij de aanpak betreft en de organisatie van het beleid borgt. Hierbij proberen alle betrokken partijen gezamenlijk te komen tot een veiligere samenleving.

De thema's in dit programma horen bij de taakvelden

- 1.1 Crisisbeheersing en brandweer
- 1.2 Openbare orde en veiligheid

Veilige woon- en leefomgeving

Wat wilden we bereiken?

- Burgers moeten zich blijvend veilig kunnen voelen.

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

Casuïstiek

De eenheid Veiligheid is betrokken bij casuïstiek op diverse vlakken. Bij het onderdeel "Verbinding veiligheid en sociaal domein" wordt dit nader toegelicht.

Wet Aanpak Woonoverlast

In 2018 is gewerkt aan de beleidsregels voor het toepassen van de Wet Aanpak Woonoverlast. Eind 2018 is het voorstel naar de gemeenteraad gegaan om hiertoe de APV aan te passen. De implementatie wordt verwacht in 2019..

Jaarwisseling

In 2018 is vooraf geïnvesteerd in de voorbereiding op de jaarwisseling. Er is onder andere in Twijzelerheide een nieuwe locatie voor het afschieten van carbid afgesproken. Hierdoor is er geen vreugdevuur ontstoken op het veld nabij het Pleinpaed waardoor er geen roetschade op de school en huizen rondom dit veld is ontstaan. Er waren geen opruimkosten van de asresten van het vreugdevuur. Ook zijn er hierdoor geen (geluids) overlast meldingen gedaan door omwonenden met betrekking tot het carbidschieten.

Opiumwet

Op 18 oktober 2018 is het geactualiseerde beleid Opiumwet 13b in werking getreden. Het beleid is aangescherpt, waarbij het mogelijk is een woning of lokaal direct te sluiten bij een eerste overtreding van de Opiumwet. In Achtkarspelen zijn in 2018 drie waarschuwingsbrieven verstuurd en één woning is gesloten.

Verbinding veiligheid en sociaal domein: de burger de passende hulp bieden

Wat wilden we bereiken?

- Adequate hulpverlening voor de burger en het gezin.
- Inwoners moeten zich blijvend veilig kunnen voelen.

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

Veiligheidshuis

In 2018 zijn er 6 casussen waarbij het Veiligheidshuis de procesregie had en waarbij Achtkarspelen is betrokken. Bij een 3-tal casussen woonden de betrokkenen niet in onze gemeente. Twee betrokkenen zijn later wel in onze gemeente komen wonen, één betrokkene heeft familie in onze gemeente.

Dorpenteam

Naast casuïstiek die wordt ingebracht bij het Veiligheidshuis, worden er ook casussen gezamenlijk met het dorpenteam opgepakt. In 2018 ging het hierbij om 24 casussen. De redenen voor het oppakken van deze casuïstiek is divers. Het gaat hierbij onder andere om woonoverlast, verslavingsproblematiek en verward gedrag.

Problematiek verward gedrag

De problematiek met betrekking tot personen met verward gedrag laat een stijgende lijn zien (235 meldingen in 2018). Overigens hebben circa 75 meldingen betrekking op één adres. Het Sociaal Domein in samenwerking met de eenheid Veiligheid heeft in 2018 een pilotproject opgezet waarbij een "Trochpakker" fungeert als schakel tussen veiligheid en zorg. De Trochpakker gaat mee met de politie op signalen van verward gedrag of zorgmijden, maar gaat ook af op signalen van anderen zoals burens, apotheek en huisarts. Beoogd wordt om preventief te werken en daardoor escalatie te voorkomen. Start van het project is in 2019.

Samenwerking externe veiligheidspartners: versterken en continueren samenwerking

Wat wilden we bereiken?

- Handhaving van wet- en regelgeving meer richten op overtreders dan op degenen die het goed voor elkaar hebben.
- Strak toezicht op de GR Veiligheid.
- Handhaving politiepost in gemeentehuis.

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

Calamiteiten

Ter vervanging van een medewerker is er een nieuwe Officier van Dienst Bevolkingszorg opgeleid. Deze is inzetbaar als er een calamiteit is in Achtkarspelen of Tytsjerksteradiel, waarbij de gemeente een rol heeft. Hierbij is er sprake van multidisciplinaire afstemming met onder andere brandweer en politie.

Veiligheidsregio

In 2018 is er getraind en geoefend volgens de jaarplanning van Veiligheidsregio Fryslân.

Verbonden partijen

Onderstaande vindt u, indien van toepassing, het overzicht van de verbonden partijen aan dit programma. Een verdere specificatie vindt u in de paragraaf Verbonden Partijen.

Gemeenschappelijke regeling

Naam	Veiligheidsregio Fryslân
vestigingsplaats	Leeuwarden
openbaar belang	• Behartigen preventieve taken op het gebied van de volksgezondheid en infectieziektenbestrijding; • Zo doelmatig mogelijk georganiseerde en gecoördineerde brandbestrijding, alsmede hulpverlening bij ongevallen en rampen bewerkstelligen.
bestuurlijk belang	Deelname in algemeen bestuur
risicoprofiel	 [Hoog]

Beleidsindicatoren BBV

Programma 1. Veiligheid				
Indicator	Eenheid	Metingen en referentiejaar		
		jaarrekening 2018	begroting 2019	begroting 2018
Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	aantal	1,1 [2018]	0,7 [2017]	1,1 (2016)
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	aantal	3,6 [2018]	3,6 [2017]	4,1 (2016)
Vernieling	aantal	4,8 [2018]	3,2 [2017]	4,1 (2016)
Verwijzingen Halt	aantal	82,0 [2017]	82,0 [2017]	62,0 (2016)
Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	aantal	0,5 [2018]	0,5 [2017]	0,7 (2016)

Resultaat van dit programma (x € 1.000)

Lasten exclusief reserves	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Crisisbeheersing en brandweer	1.518	1.441	77
Openbare orde en veiligheid	610	542	68
Totaal lasten	2.128	1.983	145
Baten exclusief reserves	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Crisisbeheersing en brandweer	51	52	
Openbare orde en veiligheid			
Totaal baten	51	52	1
Saldo van baten en lasten (excl. reserves)	-2.077	-1.931	146

In de reserves gestort	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
n.v.t.	-	-	-
Totaal lasten			
Uit de reserves gehaald	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
n.v.t.	-	-	-
Totaal baten			
Saldo reservemutaties			

TOTAAL	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Lasten programma	2.128	1.983	145
Baten programma	51	52	1
Saldo programma	-2.077	-1.931	146

Analyse verschillen rekening-begroting

In onderstaande tabel worden de belangrijkste verschillen tussen rekening en begroting verklaard.

Per programma

Verklaring resultaat op dit programma		€
negatieve bedragen = nadelig, positieve bedragen = voordelig		
1. Veiligheid		-146.000
Lasten		-146.000
- Ten aanzien van de crisisbeheersing zijn er minder personeelsgerelateerde kosten nodig geweest dan begroot.		-63.000
- Overig		-32.000
- Er is een incidentele meevaller op doorgeschoven BTW van de Veiligheidsregio.		-24.000
- De geraamde kosten voor onvoorzien zijn niet aangewend.		-14.000
- Er zijn minder kosten gemaakt voor veiligheid in het kader van de jaarwisseling, grote projecten en woninginbraken.		-13.000
waarvan beïnvloed door eenmalige mee- en tegenvallers		€
negatieve bedragen = nadelig, positieve bedragen = voordelig		
1. Veiligheid		-24.000
Lasten		-24.000
- Er is een incidentele meevaller op doorgeschoven BTW van de Veiligheidsregio.		-24.000

Programma 2 - Verkeer, vervoer en waterstaat

Het programma Verkeer, vervoer en waterstaat bestaat uit één thema: Een duurzame, schone en veilige leefomgeving.

Dit programma omvat de wijze waarop de gemeente omgaat met mobiliteit, bestaande uit het beheer van wegen, straten en pleinen. Dit programma omvat ook verkeersmaatregelen, openbaar vervoer en parkeren. Ten aanzien van het onderdeel 'waterstaat' vallen binnen dit programma economische en recreatieve havens en de afwatering (doorgaande waterwegen). Hierbij moet worden opgemerkt dat de gemeente geen recreatieve havens in beheer heeft en dat de doorgaande waterwegen primair in eigendom en beheer zijn bij Wetterskip Fryslân, Provincie en/of Rijkswaterstaat.

Doelstelling van de gemeente is om een duurzame, schone en veilige leefomgeving te creëren en in stand te houden. De openbare ruimte bestaat uit verschillende onderdelen. Binnen dit programma vallen de onderdelen wegen, pleinen, fietspaden voetpaden en overige verhardingen. Het onderdeel 'groen' (inclusief de sloten en vijvers) komt verder aan de orde in programma 5 Sport, cultuur en recreatie. Riolering valt onder programma 7 Volksgezondheid en milieu.

De thema's in dit programma horen bij de taakvelden

0.10	Mutaties reserves
2.1	Verkeer en vervoer
2.2	Parkeren
2.4	Economische havens en waterwegen

Een duurzame, schone en veilige leefomgeving creëren en in stand houden

Wat wilden we bereiken?

- Alle dorpen fysiek bereikbaar houden door openbaar vervoer.
- Betere ontsluiting over de weg op de A7 door opwaardering van De Skieding.
- Versnelde uitvoering van de verdubbeling van het spoor Leeuwarden - Groningen.
- Buitenpost als stopplaats voor de huidige sneltrein behouden.

Doel	Indicator(en)	Nulmeting	Streefw.	Werkelijk
Alle dorpen fysiek bereikbaar houden door middel van openbaar vervoer	Aantal dorpen dat ontsloten wordt door openbaar vervoer	Alle dorpen	Idem	Alle dorpen
Betere ontsluiting van gemeente op A7 door opwaardering Skieding	Realisatie van de opwaardering	Nog niet gerealiseerd	Niet	Nog niet
Versnelde uitvoering verdubbeling van spoor Leeuwarden - Groningen	Realisatie van de verdubbeling	Nog niet gerealiseerd	Niet	Nog niet
Buitenpost als stopplaats voor de huidige sneltrein behouden	Buitenpost is stopplaats voor de huidige sneltrein	Ja	Ja	Ja

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

Betere ontsluiting over de weg op de A7 door opwaardering van De Skieding.

Provinciale Staten heeft op 25 april 2018 een besluit genomen over de Adaptieve maatregelen voor de Skieding. In 2017 nam de provincie al een besluit om de bestaande Skieding aan te pakken en enkele basismaatregelen ten behoeve van de verkeersveiligheid en doorstroming te treffen. Over de adaptieve maatregelen zijn gesprekken gevoerd met aan- en omwonenden, gemeenten en andere belangenpartijen.

Hierbij kan gedacht worden aan het realiseren van voorpaden, het realiseren van een ovonde ter hoogte het Wildveld/Heidelaan. De gemeente Achtkarspelen heeft een voorkeursvariant aangedragen voor een 2^e ontsluiting van het Lauwerskwartier. Deze variant is door Provinciale Staten aangenomen.

Versnelde uitvoering van de verdubbeling van het spoor Leeuwarden - Groningen.

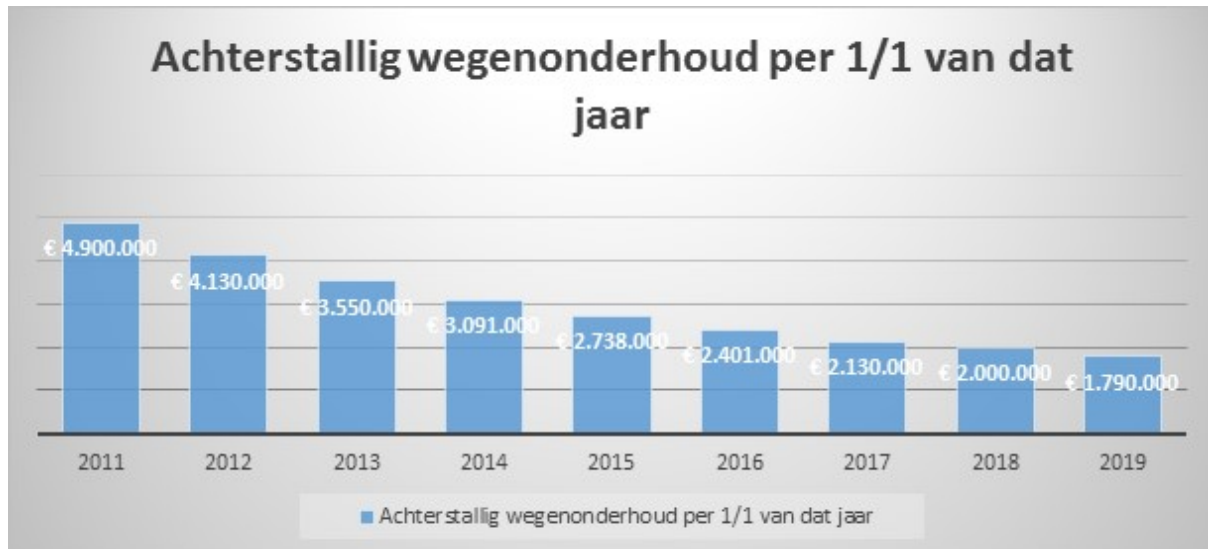
De provincies Groningen en Fryslân werken aan plannen voor de verdubbeling van het spoor Leeuwarden – Groningen. De inzet van de gemeente is erop gericht om Buitenpost als stopplaats van de huidige sneltrein te behouden.

Wegenonderhoud

In de notitie "Review en vooruitblik 2016 –2020 (kapitaalgoed wegen)" hebben we een meerjarenplanning opgenomen voor zowel het groot wegenonderhoud als de rioolvervangingen en is deze vertaald op een geografische ondergrond.

Het achterstallig wegenonderhoud bedraagt eind 2018 € 1.790.000, dat komt neer op een verlaging van 63,4 % ten opzichte van peildatum (1-1-2011). Dit is meer dan de ten doel gestelde 53,2 % en hiermee lopen we voor op de doelstelling. Deze 'voorsprong' is al grotendeels gerealiseerd in de jaren 2011 en 2012. Verder is sprake van een na-ijleffect van onderhoudswerken die zijn 'bekostigd' uit budgetten van eerdere boekjaren.

De verlaging van het achterstallig wegenonderhoud van eind 2017 naar eind 2018 bedraagt 4,3 %. De verwachting is dat, nu er minder geld beschikbaar is gesteld, het inlopen van het achterstallige wegenonderhoud minder snel zal gaan. Echter hebben we al een behoorlijke buffer opgebouwd waardoor de termijn van 15 jaar niet in gevaar lijkt te komen.

Er zijn in 2018 behoorlijk wat onderhoudswerkzaamheden aan de gemeentelijke wegen uitgevoerd. Zo zijn o.a. de volgende wegen aangepakt:

- Afronden reconstructie Warmoltstrjitte Harkema
- Afronden reconstructie Doarpstrjitte Surhuizum
- Afronden reconstructie Jeltingalaan Buitenpost
- start reconstructie Doarpstrjitte/Gealewei Twijzelerheide
- Bestraten Walbrechta Drogeham
- Bestraten Molenstraat Gerkesklooster
- Asfalteren Mounestrijtte Kootstertille
- Bestraten Keurloane Buitenpost
- Reconstructie fietspad de Hurde Ikker.

Concreet waren in de begroting 2018 voor groot wegenonderhoud de volgende posten opgenomen:

- Groot wegenonderhoud niet levensduur verlengend € 200.000
- Inhaalslag groot wegenonderhoud niet levensduur verlengend € 108.000
- Rationeel wegbeheer € 699.000
- Inhaalslag groot wegenonderhoud levensduur verlengend € 149.000

Dit is een totaal van € 1.156.000. Hiervan wordt het wegenonderhoud niet-levensduurverlengend meegenomen als voorziening. De onderste twee posten, levensduurverlengend wegenonderhoud, zijn investeringskredieten.

Verbonden partijen

Onderstaande vindt u, indien van toepassing, het overzicht van de verbonden partijen aan dit programma. Een verdere specificatie vindt u in de paragraaf Verbonden Partijen.

B

leidsindicatoren BBV

Resultaat van dit programma (x € 1.000)

Lasten exclusief reserves	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Verkeer en vervoer	4.795	4.876	-81
Parkeren	30	30	
Economische havens en waterwegen	18	16	2
Totaal lasten	4.843	4.922	-79
Baten exclusief reserves	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Verkeer en vervoer	320	392	72
Parkeren			
Economische havens en waterwegen	15	4	-11
Totaal baten	335	396	61
Saldo van baten en lasten (excl. reserves)	-4.508	-4.526	-18

In de reserves gestort	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
n.v.t.	-	-	-
Totaal lasten			
Uit de reserves gehaald	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
n.v.t.	-	-	-
Totaal baten			
Saldo reservemutaties			

TOTAAL	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Lasten programma	4.843	4.922	-79
Baten programma	335	396	61
Saldo programma	-4.508	-4.526	-18

Analyse verschillen rekening-begroting

In onderstaande tabel worden de belangrijkste verschillen tussen rekening en begroting verklaard.

Per programma

Verklaring resultaat op dit programma		€
negatieve bedragen = nadelig, positieve bedragen = voordelig		
2. Verkeer, vervoer en waterstaat		-18.000
Baten	61.000	
- Minder inkomsten uit havengelden, onder ander als gevolg van het afschaffen van havengeld.	-11.000	
- Meer diverse inkomsten, zoals uit hoofde van Overdracht Stedelijk Water, verkoop tractie, verwijsborden voor bedrijven, leges inkomsten nutsbedrijven.	4.000	
- Bijdrage ontvangen van St. MFC Surhuisterveen voor aanpassen hoofdingang.	10.000	
- Binnen gemeentelijke verrekeningen met bouwgrondexploitatie en specifieke projecten.	15.000	
- Meer inkomsten voor project zwerfafval.	43.000	
Lasten	-79.000	
- Meer kosten voor project zwerfafval.	-43.000	
- Meer onderhouds- en dagelijkse kosten waaronder ook begrepen verkeers- en vandalismeschade alsmede een klein voordeel voor baggeren.	-37.000	
- Salariskosten voor eigen personeel en eventueel inhuur cq uitbesteed werk.	-10.000	
- Administratief verschil afschrijvingen.	11.000	
waarvan beïnvloed door eenmalige mee- en tegenvallers		€
negatieve bedragen = nadelig, positieve bedragen = voordelig		
2. Verkeer, vervoer en waterstaat		11.000
Lasten	11.000	
- Administratief verschil afschrijvingen.	11.000	

Programma 3 - Economie

In dit programma zijn de volgende thema's opgenomen: Economische ontwikkeling, Fysieke bedrijfsinfrastructuur, Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen en Economische promotie.

De economie in de gemeente Achtkarspelen trekt duidelijk aan. De werkloosheidscijfers dalen, er is een uitstroom van uitkeringsgerechtigden, er is een aantrekkende vraag naar bedrijfsgronden en de huizenprijzen stijgen in de gemeente. Allemaal tekenen van een groeiende economie.

Een goed draaiende economie is van groot belang voor de leefbaarheid van een gemeente. Gezonde bedrijven zorgen voor werk, zorgen voor reuring, zijn sponsors van lokale activiteiten en zorgen voor koopkracht. Vandaar dat de gemeente wil blijven inzetten op het versterken van de aantrekkelijkheid van de gemeente als woon-, werk- en recreatiegebied.

Deze ambitie blijft niet beperkt tot de gemeentegrens. In bijeenkomsten en overleggen met bestuurders, ondernemers, maatschappelijke partners en de inwoners in de regio is de agenda netwerk noordoost (ANNO) II opgesteld. En het afgelopen jaar is het project 'Proeftuin' doorlopen met als uitkomst de eerste fase van de Regiodeal Noordoost Fryslân. De ambities van de streek zoals genoemd in ANNO en de Regiodeal sluiten goed aan bij de gemeentelijke ambities.

In 2017 behoorden deze vier taakvelden tot het thema 'Werken' in het oude programma 6. Nu er een apart programma Economie is, hebben we er met ingang van 2018 voor gekozen om dit thema (feitelijk het hele programma) onder te verdelen in de nieuwe taakvelden.

De thema's in dit programma horen bij de taakvelden

0.10	Mutaties reserves
3.1	Economische ontwikkeling
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
3.4	Economische promotie

Economische ontwikkeling

Wat wilden we bereiken?

- De ontwikkeling van innovatieve broedplaatsenlocaties.
- Bestaande werkgelegenheid in Achtkarspelen behouden en versterken.
- Hoogwaardige en innovatieve werkgelegenheid in de regio vergroten.
- Bij aanbesteding van werken zoveel mogelijk (meervoudig) of onderhands aanbesteden aan lokale ondernemers.

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

Om de eerste drie doelen te bereiken hebben we ons vooral geconcentreerd op het verder uitwerken van de Regiodeal / Versnellingsagenda voor de regio Noordoost Fryslân.

In de versnellingsagenda zijn een aantal businesscases uitgewerkt waardoor het ondernemerschap en innovatiekracht van Noordoost Fryslân wordt versterkt.

Een van de onderdelen van de regiodeal is een verdere versterking van het Kennis en Innovatiehuis Noordoost Fryslân (KEI). Dankzij de Regiodeal heeft het KEI een stevige plaats gekregen in de regio als plek van waaruit het bedrijfsleven gestimuleerd wordt.

Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Wat wilden we bereiken?

- Verdere ontwikkeling bestaande bedrijventerreinen richting A7.
- Realisering watergebonden bedrijventerrein Skûlenboarch.
- Goed functionerende detailhandel.

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

Lauwerskwartier

In 2018 hebben we het bestemmingsplan voor Lauwerskwartier 2e fase afgerond. Als gevolg van ingediende bezwaren is het bestemmingsplan nog niet vastgesteld. Het wachten is op uitspraak van de Raad van State naar aanleiding van de bezwaren. Een voorwaarde voor de bestemmingsplanprocedure was ook een nieuw convenant Bedrijventerreinen Noordoost Fryslân, waaruit moet blijken dat er ook ruimte is om nieuw bedrijventerrein in Surhuisterveen te ontwikkelen. Deze is in zomer van 2018 gesloten.

Skûlenboarch

Het proces rondom een watergebonden bedrijventerrein Skûlenboarch ligt stil als gevolg van discussies binnen de provincie over hoe en waar te investeren in watervervoer. De gemeente is via collectief Frisian Ports, een samenwerking van Friese gemeenten met een industriehavens, hierover in gesprek met de provincie.

Surhuisterveen

Voor een goed functionerende detailhandel kiest de gemeente voor een focus op Surhuisterveen, het koopcentrum van onze gemeente. In Surhuisterveen is een werkgroep van gemeente en dorp bezig met een visie voor het centrum. Een schetsplan voor een nieuwe herinrichting is vastgesteld. In 2019 volgt verdere uitwerking en dan zou het in 2020 aangelegd kunnen worden.

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

Wat wilden we bereiken?

- Het bieden van een goed vestigingsklimaat voor ondernemers.

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

Concrete acties

- uitgeven van een ondernemersblad;
- overleggen met ondernemersverenigingen;
- startersbijeenkomsten organiseren;
- bedrijfsbezoeken met de wethouders of voltallige college;
- contacten onderhouden met strategische partners;
- een aantal intensieve trajecten omtrent projecten in de dorpen in samenwerking met ondernemers uit die dorpen.

Verbonden partijen

Onderstaande vindt u, indien van toepassing, het overzicht van de verbonden partijen aan dit programma. Een verdere specificatie vindt u in de paragraaf Verbonden Partijen.

Beleidsindicatoren BBV

Programma 3. Economie						
Indicator	Eenheid	Metingen en referentiejaar				
		jaarrekening 2018	begroting 2019	begroting 2018		
Banen	aantal	456,9 [2018]	510,8 [2017]	508,6	(2016)	
Functiemenging	%	44,0 [2018]	42,7 [2017]	43,0	(2016)	
Vestigingen	aantal	120,0 [2018]	136,5 [2017]	134,6	(2016)	

Resultaat van dit programma (x € 1.000)

Lasten exclusief reserves	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Economische ontwikkeling	332	231	101
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2.912	1.410	1.502
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	113	104	9
Economische promotie	147	128	19
Totaal lasten	3.503	1.872	1.631
Baten exclusief reserves	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Economische ontwikkeling			
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2.846	2.155	-691
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	6	5	-1
Economische promotie	5	4	-1
Totaal baten	2.857	2.164	-693
Saldo van baten en lasten (excl. reserves)	-646	292	938

In de reserves gestort	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
n.v.t.	-	-	-
Totaal lasten			
Uit de reserves gehaald	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
n.v.t.	-	-	-
Totaal baten			
Saldo reservemutaties			

TOTAAL	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Lasten programma	3.503	1.872	1.631
Baten programma	2.857	2.164	-693
Saldo programma	-646	292	938

Analyse verschillen rekening-begroting

In onderstaande tabel worden de belangrijkste verschillen tussen rekening en begroting verklaard.

Per programma

Verklaring resultaat op dit programma		€
negatieve bedragen = nadelig, positieve bedragen = voordelig		
3. Economie		938.000
Baten		-693.000
- Binnen het taakveld Fysieke bedrijfsinfrastructuur zijn de opbrengsten op de complexen van de industrieterreinen lager ten opzichte van de planning. Met name het complex Lauwerskwartier Surhuisterveen waar in 2018 geen verkopen zijn geweest.		-1.190.000
- Binnen het Taakveld Fysieke bedrijfsinfrastructuur is de winstafracht bouwgrondexploitatie met betrekking tot programma 3 Economie € 497.000. De raming in de begroting van de totale winstafracht is opgenomen in programma 8 Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening. Zie ook de toelichting in programma 8.		497.000
Lasten		1.631.000
- Binnen het taakveld Fysieke bedrijfsinfrastructuur is de winst op het exploiteren van complex de Swadde II Buitenpost € 164.000 in de verliesvoorziening gestort.		-164.000
- Overige afwijkingen		28.000
- Binnen het taakveld Economische ontwikkeling is er voor de aansluitingen glasvezel in het buitengebied in de raad van 19-7-2018 via een motie de nodige middelen beschikbaar gesteld. In 2018 is nog niet het volledige budget uitgegeven (88.000). Daarnaast zijn er een aantal kleine voordelen op de lasten ontstaan (13.000).		101.000
- Correctie op te vroeg genomen winst op de bouwgrondexploitatie.		458.000
- Binnen het taakveld Fysieke bedrijfsinfrastructuur hadden de volgende ontwikkelingen een voordelig resultaat op de lasten:- Het saldo van de complexen van de industrieterreinen wordt overgebracht naar de voorraden op de balans. Per saldo is € 1.121.000 minder in de voorraden geboekt.- De uitgaven op de complexen industrieterreinen zijn per saldo € 69.000 lager. Voorbereiding complex Quakkenburg 2e fase Harkema moet nog worden uitgevoerd (€ 12.000)- Overige effecten (€ 6.000)		1.208.000

waarvan beïnvloed door eenmalige mee- en tegenvallers		€
negatieve bedragen = nadelig, positieve bedragen = voordelig		
3. Economie		809.000
Baten		-693.000
- Binnen het Taakveld Fysieke bedrijfsinfrastructuur is de winstafracht bouwgrondexploitatie met betrekking tot programma 3 Economie € 497.000. De raming in de begroting van de totale winstafracht is opgenomen in programma 8 Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening. Zie ook de toelichting in programma 8.		497.000
- Binnen het taakveld Fysieke bedrijfsinfrastructuur zijn de opbrengsten op de complexen van de industrieterreinen lager ten opzichte van de planning. Met name het complex Lauwerskwartier Surhuisterveen waar in 2018 geen verkopen zijn geweest.		-1.190.000
Lasten		1.502.000

- Binnen het taakveld Fysieke bedrijfsinfrastructuur hadden de volgende ontwikkelingen een voordelig resultaat op de lasten:– Het saldo van de complexen van de industrieterreinen wordt overgebracht naar de voorraden op de balans. Per saldo is € 1.121.000 minder in de voorraden geboekt.– De uitgaven op de complexen industrieterreinen zijn per saldo € 69.000 lager. Voorbereiding complex Quakkenburg 2e fase Harkema moet nog worden uitgevoerd (€ 12.000)– Overige effecten (€ 6.000)	1.208.000
- Correctie op te vroeg genomen winst op de bouwgrondexploitatie.	458.000
- Binnen het taakveld Fysieke bedrijfsinfrastructuur is de winst op het exploiteren van complex de Swadde II Buitenpost € 164.000 in de verliesvoorziening gestort.	-164.000
-

Programma 4 - Onderwijs

In dit programma zijn de volgende thema's / taakvelden opgenomen:

- Onderwijshuisvesting en Onderwijsbeleid
- Leerlingenzaken.

Onderwijshuisvesting

Vanaf 1 januari 2015 zijn de schoolbesturen van het primair onderwijs verantwoordelijk voor het totale onderhoud van de schoolgebouwen. Voor de scholen van het voortgezet onderwijs was deze verantwoordelijkheid er al vanaf 2007. De verantwoordelijkheid voor de gemeente beperkt zich formeel tot nieuwbouw en uitbreiding van scholen, eerste inrichting en eventuele constructiefouten.

In de praktijk is te zien dat gemeente en schoolbesturen een gezamenlijk belang hebben en samen optrekken om zorg te dragen voor een goede huisvesting en onderwijs voor de leerlingen in de gemeente Achtkarspelen.

Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

We geven uitvoering aan de beleidsnota Onderwijs "Koers op Kansen II" 2015-2019. Vandaar uit is aansluiting gezocht met de doelstellingen uit het coalitieakkoord.

Accommodatiebeleid / Onderwijshuisvesting

Leegkomende schoolgebouwen worden herbestemd en/of in de markt gezet.

Het project 'Procesbegeleiding dalende leerlingaantallen' Noordoost Friesland verkent intussen de mogelijkheden voor samenwerking tussen de scholen/besturen. In 2018 wordt het eindrapport opgeleverd.

Realiseren doorgaande lijnen

De overgangen van peuteropvang naar het basisonderwijs, van het basis- naar voortgezet onderwijs en vervolgens de oriëntatie/aansluiting op vervolgonderwijs en arbeidsmarkt moet soepel en professioneel verlopen. De beoogde doorlopende verbindingen in leren en in zorg zijn voortdurend onderwerp van gesprek. Zo worden afspraken gemaakt tussen peuteropvang en het basisonderwijs.

In Kootstertille draait het programma VVE-thuis. Mede dankzij de betrokken extra inzet van de professionals in de peuteropvang en de scholen is deze succesvolle pilot in 2018 verlengd. Het bereik is nagenoeg 100%.

Aanpak laaggeletterdheid

De aanpak van laaggeletterdheid heeft in 2018 extra aandacht gekregen. Met medewerking van diverse samenwerkingspartners werd een 'digi-taalhuis' in het Vleckehus Surhuisterveen ingericht; dit biedt een brede toegang naar educatie voor diverse doelgroepen (taallessen, computercursussen, experimenteerruimte, trainingen). Ook de bibliotheek te Buitenpost is een digi-taalhuis.

In samenwerking met de MOA werden op locatie cursussen aangeboden.

Taalverwerving

De voorzieningen peuteropvang zijn in 2018 tweetalig gecertificeerd, zij het nog op verschillende niveaus. Het beleid van Roobol is er op gericht dat in 2019 alle zes basisscholen in Achtkarspelen als 'trijetalige skoalle' zijn gecertificeerd.

De thema's in dit programma horen bij de taakvelden

- 4.2 Onderwijshuisvesting
- 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Onderwijshuisvesting

Wat wilden we bereiken?

- Adequate huisvesting voor het basis- en voortgezet onderwijs.
- Ieder dorp in Achtkarspelen heeft minimaal één basisschool en het liefst een samenwerkingsschool.

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

IHP

In 2018 is in samenwerking met de scholen de basis gelegd voor het Integraal Huisvestingsplan (IHP). De nodige investeringen bij de basisscholen te Drogeham en Twijzelerheide en de sportzaal van het VO Surhuisterveen werden geprioriteerd. In de kadernota 2019 e.v. zijn de bijbehorende financiële ramingen opgenomen.

Kindcentra

Het nader vorm en inhoud geven aan de 'brede schoolconcepten' of 'Integrale Kindcentra' (IKC) wordt in voorkomende situaties afgewogen.

Herbestemming schoolgebouwen

Leegkomende schoolgebouwen worden herbestemd en/of in de markt gezet. Het project 'Procesbegeleiding dalende leerlingaantallen' Noordoost Friesland verkent de mogelijkheden voor samenwerking tussen de scholen/besturen.

Vergroten onderwijskansen

Wat wilden we bereiken?

- Voor- en vroegschoolse educatie (VVE) wordt uitgevoerd door gecertificeerde medewerkers.
- Alle peuter opvanglocaties zijn of worden gecertificeerd tweetalig.
- Verruimen en bewaken bereik en kwaliteit van het Voor- en Vroegschools aanbod. Alle scholen hebben of maken beleid op het gebied van meertaligheid.
- Schooluitval voorkomen en bestrijden.
- Initiatieven gericht op betere aansluiting onderwijs en bedrijfsleven worden gesteund.

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

VVE

De kwaliteit van het VVE beleid wordt voortdurend bewaakt. De rapportages van de inspectie oordelen positief. De peuteropvang is in Achtkarspelen professioneel georganiseerd.

Horizonverbreding

Vervolgens voor leerlingen in het basis- en voortgezet onderwijs de horizon te verbreden, door kennis te maken met de diversiteit in arbeidsmarktperspectieven, door praktijkgericht te leren; uitdagend onderwijs wat kansen biedt voor talentontwikkeling.

Laaggeletterdheid

De aanpak van laaggeletterdheid heeft extra aandacht gekregen. Met medewerking van diverse samenwerkingspartners zijn de 'digi-taalhuizen' in ontwikkeling. In samenwerking met de MOA worden aldaar op locatie cursussen georganiseerd.

Peuteropvang

De peuteropvangvoorzieningen zijn 'tweetalig gecertificeerd', zij het nog op verschillende niveaus. Het beleid van Roobol is er op gericht dat in 2019 al haar scholen (6 in Achtkarspelen) als 'trijetalige skoalle' zijn gecertificeerd.

Kennislab

Met het KennislabNOF worden projecten geïnitieerd. Het Kennislab ondersteunt het vorm en inhoud geven aan toekomstgericht onderwijs en legt verbindingen met de arbeidsmarkt.

Koers op Kansen

Het nieuwe beleidsplan Koers op Kansen 2019-2023 is inmiddels afgerond.

Verbonden partijen

Onderstaande vindt u, indien van toepassing, het overzicht van de verbonden partijen aan dit programma. Een verdere specificatie vindt u in de paragraaf Verbonden Partijen.

Beleidsindicatoren BBV

Programma 4. Onderwijs				
Indicator	Eenheid	Metingen en refertejaar		
		jaarrekening 2018	begroting 2019	begroting 2018
% Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)	%	1,0 [2016]	1,2 [2016]	(2015)
Absoluut verzuim	aantal	0,8 [2017]	0,8 [2017]	0,6 (2016)
Relatief verzuim	aantal	59,6 [2017]	59,6 [2017]	28,8 (2016)

Resultaat van dit programma (x € 1.000)

Lasten exclusief reserves	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Onderwijshuisvesting	1.910	1.917	-7
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.827	1.604	223
Totaal lasten	3.737	3.521	216
Baten exclusief reserves	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Onderwijshuisvesting		85	85
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	232	326	94
Totaal baten	232	411	180
Saldo van baten en lasten (excl. reserves)	-3.506	-3.110	396

In de reserves gestort	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
n.v.t.	-	-	-
Totaal lasten			
Uit de reserves gehaald	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
n.v.t.	-	-	-
Totaal baten			
Saldo reservemutaties			

TOTAAL	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Lasten programma	3.737	3.521	216
Baten programma	232	411	180
Saldo programma	-3.506	-3.110	396

Analyse verschillen rekening-begroting

In onderstaande tabel worden de belangrijkste verschillen tussen rekening en begroting verklaard.

Per programma

Verklaring resultaat op dit programma		€
negatieve bedragen = nadelig, positieve bedragen = voordelig		
4. Onderwijs		396.000
Baten		179.000
– De eigen bijdragen voor het leerlingenvervoer zijn 2018 niet in rekening gebracht.		–18.000
– Met betrekking tot de huur van de peuterspeelzalen zijn er correcties geweest op voorgaande jaren. Hiermee zijn er per saldo minder huuropbrengsten. Verder zijn er een aantal gebouwen verkocht waar geen huur meer wordt ontvangen.		–18.000
– De peuterspeelplaatsen in Buitenpost en Gerkesklooster zijn verkocht.		215.000
Lasten		216.000
– Voor het klein onderhoud zijn aan een aantal scholen de nodige constructie en herstel werkzaamheden verricht. De schade aan scholen wegens vandalisme was hoger dan andere jaren.		–17.000
– Door extra inkomsten en een vertraagde uitrol van VVE Thuis projecten is er een onderbesteding ontstaan op de besteding van de budgetten Onderwijs achterstanden beleid.		37.000
– Van de beschikbare middelen voor de opvang van twee jarige peuters is nog geen volledig gebruik gemaakt. Bij de ontvangst van de nieuwe begroting van de peuteropvang zal er meer zicht zijn op de omvang van het gebruik van deze middelen.		60.000
– Wegens uitstel van de start en uitvoering van nieuwe projecten Bouwen aan Ambitie zijn de beschikbare eenmalige middelen voor deze projecten niet volledig benut.		66.000
– Correcties op de gemeentelijke belastingen en onderuitputting van inkomsten op budgetten m.b.t. het leerlingenvervoer, gemeenschappelijke onderwijslasten en tot slot de salariskosten binnen de Werkmaatschappij leiden tot een voordeel op de lasten. Dit geldt ook voor het budget voor schoolmaatschappelijk werk, althans voor dat deel wat in Programma 4 wordt verantwoord aan schoolmaatschappelijk werk. Deze werkzaamheden hebben namelijk ook veel samenhang met de gebiedsteams. Budgettair gezien ligt het zwaartepunt voor schoolmaatschappelijk werk dan ook binnen Programma 6.		70.000
waarvan beïnvloed door eenmalige mee- en tegenvallers		€
negatieve bedragen = nadelig, positieve bedragen = voordelig		
4. Onderwijs		281.000
Baten		215.000
– De peuterspeelplaatsen in Buitenpost en Gerkesklooster zijn verkocht.		215.000
Lasten		66.000
– Wegens uitstel van de start en uitvoering van nieuwe projecten Bouwen aan Ambitie zijn de beschikbare eenmalige middelen voor deze projecten niet volledig benut.		66.000

Programma 5 - Sport, cultuur en recreatie

In dit programma zijn de volgende thema's opgenomen: Sport, Cultuur, Openbaar groen en Recreatie.

Sport en cultuur hebben verschillende waarden en betekenissen voor mensen en de samenleving. Ze leveren een bijdrage aan de persoonlijke ontplooiing en ontwikkeling van mensen, vergroten de sociale samenhang en deelname aan de samenleving en bevorderen een goed woon- en leefklimaat. Door de sterke preventieve rol bevorderen sport en cultuur de gezondheid en het welzijn van jong en oud.

Taal bepaalt voor een groot deel onze identiteit. Dat wij in Fryslân onze eigen taal hebben, beschouwen wij als een verrijking. Meertaligheid bevordert bovendien het lerend vermogen en het zelfvertrouwen van het individu en de gemeenschap.

Het landschap van de Noardlike Fryske Wâlden is een belangrijke toeristische trekker. Recreatie en toerisme is een sector die voor investeringen en werkgelegenheid kan zorgen en die ook een belangrijke bijdrage levert aan de leefbaarheid en vitaliteit van de gemeente. Openbaar groen zorgt voor een aantrekkelijke plek om te wonen en te recreëren en draagt hiermee ook bij aan de leefbaarheid.

De thema's in dit programma horen bij de taakvelden

0.10	Mutaties reserves
5.1	Sportbeleid en activering
5.2	Sportaccommodaties
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
5.4	Musea
5.6	Media
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Sport

Wat wilden we bereiken?

- In ieder dorp kunnen kinderen en jongeren een teamsport beoefenen.
- Sport is toegankelijk voor iedereen.
- Levensvatbare voorzieningen moeten voor elk dorp behouden blijven.
- Alle kinderen kunnen beschikken over een zwemdiploma als ze van de basisschool komen.
- Via sportstimulering kunnen basisschoolkinderen kennis maken met verschillende sporten.
- Passieve sportbeleving van hoog niveau blijft toegankelijk.

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

Sport is toegankelijk voor iedereen.

Levensvatbare voorzieningen moeten voor elk dorp behouden blijven. Het uitgangspunt blijft dat het voorzieningenniveau op hetzelfde peil blijft als de afgelopen jaren, waarbij de gemeente bijvoorbeeld onderhoud aan de voorzieningen uitvoert en de verenigingen ondersteunt zodat een ieder op eigen niveau en interesse kan sporten.

Onderhoudsplanningen voor binnen- en buitensport

- De sporthal Harkema heeft groot onderhoud ondergaan t.a.v. de dakbedekking, de muren en de sportvloer. Op het dak van de sporthal Buitenpost zijn zonnepanelen geplaatst.
- De hoofdvelden van VV GSVV in Gerkesklooster en SC Kootstertille zijn gerenoveerd.
- In Augustinusga is een multifunctioneel beweegveld aangelegd, waarvoor de plaatselijke stichting zelf een groot deel van de financiering heeft geregeld. Daarnaast zijn de kosten van het beweegveld gedekt uit beschikbare middelen voor de renovatie van de oefenhoek van VV ASC '75 en een extra bijdrage die de raad beschikbaar heeft gesteld.
- De raad heeft de financiën om in Buitenpost een nieuw volledig energie-neutraal zwembad te gaan bouwen ter beschikking gesteld. De stichting die het huidige zwembad in Buitenpost - De Kûpe - exploiteert is medio 2018 overgenomen en is nu bestuurlijk in gemeentelijke handen.

Teamsport in ieder dorp voor kinderen en jongeren

- Via sportstimulering kunnen basisschoolkinderen kennis maken met verschillende sporten.
- Vanuit de aanpak sportstimulering zetten we 'High Five' gemeentebreed in om allerlei sporten in de verschillende dorpen te stimuleren, met als doel het bevorderen van een gezonde actieve leefstijl. Meer dan 30% van de basisschoolleerlingen heeft meegedaan aan een activiteit vanuit 'High Five' sportstimulering. De gemeente streeft naar een dagelijks beweegaanbod op en rondom de school. Dit hebben we onder andere bereikt door de aanpak Kies voor Hart en Sport en diverse kennismakingsactiviteiten gezamenlijk met verschillende sportaanbieders. In het project 'High Five' hebben we activiteiten vanuit programma 6 en 7 'gezond in' integraal opgepakt. Dit betreft ondersteuning voor JOGG t.a.v. gezond bewegen, voeding en water drinken en sociaal vitaal. Sociaal vitaal is bedoeld om ouderen van 65-80 jaar in beweging te brengen waarbij er extra aandacht is voor de sociale component.

Passieve sportbeleving van hoog niveau blijft toegankelijk

Er zijn diverse sportevenementen in de gemeente welke voor iedereen toegankelijk zijn. De gemeente subsidieert jaarlijks diverse van deze evenementen, bijvoorbeeld op het gebied van de survival-, skeeler-, wiel- en paardensport.

Alle kinderen hebben een zwemdiploma als ze van de basisschool komen

De uitkomsten van de monitor zwemdiploma's is in 2017 aan de raad voorgelegd. Uit de monitor blijkt dat bijna alle kinderen in Achtkarspelen (98,6%) een of meerdere zwemdiploma's hebben gehaald als ze van de basisschool komen.

Welke doelen zijn (nog) niet bereikt en wat gaan we daaraan doen?

Nog niet alle kinderen hebben een zwemdiploma als ze van de basisschool komen.

De gemeente geeft bekendheid aan de mogelijkheden die er zijn voor kinderen om een zwemdiploma te behalen. Een voorbeeld hiervan is het verwijzen naar het jeugdsportfonds welke o.a. bekend is gemaakt naar de basisscholen.

Cultuur

Wat wilden we bereiken?

- Blijvend uitvoering geven aan het Frysk Taalbelied, onder andere door een vervolg te geven aan de nota Frysk Taalbelied Achtkarspelen 2013-2016.
- Monumentale panden behouden.
- Basisschoolkinderen komen met een grote diversiteit aan cultuur in aanraking.
- Musea in eigen gemeente bekender maken bij leerlingen van basisschool en voortgezet onderwijs.
- Algemene muzikale vorming (AMV) wordt breed ingezet in het basisonderwijs.
- In ieder dorp worden culturele evenementen en cursussen georganiseerd.
- In 2018 hebben we een eigen cultureel aanbod dat we laten aansluiten bij Kulturele Haadstêd 2018.

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

Frysk Taalbelied

- Yn de perioade 2017-2018 wie Meindert Talma út Noardhorn en âld-ynwenner fan Surhústerfean, Wâldsjonger/Wâlddichter fan Achtkarspelen. De doarpsdichter hat yn 2018 sân lieten skreaun en foardroegen.
- Der binne trije reguliere kursussen Frysk yn Achtkarspelen útein set mei totaal 21 dielnimmers.
- Yn gearwurking mei gemeente Tytsjerksteradiel is der ien kursus Frysk skriuwen útein set foar ferienings pleatslik belang, redaksjes fan doarpskrantsjes en kulturele organisaasjes. Fjouwer dielnimmers út Achtkarspelen ha meidien.
- Foar it personeel binne trije kursussen Frysk útein set: fjouwer meiwurkers dogge dit kursusjier mei oan SkriuwmarFrysk, twa meiwurkers oan de Opfryskkursus Frysk skriuwen en ien meiwurker hat de kursus LearmarFrysk folge.

Monumentale panden behouden

In 2013 is een inventarisatie op het gebied van potentiële gemeentelijke monumenten aan de raad voorgelegd. In verband met het ontbreken van financiële middelen is geen vervolg gegeven aan de inventarisatie.

Culture activiteiten

De inventarisatie van culturele activiteiten op de basisscholen en in de dorpen wordt meegenomen bij het ontwikkelen van nieuw cultuurbeleid.

Algemene muzikale vorming

Cultuurcentrum de Wâldsang geeft op alle negentien basisscholen in Achtkarspelen muziekonderwijs, AMV en/of muziekprojecten. Hiernaast is het Cultuurcentrum intensief bezig om AMV jaarrond in te voeren op de basisscholen. Op zeventien basisscholen is dit inmiddels het geval.

Kulturele Haadstêd 2018

LF2018 in Achtkarspelen was een succes. In totaal waren er 105 evenementen, georganiseerd door 37 verenigingen/stichtingen en 2.700 vrijwilligers. Zo'n 133.000 inwoners en toeristen hebben de activiteiten bezocht. Ook inwoners met een laag inkomen hebben de mogelijkheid gekregen om mee te doen aan LF2018. Er zijn 157 tegoedbonnen à € 5 besteed.

Openbaar groen

Wat wilden we bereiken?

- Het onderhoud van het openbaar groen wordt weer op het niveau van voor de laatste bezuinigingen gebracht en in stand gehouden.
- De biodiversiteit in het openbaar groen wordt verder uitgebreid.

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

Onderhoud

Het onderhoud (frequentie en uitvoering) is op het niveau zoals hierboven aangegeven.

Biodiversiteit

De zorg voor biodiversiteit raakt steeds meer ingebed binnen de werkwijze, het gaat dan om zaken als plantkeuze, tijdstippen of gefaseerd uitvoeren van werk etc. Hieronder vindt u een aantal voorbeelden, de opsomming is niet uitputtend.

Eigen organisatie

In 2018 is op verschillende plaatsen bestaand areaal ecologisch beheerd én er zijn nieuwe ecologisch beheerde gebieden bijgekomen. (o.a. ecozone Buitenpost, Vierstromenland, rondom sportvelden Twijzel). Medewerkers zijn inmiddels allemaal gecertificeerd op het gebied van de Flora en Faunawet. Implementatie van de Natuurwet in de bestekken en gedragscodes heeft plaatsgevonden. Vanaf 2018 is er ook gewerkt met de inzet van schaapskuddes in gebieden die zich daarvoor lenen. Dit zorgt niet alleen voor meer biodiversiteit maar ook voor (positieve) bewustwording bij de inwoners.

Samen met inwoners/partners

Naast eigen zaken is ook met verschillende partners aan het vergroten en stimuleren van biodiversiteit gewerkt. Met inwoners en in een aantal gevallen in combinatie met "Tuinen Verbinden" zijn op verschillende locatie bloembollen geplant of stukken groen ingezaaid met bloemenmengsels. In het kader van "Silence of the Bees" in de Kruidhof zijn bijenhôtels geplaatst. Op het gebied van educatie heeft ons NME centrum Pingo en Pet diverse activiteiten gedaan: landschapsproject elzensingels, maken van zaadbommen en planten van bomen bij de Sinnegreide. Ook is gewerkt aan het project "Underweizzz". Dat is een project voor het basisonderwijs over bloemen, bijen, bermen, biodiversiteit.

Recreatie

Wat wilden we bereiken?

- Uitbreiden wandel- en fietsmogelijkheden.
- Plan Doorvaart Achtkarspelen stimuleren.
- Verblijfsrecreatie bevorderen.
- Cultuurtoerisme stimuleren.
- De bezoekersaantallen van De Kruidhof/IJstijdenmuseum/Themapark De Spitkeet verhogen.

- Een toekomstig bestendige De Kruidhof als groen netwerk- en expertisecentrum in de regio.
- Verzelfstandiging van de getransformeerde De Kruidhof per 1 januari 2019.

Overige aandachtspunten

- Het ontwikkelen van een visie en beleidsplan voor Noordoost Fryslân dat zich richt op toerisme en recreatie.

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

Uitbreiden wandel- en fietsmogelijkheden

In het kader van de gebiedsontwikkeling Achtkarspelen-Zuid zijn in 2018 een aantal paden in de Mieden aangelegd die ook opgenomen zijn in het recent vernieuwde wandel- en fietsknooppuntensysteem. Op dit moment is de voorbereiding gestart voor de realisatie van een fietspad in de Drogehamstermieden. Eigendomssituaties en mogelijke waterberging zorgen momenteel voor enige vertraging. Dit fietspad wordt naar verwachting in 2020 gerealiseerd.

Naast de paden in de Mieden is er een padenplan in ontwikkeling. Dit wordt opgesteld in samenwerking met de plaatselijke belangen in de gemeente. Er is inmiddels een prioritering van de paden en de eerste gesprekken met eigenaren worden hierover gevoerd.

Plan Doorvaart Achtkarspelen

Het college heeft in het coalitieakkoord aangegeven dat dit niet meer als prioriteit binnen Achtkarspelen wordt gezien. Hier zijn geen acties op ondernomen.

Verblijfsrecreatie

De mogelijkheden om de verblijfsrecreatie te bevorderen zijn voor een gemeente beperkt. De aanvragen om hier planologisch aan mee te werken zijn zo veel mogelijk gehonoreerd. In de regionale visie, die op dit moment opgesteld wordt, zal hier ook aandacht voor zijn.

Cultuurtoerisme

In de gemeente zijn in 2018 drie cultuurhistorische fietsroutes in IZI-travel gerealiseerd in samenwerking met Stichting Oud Achtkarspelen en Keunstkrite. Op dit moment werken we ook aan een augmented reality route (beeld van de werkelijkheid waaraan elementen worden toegevoegd door een computer).

Visie en beleidsplan Noordoost Fryslân

De regionale visie is op dit moment in de afrondende fase. Er zijn bijeenkomsten geweest met ondernemers, bewoners en raadsleden. Deze input is gebruikt om de visie vorm te geven. Verwachting is dat deze visie rond de zomer 2019 gereed is.

De Kruidhof

De bouw van het nieuwe bezoekerscentrum, ontvangstruimte en horeca is in december 2017 afgerond en op 1 maart 2018 zijn deze bij de start van het nieuwe seizoen in gebruik genomen.

In 2018 - het jaar van de Culturele Hoofdstad - fungeerde De Kruidhof als landingsplek voor de activiteiten in het kader van het driejarige Interreg-project Silence of the Bees, waarvan de gemeente Achtkarspelen tevens leadpartner is.

Onderdelen van dit project waren o.a.:

- De uitvoering van het Oratorio - een muziekstuk gebaseerd op geregistreerde bijengeluiden - door Brassband Blaast de Bazuin. Bijna 500 bezoekers bezochten dit concert.
- Een tweedaags (inter)nationaal bijensymposium waar ongeveer 200 mensen aan deelnamen, en dat er mede in heeft geresulteerd dat 17 Friese organisaties en ondernemers bij-vriendelijker zullen gaan werken, en dit in een bijenpact hebben vastgelegd. Ook de gemeente Achtkarspelen heeft een bijenpact ondertekend, waarbij De Kruidhof de functie van bijenmakelaar krijgt.

Bovenstaand onderstreept mede de ambitie dat De Kruidhof een groen netwerk en expertisecentrum is. Daarnaast ontving De Kruidhof een bijdrage van € 15.000 van de Noardlike Fryske Wâlden waarmee mogelijk is gemaakt dat De Kruidhof nog meer de Poarte naar de Noardlike Fryske Wâlden is geworden voor bezoekers van ons Nationaal Landschap.

De Kruidhof ontving in 2018 21.732 bezoekers, waarvan ruim 82% betalend. Voor het eerst is in 2018 door De Kruidhof het beoogde en begrote bezoekersaantal van 20.000 gerealiseerd.

In 2018 is onderzoek opgestart naar het al dan niet verzelfstandigen van De Kruidhof per 1 januari 2020. In het huidige coalitieakkoord is vastgelegd dat De Kruidhof al dan niet in verzelfstandigde vorm per 1 januari 2020 een maximale bijdrage van € 250.000 krijgt.

Het genoemde onderzoek richt zich op twee opties:

- De Kruidhof blijft een onderdeel van de gemeentelijke organisatie.
- De Kruidhof wordt als aparte stichting ondergebracht bij de MOA.

De verwachting is dat de resultaten van het onderzoek rond de zomer 2019 kunnen worden voorgelegd aan het college en de raad.

Verbonden partijen

Onderstaande vindt u, indien van toepassing, het overzicht van de verbonden partijen aan dit programma. Een verdere specificatie vindt u in de paragraaf Verbonden Partijen.

Gemeenschappelijke regeling

Naam	Recreatieschap Marrekrite
vestigingsplaats	Grou
openbaar belang	Beheer van de toeristische voorzieningen op water en land in de provincie.
bestuurlijk belang	Deelname in het algemeen bestuur
risicoprofiel	 [Middel]

Stichting / Vereniging

Naam	Stichting Simke Kloostermanlien
vestigingsplaats	Twijzel
openbaar belang	-
bestuurlijk belang	1 lid in het bestuur
risicoprofiel	 [Laag]

Naam	Stichting Markant Friesland
vestigingsplaats	Buitenpost
openbaar belang	Met het aanstellen van een coördinator wordt de kwaliteit van en de samenwerking tussen de musea in Noordoost Fryslân vergroot, met als beoogd effect toename van recreatie en toerisme.
bestuurlijk belang	1 lid in het bestuur
risicoprofiel	 [Laag]

Naam	Stichting Sportcentrum 8kspelen
vestigingsplaats	Gemeente Achtkarspelen
openbaar belang	stichting en daarmee "oude zwembad" in de lucht c.q. open houden tot het "nieuwe zwembad" betrokken kan worden.
bestuurlijk belang	college vormt bestuur
risicoprofiel	 [Laag]

Beleidsindicatoren BBV

Programma 5. Sport, cultuur en recreatie					
Indicator	Eenheid	Metingen en referentejaar			
		jaarrekening 2018	begroting 2019	begroting 2018	
% Niet-sporters	%	58,3 [2016]	58,3 [2016]	50,6 (2012)	

Resultaat van dit programma (x € 1.000)

Lasten exclusief reserves	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Sportbeleid en activering	318	385	-67
Sportaccommodaties	1.531	1.551	-20
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	487	447	40
Musea	693	688	5
Media	582	578	3
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.699	1.843	-144
Totaal lasten	5.310	5.492	-183
Baten exclusief reserves	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Sportbeleid en activering	55	40	-15
Sportaccommodaties	327	353	26
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	80	80	
Musea	305	356	51
Media			
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	6	7	1
Totaal baten	773	836	63
Saldo van baten en lasten (excl. reserves)	-4.536	-4.656	-120

In de reserves gestort	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
n.v.t.	-	-	-
Totaal lasten			
Uit de reserves gehaald	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
n.v.t.	-	-	-
Totaal baten			
Saldo reservemutaties			

TOTAAL	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Lasten programma	5.310	5.492	-183
Baten programma	773	836	63
Saldo programma	-4.536	-4.656	-120

Analyse verschillen rekening-begroting

In onderstaande tabel worden de belangrijkste verschillen tussen rekening en begroting verklaard.

Per programma

Verklaring resultaat op dit programma	€
---------------------------------------	---

negatieve bedragen = nadelig, positieve bedragen = voordelig

5. Sport, cultuur en recreatie

-120.000

Baten	61.000
- 5.4 – project Silence of the Bees (interreg): Een nadeel, doordat het B-R(h)apsodie project in 2018 niet volledig is uitgevoerd en daardoor ook niet alle verwachte kosten zijn gemaakt. Financiering van dit project vindt plaats o.b.v. co-financiering, waarbij deels subsidie wordt ontvangen over de daadwerkelijk gemaakte kosten gedurende het project. In dit geval is sprake van zowel temporisering aan de baten- en lastenkant.	-55.000
- 5.1 – sportactivering en sportbeleid: een nadeel door m.n. het wegvallen van geraamde bijdragen van de gemeente Kollumerland c.a. en De Friesland Zorgverzekeraar (15.000)	-16.000
- 5.7 – openbaar groen – iets meer leges ontvangen vanwege kapvergunningen dan begroot	1.000
- 5.2 – sportaccommodaties – per saldo meer inkomsten dan geraamd doordat een vereniging op eigen verzoek eenmalig een hogere aanvullende gebruiksbijdrage heeft betaald dan begroot (37.000). De meevaller wordt enigszins getemperd door de geraamde huur- en pachtopbrengst niet is gerealiseerd (-11.000). Een pachtconflict speelde bij dit laatste een voorname rol.	26.000
- 5.4 – kruidhof – exploitatie: een voordeel van 105.000 door m.n. hogere bezoekersaantallen en hogere entreeprijzen, meer inkomsten uit evenement (n.a.v. Kulturele Haadstêd), een hogere winkel- en kwekerijomzet door een groter en gewilder productaanbod en door hogere bezoekersaantallen, een niet begrote bijdrage in de inrichtingskosten van het nieuwe bezoekerscentrum en een niet begrote loonkostensubsidie + uitleenvergoeding vanwege BAB-banen.	105.000
Lasten	-184.000
- 5.7 – openbaar groen en recreatie – een overschrijding van de begrote last door: a. overschrijding onderhoudsbudgetten openbaar groen door m.n. de droge zomer. b. overschrijding personele budgetten door meer uitbesteding en hogere loonkosten programmamanager Ontwikkeling. c. overschrijding onderhoudsbudget speelterreinen.	-144.000
- 5.4 – kruidhof – exploitatie: een nadeel door m.n. meer evenementen, het opnieuw in de markt zetten van De Kruidhof na een verbouwingsjaar, hoger vrijwilligerskosten door meer vrijwilligers, vervanging kassa-systeem, inrichting nieuwe en grotere winkel met een meer marktgerichte nieuwe winkelvoorraad, een grotere en meer vraaggerichte inkoop van planten c.a., voortvloeiende uit het nieuwe bezoekerscentrum hogere inrichtingskosten dan begroot, hogere nutskosten en hogere onderhoudskosten.	-70.000
- 5.1. – sportbeleid: per saldo is meer uitgegeven dan begroot vanwege: a. hogere bijdrage van 8k aan 8ktd vanwege verleende diensten. b. noodzakelijke vervanging van groot sport- en spelmaterieel vanwege afkeuring. c. overschrijding subsidiebudget door een abusievelijk in 2018 niet doorgevoerde toegekende budgetverhoging. d. meerkosten huur aanvullende gymruimte voor basisscholen in Buitenpost. Een onderschrijding van de begrote loonkosten temperde voornoemde overschrijdingen per saldo enigszins	-59.000

- 5.2 – sportaccommodaties – per saldo een overschrijding van de begrote lasten door: a. overschrijding begrote personele beheerskosten door het abusievelijk herpositioneren van relevante loonbudgetten (65.000). b. overschrijding begrote automatiseringskosten door de overstap naar een ander beheerpakket (2.000). c. overschrijding begrote afschrijvingslast door o.a. afschrijving restantboekwaarde oude tenniscomplex Harkema (11.000). d. noodzakelijke aanvullende dotaties aan 2 voorzieningen vanwege verwachte roodstand en gemaakte afspraken (287.000). De gevolgen van deze overschrijdingen werden getemperd door de volgende meevallers: e. vrijval saldo voorziening Overgangsfase zwembad Buitenpost (-293.000) f. lagere nutskosten als gevolg van de ingezette verduurzaming (-36.000) g. minder uitgaven voor klein onderhoud (-15.000)	-21.000
- 5.1 – sportactivering: per saldo een kleine tegenvaller door overschrijding van de begrote personeelskosten enerzijds en een onbeschrijving op het activiteitenbudget	-8.000
- 5.4 – monumentenzorg en molens: per saldo een gering voordeel op de onderhoudskosten	2.000
- 5.6 – bibliotheek – kleine meevallers t.a.v. afrekening 2017 en de dawerkelijke bijdrage 2018 aan de bibliotheekorganisatie	3.000
- 5.3 – cultuur: a. een voordeel op de begrote structurele activiteiten omdat de kosten daarvan deels ten laste van LF 2018 zijn gebracht. b. een voordeel op de huisvestingskosten van cultuurcentrum "De Wâldsang" te Buitenpost.	20.000
- 5.3 – cultuur: vanwege Leeuwarden Kulturele Haadstêd is aan elke Friese gemeente gevraagd activiteiten te ontplooiën en daarvoor budget beschikbaar te stellen, dit om een spin-off effect te bewerkstelligen voor heel Fryslân. In de derde week van januari 2019 heeft B & W een voorstel geaccordeerd waarin een overzicht was opgenomen van de bestedingen en waarvan een uitvloeisel is dat een niet besteed bedrag (20.000) wordt meegenomen in het rekeningresultaat 2018. De raad is via de LIS geïnformeerd.	20.000
- 5-4 – project Silence of the Bees (interreg): a. een voordeel (66.000) doordat het B-R(h)apsodie project in 2018 niet volledig is uitgevoerd en daardoor ook niet alle verwachte kosten zijn gemaakt. Financiering van dit project vindt plaats o.b.v. co-financiering, waarbij deels subsidie wordt ontvangen over de daadwerkelijk gemaakte kosten gedurende het project. In dit geval is sprake van zowel temporisering aan de baten- en lastenkant. b. een voordeel (7.000) omdat het voor inlening van ondersteuning bestemde budget niet volledig is benut.	73.000

waarvan beïnvloed door eenmalige mee- en tegenvallers	€
negatieve bedragen = nadelig, positieve bedragen = voordelig	
5. Sport, cultuur en recreatie	41.000
Baten	-55.000
- 5.4 – project Silence of the Bees (interreg): Een nadeel, doordat het B-R(h)apsodie project in 2018 niet volledig is uitgevoerd en daardoor ook niet alle verwachte kosten zijn gemaakt. Financiering van dit project vindt plaats o.b.v. co-financiering, waarbij deels subsidie wordt ontvangen over de daadwerkelijk gemaakte kosten gedurende het project. In dit geval is sprake van zowel temporisering aan de baten- en lastenkant.	-55.000
Lasten	96.000

- 5-4 – project Silence of the Bees (interreg):a. een voordeel (66.000) doordat het B-R(h)apsodie project in 2018 niet volledig is uitgevoerd en daardoor ook niet alle verwachte kosten zijn gemaakt. Financiering van dit project vindt plaats o.b.v. co-financiering, waarbij deels subsidie wordt ontvangen over de daadwerkelijk gemaakte kosten gedurende het project. In dit geval is sprake van zowel temporisering aan de baten- en lastenkant.b. een voordeel (7.000) omdat het voor inlening van ondersteuning bestemde budget niet volledig is benut.	73.000
- 5.3 – cultuur: vanwege Leeuwarden Kulturele Haadstêd is aan elke Friese gemeente gevraagd activiteiten te ontplooiën en daarvoor budget beschikbaar te stellen, dit om een spin-off effect te bewerkstelligen voor heel Fryslân. In de derde week van januari 2019 heeft B & W een voorstel geaccordeerd waarin een overzicht was opgenomen van de bestedingen en waarvan een uitvloeisel is dat een niet besteed bedrag (20.000) wordt meegenomen in het rekeningresultaat 2018. De raad is via de LIS geïnformeerd.	20.000
- 5.6 – bibliotheek – kleine meevallers t.a.v. afrekening 2017 en de daawerkelijke bijdrage 2018 aan de bibliotheekorganisatie	3.000
-

Programma 6 - Sociaal Domein

Inleiding

Dit programma is gericht op het bevorderen van de participatie van onze inwoners en het vergroten van hun sociale en financiële zelfredzaamheid. De klant staat daarbij centraal. We werken integraal en vanuit het principe één gezin – één plan – één contactpersoon. De taakuitvoering betreft: bijzondere bijstand, participatie, keukentafelgesprekken, schulddienstverlening, beweging, leerplicht, betalingen en administratie, handhaving en fraudepreventie, verstrekkingen en voorzieningen, kwaliteit bewaken, bezwaar en beroep, inkoop, leerlingenvervoer en subsidieverstrekking.

Belangrijke doelstellingen zijn het bewerkstelligen dat zoveel mogelijk inwoners economisch onafhankelijk zijn en meedoen (participeren) in de samenleving op allerlei niveaus. Waar nodig bieden wij de helpende hand. Binnen de participatie heeft de begeleiding van bijstandsgerechtigden naar betaald werk onverkort de prioriteit. In een integraal beleidskader is vastgelegd op welke wijze de gemeente maatschappelijke- en arbeidsparticipatie wil bevorderen.

De ambitie richt zich op zelfstandigheid en zelfredzaamheid van burgers. In het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) is de gemeente voor burgers de eerst aanspreekbare overheid. In die verantwoordelijkheid heeft de gemeente een actieve regierol in de afstemming met een groot aantal lokaal werkzame instellingen op het gebied van welzijn, ondersteuning en zorg.

Inhoudelijk

Nu de transitie in het Sociaal Domein is afgerond en nieuwe taken en verantwoordelijkheden zijn gedecentraliseerd, staan we als gemeente voor de verdere transformatie. Centrale opgave daarbij is om zowel de transformatie door te zetten als de kosten terug te dringen.

In 2018 werd in het voorjaar duidelijk dat over het voorgaande jaar een tekort was ontstaan in het sociaal domein. Daarbij werd de verwachting uitgesproken dat deze tekorten zich bij een ongewijzigde aanpak ook over 2018 en de jaren erna voor zouden doen.

Er is sinds mei 2018 dan ook gewerkt aan een zorgvuldige analyse en duiding van de oorzaken van het tekort en de maatregelen die kunnen zorgen voor een gezonde financiële stand van zaken. De eerste conclusies van die analyse zijn aan de raden begin oktober 2018 gepresenteerd en vastgelegd in het rapport 'Analyse sociaal domein Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel September 2018'. Aansluitend is onderzocht welke maatregelen genomen kunnen worden om de tekorten terug te dringen. Deze zijn geformuleerd in het integrale beleidskader sociaal domein voor beide gemeenten en het personeel en organisatieplan. De maatregelen hebben zowel betrekking op bezuinigingen op de voorzieningen voor inwoners, als het terugdringen van de uitgaven op het gebied van personeel en organisatie.

De analyse van de financiën heeft zich toegespitst op het helder krijgen van de kosten op drie hoofdonderdelen:

- Personeel
- Voorzieningen voor inwoners op basis van wet -en regelgeving, landelijk beleid en/of regionale samenwerkingsverbanden.
- Voorzieningen voor inwoners op basis van gemeentelijk beleid.

In 2018 is besloten om de Jeugd -en Dorpenteams (nu Gebiedsteams) onder te brengen in de ambtelijke organisatie. De teams gaan integraal werken en aangevuld met consulente werk -en inkomen. De reorganisatie omvat onder meer het formuleren van een aangepaste opdracht voor de teams, het overnemen van personeel van de zogenoemde moederorganisaties en het regelen van huisvesting. De werkzaamheden konden niet binnen de bestaande formatie worden uitgevoerd. Daarom is tijdelijk extern ingehuurd.

De thema's in dit programma horen bij de taakvelden

0.10	Mutaties reserves
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie
6.2	Wijkteams
6.3	Inkomensregelingen
6.4	Begeleide participatie
6.5	Arbeidsparticipatie
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-
6.81	Geëscaleerde zorg 18+
6.82	Geëscaleerde zorg 18-

Versterking van de mienskip: meer tevreden inwoners

Wat wilden we bereiken?

- Aantrekkelijke leefbare dorpen behouden.
- Passende voorzieningen in de dorpen behouden.
- Betrokkenheid (en invloed) van de mienskip bij hun eigen dorp vergroten.
- Bereikbaarheid van de dorpen door openbaar vervoer behouden.

Overige aandachtspunten

- We willen door 'samenkracht' en burgerparticipatie voorkomen dat mensen een beroep moeten doen op zwaardere zorg en duurdere voorzieningen.

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

Aantrekkelijke leefbare dorpen

Dorpsbelangen krijgen vanuit de leefbaarheidssubsidie een budget om projecten en activiteiten in het dorp ter bevordering van de leefbaarheid op te zetten of te ondersteunen. Daarbij fungeren zij als contactpersoon van en naar de gemeente, waardoor signalen en ontwikkelingen wederzijds gedeeld kunnen worden.

Passende voorzieningen in de dorpen

Dorpshuizen en jeugdhonken

In 2018 zijn de dorpshuizen en jeugdhonken ondersteund door o.a. voor hen een meerjarenonderhoudsplanning uit te laten voeren door een externe partij (in opdracht van de gemeente). In deze planning wordt duidelijk welke onderhoudskosten verwacht kunnen worden in de komende jaren én wie welk deel betaalt (in het geval van een pand dat eigendom is van de gemeente).

Daarnaast zijn de dorpshuizen en jeugdhonken die eigendom zijn van de gemeente geïnspecteerd op (brand)veiligheid.

De gemeentelijke subsidieregeling voor groot onderhoud van dorpshuizen is in 2018 wederom benut door een aantal dorpshuizen.

Vanuit de welzijnsopdracht zijn een aantal jeugdhonken door de jongeren- en opbouwwerkers van Timpaan en Kearn begeleid bij zaken waar zij tegenaan lopen (o.a. het vinden van vrijwilligers, nut en noodzaak van een VOG etc.).

Sociaal-cultureel werk

Vanuit de subsidieregeling voor sociaal cultureel werk zijn in 2018 in alle dorpen van Achtkarspelen activiteiten voor jeugd en jongeren gefinancierd. Deze activiteiten worden uitgevoerd door vrijwilligers uit de dorpen.

Betrokkenheid (en invloed) van de mienskip bij hun eigen dorp vergroten

Inwoners- en overheidsparticipatie

Het programma Inwoners- en overheidsparticipatie is voor besluitvorming in december op route gegaan. Hierin staan de visie en bijbehorende doelstellingen, gekoppeld aan een aantal voorbeeldprojecten. Dit programma biedt een kader in de samenwerking met de mienskip en geeft duidelijkheid over de verwachtingen die inwoners van de gemeente mogen hebben en visa versa. Een belangrijk onderdeel is de doorontwikkeling van de WMO-adviesraad en de cliëntenraad naar één adviesraad Sociaal Domein.

Welzijnswerk

Kearn, Timpaan en Young and Leisure (jongerenwerk) hebben in 2018 de welzijnsopdracht voor onze gemeente uitgevoerd. Gedurende 2018 is Young and Leisure gestopt en is dat deel van het jongerenwerk overgenomen door Kearn en Timpaan. Binnen de welzijnsopdracht is een veelheid aan taken uitgevoerd: o.a. begeleiding van burgerinitiatieven, ondersteunen bij subsidieaanvragen, verbinden van ouderen en jongeren binnen dorpen, buurtbemiddeling, maatjesproject, begeleiding bij het opstellen van een dorpsvisie, ondersteuning van mantelzorgers & vrijwilligers (aan dit onderwerp wordt aandacht besteed bij het onderwerp 'meer tevreden mantelzorgers') en integratie van statushouders (aan dit onderwerp wordt meer aandacht besteed bij het onderwerp 'iedereen is welkom en voelt zich thuis').

Meer tevreden mantelzorgers

Wat wilden we bereiken?

- Mantelzorgers voelen zich beter ondersteund bij de uitvoering van hun werkzaamheden.
- Mantelzorgers kunnen zonder problemen een beroep doen op vervanging.
- Mantelzorgers beschikken over voldoende deskundigheid.
- Mantelzorgers kunnen zich altijd beroepen op een deskundige.
- Blijven luisteren naar de mantelzorger en aansluiten bij wat zij willen en nodig hebben.

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

Mantelzorgers

Kearn heeft via haar Expertisecentrum mantelzorg en vrijwillige inzet in 2018 gewerkt aan het informeren en ondersteunen van de mantelzorgers in Achtkarspelen. De medewerkers van het Expertisecentrum spreken bijna dagelijks mantelzorgers (telefonisch en via bijeenkomsten). Hierdoor weten zij goed wat er leeft en waar behoefte aan is. In 2018 zijn er weer een aantal mantelzorgcafé's en uitjes voor mantelzorgers georganiseerd, voor oud en jong. Op deze bijeenkomsten ontmoeten mantelzorgers lotgenoten en wordt er informatie gedeeld.

Nieuw in 2018 was een bijeenkomst speciaal voor mantelzorgers van mensen met Niet Aangeboren Hersenletsel (NAH). Deze bijeenkomsten moeten nog geëvalueerd worden, maar krijgen in 2019 waarschijnlijk een vervolg.

Ook nieuw in 2018 was de deelname van gemeente Achtkarspelen aan de Friese respijtweekenden voor mantelzorgers. Hierdoor konden tien mantelzorgers een weekend op adem komen in een hotel, samen met lotgenoten. Daarnaast zorgde dit weekend in veel gevallen voor een eerste aanzet tot het goed voor zichzelf zorgen; het zich realiseren dat ook anderen de zorg vaak wel tijdelijk even kunnen en willen overnemen.

Tot slot is er gedurende 2018 intensief gewerkt aan het thema 'respijt'. Een werkgroep bestaande uit afgevaardigden van gemeente, Kearn, thuiszorgorganisaties en gebiedsteam brengen de huidige respijtmogelijkheden in kaart en onderzoeken waar nog lacunes zijn in het aanbod.

Iedereen is welkom en voelt zich thuis

Wat wilden we bereiken?

- Inwoners moeten zich blijvend veilig kunnen voelen.
- Adequate hulpverlening voor de inwoner en het gezin.
- Het huisvesten van vergunninghouders heeft prioriteit.

Doel	Indicator(en) (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2018	2019	2020	2021
Iedereen is welkom en voelt zich thuis	Jaarlijkse taakstelling huisvesting vergunninghouders*	39**	39	30	30	30

* betreft de taakstelling huisvesting vergunninghouders 2018.

** streefwaarde is onderhevig aan instroom van vluchtelingen in Nederland en kan tussentijds door Rijk worden gewijzigd.

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

Veilig voelen

Het streven naar een gemeente waarin alle inwoners zich veilig voelen, is een programma-overstijgend coalitiedoel. Het is onderdeel van programma 1 (veiligheid) en een strategische doelstelling binnen het sociaal domein.

Taakstelling huisvesting vergunninghouders

De gemeente Achtkarspelen heeft in 2018 de wettelijke taakstelling gehaald. Achtkarspelen heeft 20 vergunninghouders meer gehuisvest en neemt dit positieve resultaat mee naar 2019. De taakstelling wordt door het Rijk halfjaarlijks vastgesteld en is gebaseerd op de instroom vluchtelingen in Nederland.

Inburgeren en integreren

Participatieverklaringstraject

Per 2017 is het volgen van het Participatieverklaringstraject voor de volwassen vergunninghouders verplicht. Het is de start van het inburgeringstraject en bedoeld om nieuwkomers te wijzen op de recht en plichten en de fundamentele waarden van de Nederlandse samenleving.

In 2018 hebben 10 volwassen vergunninghouders de workshops gevolgd en de Participatieverklaring ondertekend.

Duale trajecten

Taalontwikkeling en arbeidskansen is voor de gemeente Achtkarspelen een belangrijk aandachtspunt bij de integratie van de vergunninghouders. Om die reden gaat iedere vergunninghouder zo snel mogelijk op taalstage, ongeacht of zij nog in hun verplichte inburgeringstraject zitten, of dit al hebben afgerond. We werken daarbij op basis van maatwerk. Het doel is tweeledig; een impuls aan de taalontwikkeling en het onderhouden daarvan, als ook het vergroten van de kansen op de reguliere arbeidsmarkt.

Integratie vergunninghouders

Als onderdeel van de Welzijnsopdracht heeft Timpaan in 2018 gewerkt aan de integratie van vergunninghouders in de dorpen van Achtkarspelen. In dorpen waar vergunninghouders gehuisvest waren of zouden worden, heeft een opbouwwerker contact gelegd met verschillende partijen om de integratie te vergemakkelijken. Aandachtsdorpen in 2018 waren Twijzelerheide, Harkema en Drogeham. Voor elk dorp geldt een andere aanpak, afhankelijk van de specifieke situatie. Zo zijn in Drogeham de kerken actief aan de slag gegaan. In Twijzelerheide zijn meerdere gesprekken gevoerd met Plaatselijk Belang en buurtbewoners voorafgaand aan en na de huisvesting van een groot gezin.

Voldoende voorzieningen voor de jeugd

Wat wilden we bereiken?

- We bieden ruimte voor initiatieven waar de jongeren zelf mee komen.
- De jeugd moet in elk dorp een onderkomen hebben, zodat ze niet aangewezen zijn op bars, cafés of op de straat.
- Een keet voor de jeugd op eigen grond van de ouders moet kunnen, voor zover er voldaan wordt aan de gemeentelijke voorwaarden.

Doel	Indicator(en) (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2018	2019	2020	2021
Jeugd - voldoende voorzieningen	In ieder dorp een instelling voor Sociaal Cultureel Werk en jeugdsoos waar minimaal 12 activiteiten per jaar voor jeugd- en jongeren tot en met 17 jaar worden georganiseerd, vorm: beginopname, tussen- en eindrapportage	11 (alle dorpen)	11	11	11	11

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

Subsidie jeugd

Alle dorpen hebben in 2018 subsidie ontvangen vanuit de regeling voor sociaal cultureel werk. In de meeste gevallen ging deze subsidie naar het plaatselijke jeugdhonk. Daar waar geen jeugdhonk is, naar een stichting die activiteiten voor de jeugd organiseert. In alle gevallen ging het om minimaal 12 activiteiten per dorp.

Jeugd en Dorpenteams

Wat wilden we bereiken?

- Een kwalitatief goede uitvoer van de advisering, onafhankelijke cliëntondersteuning, casusregie, de toegang tot 1e en 2e lijnsvoorzieningen en preventie en vroegsignalering en (licht) ambulante hulpverlening.
- Onze inwoners weten het team te vinden en ervaren het als een laagdrempelige toegang tot advies en ondersteuning.
- De teams staan dicht bij de inwoners om beter inzicht te krijgen in welke zorg en ondersteuning specifiek nodig is om het aantal zorgmijders te verminderen.
- De manier van werken en geboden ondersteuning dragen bij aan het versterken van de zelfredzaamheid van onze mienskip.
- De manier van werken draagt bij aan het verkleinen van de bureaucratie en het snel bieden van adequate ondersteuning.

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

0-100+ Teams

Gezamenlijk met Tytsjerksteradiel is een traject doorlopen dat heeft geresulteerd in het startdocument "Doorontwikkeling van de jeugd- en dorpenteams, team Participatie en team Schulddienstverlening. Het college heeft op basis van het beschikbare afwegingskader besloten de 0-100+ teams onderdeel van de ambtelijke organisatie te maken. Er is een start gemaakt met het implementatietraject.

Inkomensregelingen: minder inwoners doen een beroep op de vangnetvoorziening

Wat wilden we bereiken?

- Het aantal bijstandsgerechtigden terugbrengen (beter dan het Fries gemiddelde).
- Bijstandsgerechtigden verrichten vrijwilligerswerk en/of volgen een opleiding.
- Oneigenlijk gebruik, dan wel misbruik van sociale voorzieningen kunnen wij niet toestaan.

Doel	Indicator(en) (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2018	2019	2020	2021
Minder inwoners doen een beroep op de vangnetvoorziening	Aantal cliënten BUIG (bron: data gemeente)	740 (2014)	716 realisatie 664	706	696	686

toelichting: BUIG = Gebundelde uitkering, waarmee de inkomensvoorzieningen door gemeenten worden gefinancierd. De cliënten BUIG betreffen de huishoudens die een PW, IOAW, IOAZ of Bbz (starters) ontvangen.

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

Aantal bijstandsgerechtigden

In 2018 is het aantal huishoudens met een bijstandsuitkering (als onderdeel van het totale aantal cliënten BUIG van 664) verder gedaald naar 595 aan het eind van december 2018. Het betreft hier 5,1% van het totaal aantal huishoudens. Over de gehele provincie Fryslân bedroeg dit percentage 6%.

Vrijwilligerswerk/opleidingen

Hiervoor verwijzen wij naar het onderdeel Participatie.

Fraude en oneigenlijk gebruik

In 2018 is het bestaande beleid gecontinueerd. Tevens is een begin gemaakt met het sociaal domein-breed uitrollen van het toezicht op naleving.

Minder inwoners verkeren in armoede

Wat wilden we bereiken?

- Het aantal huishoudens in armoede verlagen.
- Het aantal mensen dat genooddaakt is tot gebruik van de voedselbank verlagen.
- Kinderen mogen niet in armoede leven.
- Voorkomen dat minima in een sociaal isolement raken.
- Het aantal mensen in schulddienstverlening terugbrengen.
- Het inzetten van vrijwilligers bij budgetbeheer.

Doel	Indicator(en) (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2018	2019	2020	2021
Minder inwoners verkeren in armoede	Het percentage huishoudens onder de armoedegrens in relatie tot het totaal aantal huishoudens (bron: gegevens Statline CBS en gemeente) *	7%	8 realisatie 6,7%	7	6	5

* Gegevens betreffen recentste CBS-informatie (2014)

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

Huishoudens in armoede

Blijkens de meest recente cijfers van het CBS (voorlopige cijfers 2017) is het percentage huishoudens met een inkomen rond bijstandsniveau gedaald naar 6,7%. Ten opzichte van de vorige meting (op basis van CBS cijfers van 2015) betekent dit een daling 0,2. Omdat deze cijfers van het CBS niet actueel zijn te noemen, is dit helaas geen goede indicatie voor het gevoerde beleid in 2018. Toch is in 2018 nagenoeg het volledige budget voor de minimaregelingen besteed, zodat kan worden vastgesteld dat de regelingen goed zijn benut.

Voedselbank

Op dit moment (april 2019) zijn 13 alleenstaanden, 20 gehuwden met maximaal 2 kinderen en 9 gehuwden met meer dan 2 kinderen voor ondersteuning in beeld. Het aantal uit te reiken voedselpakketten fluctueert naar gelang de doelgroep een beroep doet op ondersteuning. De Voedselbank heeft in 2018 gemiddeld 30 voedselpakketten per wekelijkse uitreiking verstrekt. In 2017 was er nog sprake van een tweewekelijkse uitreiking met gemiddeld 60 voedselpakketten per keer.

Kinderen in armoede

Via de aansluiting bij Kindpakket.nl (Leergeld, Jeugdfonds Sport en Jeugdfonds Cultuur) kregen in 2018 339 kinderen in totaal 1022 verstrekkingen (in 2017 waren deze getallen respectievelijk 374 en 934).

Voorkomen sociaal isolement

Door de gerichte acties in het kader van "tijd besteden aan de maatschappij" binnen het doel "Meer inwoners participeren" is getracht een sociaal isolement voor inwoners zoveel mogelijk te beperken. Ter stimulering is hierbij vaak de Kansregeling ingezet.

Schulddienstverlening

Door middel van vroegsignalering trachten we problematische schuldensituaties te voorkomen. In 2018 waren er 89 schuldhulptrajecten. In 2017 waren dit er nog 144.

Vrijwilligers bij budgetbeheer

Voor zover de zwaarte van de financiële problematiek bij personen of gezinnen het toeliet heeft het Gebiedsteam voor hulp in 2018 verwezen naar de vrijwilligers van Kearn of van Humanitas Thuisadministratie. Ook het in 2018 gestarte project Amargi (hulp aan inwoners met een moeilijke financiële positie, zonder dat er nog sprake is van betalingsachterstanden) heeft ervoor gezorgd dat er meer vrijwilligers werden ingeschakeld.

Meer inwoners met een arbeidsbeperking werken op de reguliere arbeidsmarkt

Wat wilden we bereiken?

- Meer inwoners met een arbeidsbeperking werken op de reguliere arbeidsmarkt.
- Meer inwoners participeren naar vermogen.
- Meer samenspel creëren tussen inwoners, ondernemers, het maatschappelijk veld en de overheid.
- 35% van de SW'ers van Achtkarspelen werkt bij een regulier bedrijf, onder andere via de MOA.

Doel	Indicator(en) (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2018	2019	2020	2021
Meer inwoners met een arbeidsbeperking werken op de reguliere arbeidsmarkt	Aantal inwoners met een arbeidsbeperking bij reguliere werkgevers o.a. via de MOA	0 (2014)	40	45	50	55

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

Caparis

Per 1 januari 2015 is de Participatiewet inwerking getreden. Door de komst van de Participatiewet is de toegang tot de WSW afgesloten. Dit betekent dat de sociale werkvoorziening op termijn verdwijnt. We staan nu aan de vooravond van de omvorming van Caparis NV naar een SW-bedrijf nieuwe stijl.

De acht gemeenten die deelnemen aan de Gemeenschappelijke Regeling SW Fryslân hebben besloten dat Caparis NV de WSW blijft uitvoeren voor zover het de groep SW-werknemers betreft die structureel is aangewezen op een beschutte werkplek (beschut binnen). Onze gemeente wil SW-ers die gedetacheerd zijn of begeleid werken overdragen aan de MOA. Het was de bedoeling om in 2018 hierover afspraken te maken met de GR en Caparis. Dit is niet gelukt omdat medio 2018 de acht gemeenten een gezamenlijk traject zijn ingegaan in verband met de omvorming van Caparis. Uit het tijdspad dat aan dit gezamenlijke traject hangt, blijkt dat de gemeenten in 2019 afspraken maken met de GR en Caparis.

Inwoners met arbeidsbeperking werkzaam op reguliere arbeidsmarkt

In 2018 waren er 137 personen werkzaam bij een reguliere werkgever.

- Detacheringen: 52 SW-ers gedetacheerd (via Caparis).
- Begeleid Werken: 11 SW-ers (via Caparis).
- Groen- en andere werkzaamheden voor Achtkarspelen: 37 SW-ers (via MOA).
- Baanafpraak Banen: 37 personen waarvan 6 personen gedetacheerd via de MOA.

De streefwaarde voor 2018 is 40 personen. Dit streven is dus ruimschoots behaald.

Beschut werk op grond van de Participatiewet

De door het Rijk opgelegde doelstelling voor het realiseren van beschutte werkplekken onder de Participatie wet bedroeg in 2018 voor de gemeente 5 werkplekken. Achtkarspelen heeft 1 beschutte werkplek gerealiseerd. Degenen die beschut werk onder de WSW nodig hebben, werken via Caparis NV (zie kopje Caparis).

Meer inwoners participeren

Wat wilden we bereiken?

- De jeugdwerkloosheid tenminste terugbrengen tot het Fryske gemiddelde.
- Inwoners die een uitkering van de gemeente krijgen en die in staat zijn om te werken, besteden een deel van hun tijd aan de maatschappij.
- Het aantal jongeren zonder startkwalificatie terugbrengen onder meer door.
- Jongeren tot 27 jaar werken of volgen een opleiding.

Doel	Indicator(en) (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2018	2019	2020	2021
Meer inwoners participeren	Aantal werkzoekenden in Achtkarspelen - (bron: basisset UWV)	12,3 (2014)	11,7	11,6	11,5	11,4

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

Werkloosheid

De percentages streefwaarden genoemd in de tabel zijn op basis van de Basisset Regionale Arbeidsmarktinformatie. Eind 2017 heeft het UWV kanttekeningen geplaatst bij de betrouwbaarheid van deze cijfers. Zij hoopten in 2018 met een nieuw aanbodcijfer te komen dat minder gevoelig is voor administratieve handelingen. Dit is tot op heden nog niet voor handen.

Om het resultaat te duiden gebruiken we de werkloosheidspercentages van het CBS per december 2018. Echter deze percentages corresponderen niet met de percentages in de tabel vanwege verschillen in definities en andere uitgangspunten. Achtkarspelen scoort eind 2018 een werkloosheidspercentage van 3,7% en zit hiermee onder het Friese (4,2%) en het Nederlandse percentage (3,8%).

Werkloosheid van inwoners tot 25 jaar

Het jeugdwerkloosheidspercentage in Achtkarspelen bedraagt eind 2018 7,0%. Met dit percentage zit Achtkarspelen onder het Friese (7,8%) en het Nederlandse percentage (7,2%). Het percentage van het CBS is gebaseerd op de werkloze jongeren van 15-25 jaar.

Maatschappelijk actief

Verschillende acties zijn ingezet om inwoners die een uitkering krijgen toch mee te laten doen en maatschappelijk actief te zijn. Zo zijn de zorgklanten overgedragen aan de 0-100+ teams met als doel maatschappelijke participatie in de directe omgeving van deze inwoners. Als ondersteunende instrumenten zijn Dyn Ynset en de vrijwilligersbank van Kearn ingezet voor bemiddeling naar vrijwilligerswerk.

Startkwalificatie

Met de inwerkingtreding van de Participatiewet is de doelgroep Jongeren veranderd. Jongeren met een arbeidsbeperking die voorheen onder de werking van de Wajong vielen, vallen nu onder de verantwoordelijkheid van de gemeente. Hierdoor begeleiden we voor het eerst jongeren die aan het plafond van hun leervermogen zitten en mogelijk nooit in de gelegenheid zijn een startkwalificatie te behalen.

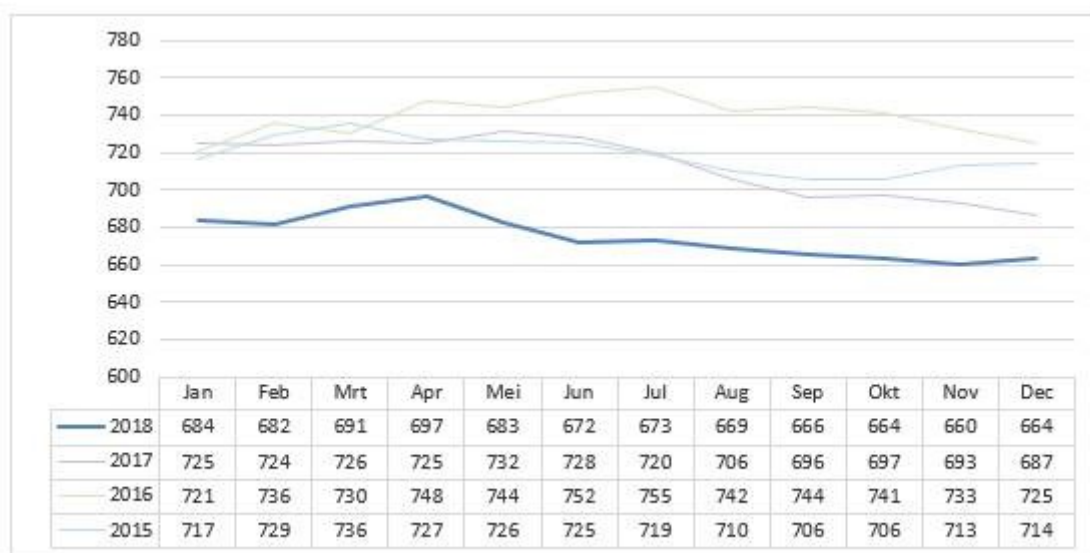
Eind 2018 waren er 128 jongeren bij Participatie bekend, waarvan 31 geen startkwalificatie hebben. Hiervan zijn 21 jongeren vergunninghouder en inmiddels met een inburgeringstraject gestart en hebben 64 jongeren een VSO/PRO (voortgezet speciaal onderwijs/praktijk onderwijs) achtergrond. Voor de jongeren waarvan - nog - geen sprake is van leervermogen worden maatwerktrajecten ingezet.

Werken en opleiding

In 2018 zijn 15 jongeren gestart aan de WOW 27-/27+ netwerktrainingen (Wurkje oan Wurk). Dit zijn minder deelnemers dan voorgaande jaren, dit als gevolg van de veranderende doelgroep jongeren en de hoogconjunctuur. Van deze 15 jongeren zijn 4 jongeren uitgestroomd naar school en de rest naar fulltime en parttime werk.

Participatie

Ook in 2018 is blijvend ingezet op arbeidstoeleiding, door gebruikmaking van het instrumentenpalet opgenomen in de Participatiewet, het re-integratiebeleid en de intrinsieke motivatie van de werkzoekende. Werkgelegenheidsprojecten zijn doorontwikkeld op basis van de vraag van de arbeidsmarkt en de kansen binnen het klantenbestand. Door het aantrekken van de arbeidsmarkt en de inzet van maatwerktrajecten, de reguliere werkgelegenheidsprojecten en de BUIG-projecten hebben werkzoekenden een stap gemaakt in hun traject richting een baan of zijn uitgestroomd naar de reguliere arbeidsmarkt. Dit is terug te zien in de werkelijke BUIG-aantallen (Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorziening Gemeenten).

Meer samenspel creëren tussen inwoners, ondernemers, het maatschappelijk veld en de overheid via de MOA

Wat wilden we bereiken?

- De leefomgeving en de leefbaarheid in Achtkarspelen verbeteren door de inzet van arbeidspotentieel.
- Laaggeschoold werk voor de regio behouden.
- Mensen die niet in een bedrijf kunnen werken een maatwerkoplossing geven.

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

Lokaal participatiebedrijf Stichting MOA

De Stichting Maatschappelijke Organisatie Achtkarspelen (MOA) is begin 2017 van start gegaan en gevestigd in een pand op de Molenweg in Surhuisterveen. De MOA biedt MOAi Wurk en MOAi Grien (verbinding met programma 5). Tevens worden er ook mogelijkheden geboden voor mensen met een WMO indicatie. Vanwege de

raadsverkiezingen in 2018 is het college gewijzigd en daardoor ook de samenstelling van het bestuur van de Stichting. Ook is de Raad van Advies gewijzigd met twee nieuwe leden vanuit de gemeenteraad.

In de loop van 2019 zal Stichting MOA via het college een jaarverslag en jaarrekening 2018 aanbieden aan de raad. Hierin wordt de gemeenteraad uitgebreid geïnformeerd over de activiteiten en financiën van het afgelopen jaar. Omdat de MOA programmaoverstijgend werkt, wordt in het jaarverslag op meerdere plaatsen verslag van de activiteiten gedaan.

Jaarverslag en jaarrekening 2017

In 2018 heeft de MOA het eerste jaarverslag en jaarrekening gepresenteerd. Deze zijn aan de raad aangeboden ter goedkeuring in de vergadering van 22 november '18.

Op hoofdlijnen enkele resultaten:

- Er zijn 51 unieke participatietrajecten ingezet;
- De participatie deelnemers zijn tevreden over de trajecten bij de MOA, dit wordt gewaardeerd met een 7,9;
- Er waren 34 werknemers actief in MOAi Grien;
- Het aantal klachten over het groenonderhoud is met ruim 40% gedaald.

Het subsidietekort WSW (€ 81.000), welke door de gemeente voorgeschooten was aan de MOA, is teruggevloeid in de gemeentebegroting.

Doorontwikkeling

In 2018 heeft de MOA zich verder doorontwikkeld als lokaal werkbedrijf van de gemeente Achtkarspelen.

SW'medewerkers

Bij de MOA waren in 2018 37 medewerkers in dienst met een SW'indicatie, hiervan zijn 2 werknemers gedetacheerd bij reguliere ondernemers.

MOAi Wurk

Via MOAi Wurk kunnen op jaarbasis 34 personen een individueel 'werktraject' volgen. De MOA ontwikkelt op basis van interesse en vaardigheden van de deelnemer activiteiten en werkzaamheden. Daarnaast is in samenwerking met de gemeente invulling gegeven aan de 'BUIG-projecten' Talentenkeet, Milieustraat en Opnieuw.

In totaal zijn er vanuit de trajecten 16 deelnemers naar regulier werk uitgestroomd en 4 personen richting school.

Samenwerking

De afdeling Publieksdiensten en de MOA werken steeds intensiever samen. Consulenten organiseren workshops en activiteiten in het kader van re-integratie op de locatie MOA. Door intensiever contact tussen de consulenten en de MOA ontstaat er kruisbestuiving en kan er gebruik gemaakt worden van elkaars expertise.

MOAi Grien

Met de overname van de SW'medewerkers van Caparis zijn ook de gemeentelijke groenwerkzaamheden naar de MOA overgegaan (programma 5). Naast de SW'medewerkers in het groen zijn er ook 2 Baanafspraken Banen en 2 reguliere banen in MOAi Grien gecreëerd.

Dagbesteding en participatie

De MOA heeft zich in 2018 ook gericht op zinvolle dagbesteding. Er zijn 11 WMO dagbestedingstrajecten ingezet.

Maatwerkvoorzieningen WMO, maatwerkdienstverlening 18+

Wat wilden we bereiken?

- Meer ouderen en mensen met een beperking kunnen het leven leiden dat ze willen.
- Ouderen kunnen daar waar mogelijk in hun eigen dorp blijven wonen.
- Ouderen worden gestimuleerd en gefaciliteerd om actief mee te doen in de samenleving.
- Ouderen en mensen met een beperking krijgen de zorg die ze nodig hebben. (maatwerk)
- Eenzaamheid onder ouderen wordt actief besproken.

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

Het leven leiden dat inwoners willen

Onze dorpensteams zijn steeds beter in staat om aan te sluiten bij de doelen van onze inwoners. Voor monitoring wordt gebruik gemaakt van het jaarlijks cliënt ervaringsonderzoek. Gebruikers van een Wmo-voorziening geven antwoord op de vraag: 'Door de ondersteuning die ik krijgen, kan ik beter de dingen doen die ik wil'. Voor 2018 is de score 86%, dit is een stijging ten opzichte van 2017 (78%).

Zelfstandig blijven wonen

Om ouderen zo lang mogelijk thuis te laten wonen is het belangrijk dat de zorg tussen de verschillende domeinen goed wordt afgestemd. De dorpensteams en de wijkverpleging hebben pilots uitgevoerd om op onderdelen de aanvraagprocedures te vereenvoudigen om zo de ondersteuning sneller in te kunnen zetten.

Maatwerkvoorzieningen

- Voor Hulp bij het Huishouden zijn nieuwe producten ingekocht, dit was nodig naar aanleiding van een uitspraak van de Centrale Raad van Beroep. Voor Hulp bij het huishouden zijn alle 413 herindicaties omgezet naar deze nieuwe producten. Daarnaast zijn de uurtarieven verhoogd en afgestemd op de nieuwe CAO in de thuiszorg.
- De mobiliteitscentrale is van start gegaan. De overgang naar de nieuwe situatie verliep niet vlekkeloos. Door inzet van alle betrokken partijen zijn deze problemen zo spoedig mogelijk verholpen.
- Samen met de DDFK gemeenten is het verstrekken en het onderhoud van hulpmiddelen (rolstoel, scootmobiel) opnieuw aanbesteed. We zijn eigenaar van de hulpmiddelen. De kosten van deze dienstverlening is in vergelijking met voorgaande jaren fors toegenomen. De vorige aanbesteding was erg voordelig voor de gemeenten. We zijn weer ongeveer terug op de kosten van 5 jaren geleden. Het gezamenlijke depot is eveneens in stand gehouden waardoor we hulpmiddelen onderling eenvoudig kunnen herverstrekken.

Eenzaamheid

In 2018 heeft Kearn binnen de Welzijnsopdracht specifiek aandacht besteed aan eenzaamheid: zowel de herkenning als de bestrijding ervan. O.a. via een workshop en trainingen is met professionals en vrijwilligers (afkomstig van o.a. kerken, huisartsen, thuiszorgorganisaties) informatie gedeeld over welke soorten eenzaamheid er zijn, hoe je eenzaamheid herkent en wat er wel en niet aan gedaan kan worden. Daarnaast zijn individuele aandachtsgesprekken gevoerd met inwoners over wat men wil en kan doen om (meer) sociale contacten en zingeving te ervaren.

Maatwerkdienstverlening 18-

Wat wilden we bereiken?

- Minder kinderen in de specialistische jeugdzorg.
- In Achtkarspelen geven we adequaat invulling aan de zorgplicht.
- Ouders met opvoedingsvragen kunnen terecht bij het CJG (onderdeel Jeugdteam).
- We blijven inzetten op schoolmaatschappelijk werk (onderdeel Jeugdteam).
- We werken volgens het uitgangspunt: één gezin, één plan, één hulpverlener.
- Jeugdzorg in Achtkarspelen is laagdrempelig.

Doel	Indicator(en) (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2018	2019	2020	2021
Minder kinderen in de specialistische jeugdzorg	Aantal kinderen in specialistische jeugdzorg (civsam)	739	715	700	690	680

Definitie van de indicator

Het aantal unieke jongeren met minimaal één maatwerkvoorziening in het betreffende jaar.

Toelichting

Vermindering van het aantal jongeren in de specialistische jeugdzorg is in 2018 niet gelukt. Vergeleken bij de nulmeting 2017 is het aantal jongeren zelfs gestegen met 22. Voor deze toename is geen eenduidige verklaring te geven.

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

Specialistische jeugdzorg

Het werken met de nieuwe resultaatgerichte inkoopsystematiek met trajectfinanciering is voor alle betrokkenen een grote uitdaging geweest en heeft op alle overleggen (bestuurlijk, ambtelijk, in- en extern) heel veel aandacht gekregen. De voorbereiding op de nieuwe werkwijze, de implementatie en uitvoering hebben een groot beslag gelegd op de gezinswerkers. In 2017 was er onvoldoende tijd geweest om alle aspecten van de werkwijze goed uit te werken, waardoor in 2018 nog zaken als bijvoorbeeld hoofd- en onderaannemerschap onvoldoende duidelijk waren. De discussies hierover tussen aanbieders onderling zorgde soms voor stagnatie in het hulpproces. Eind 2018 zijn de meeste kinderziektes uit het nieuwe proces. Eén effect van de nieuwe werkwijze is duidelijk: de gehoopte besparing wordt niet waargemaakt. Aanbieders kiezen voor zekerheid per traject en dat heeft een kostenverhogend effect. Dit vraagt van de gezinswerkers een kritische houding bij de onderhandelingen over het traject.

Aanbod preventieve ondersteuning

Naast de inzet van het gebruikelijke preventieve aanbod, hebben de eerste overleggen plaatsgevonden over trainingen Kinderen in Echtscheidingssituaties (KIES) te laten uitvoeren door de gezinswerkers samen met de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) medewerkers. Deze wijze van uitvoering KIES is kostenbesparend en, door de gezamenlijkheid met de JGZ, bevordert de samenwerking tussen twee voor ouders en kinderen belangrijke ondersteuners bij opgroeien en opvoeden.

Praktijkondersteuner (GGZ) Jeugd

Ondanks herhaaldelijke overleggen is het nog niet gelukt om met een huisartsenpraktijk afspraken te maken over de inzet van een praktijkondersteuner (GGZ) jeugd. Gelet op het belang van een betere verbinding in de sociaal-medische 1ste lijn én van een goede samenwerking tussen jeugdgezinswerkers en huisartsen, blijven we ons hiervoor inspannen.

Geëscaleerde zorg 18+

Wat wilden we bereiken?

- Inwoners van onze gemeente kunnen langer thuis wonen en/of eerder naar huis vanuit een intramurale setting.

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

Beschermd Wonen (SDF)

Door de inzet van het product 'thuisplus' kan aan inwoners met een psychiatrische kwetsbaarheid de benodigde ondersteuning in de thuissituatie worden geboden. De bedoeling van dit nieuwe product was het voorkomen van een opname in een intramurale setting. In Friesland is er sprake van een toename van zowel thuisplus als opname in een intramurale setting. De gewenste verschuiving van intramuraal naar de thuissituatie is (nog) niet opgetreden. Naar de achterliggende oorzaak van deze stijging wordt nog nader onderzoek naar gedaan. Dit heeft geleid tot een fors tekort.

Inloofunctie GGZ

Met de doordecentralisatie van Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang in 2021 is het de bedoeling dat gemeenten ook de zorg voor deze doelgroepen (dichtbij) gaat organiseren. Stichting Aanzet is gestart met het realiseren van een huiskamerproject in Buitenpost. Voorheen gingen inwoners uit onze gemeente naar ontmoetingsruimten in omliggende gemeenten. Daarnaast worden overige activiteiten voor inwoner met een psychiatrische kwetsbaarheid georganiseerd.

Geëscaleerde zorg 18-

Wat wilden we bereiken?

- Een daling van het percentage jongeren met een jeugdbeschermings- of jeugdreclasseringsmaatregel.
- Een goede samenwerking tussen het lokale veld (jeugdteam) en de gecertificeerde instellingen.
- Heldere afspraken over rollen, taken en verantwoordelijkheden in het vrijwillig kader (gemeentelijke verantwoordelijkheid) en het gedwongen kader (door gecertificeerde instellingen na gerechtelijke uitspraak).
- Een samenhangende aanpak in de bestrijding van huiselijk geweld, ouderen- en kindermishandeling.

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

Samenwerking gemeenten en gecertificeerde instellingen

Er is een update gemaakt van het samenwerkingsprotocol Gemeenten in Friesland en gecertificeerde instellingen, waarin naast algemene afspraken (rol, taken, verantwoordelijkheden) ook de afspraken over de lokale inbedding en over inzetten van jeugdhulp zijn beschreven.

Huiselijk geweld, ouderen en kindermishandeling

Op de dag tegen de ouderenmishandeling is op het gemeentehuis een inloopsprekkuur georganiseerd in samenwerking met een bank, een notaris, dorpenteam en Veilig Thuis over financieel misbruik. In de week tegen kindermishandeling hebben professionals en vrijwilligers een workshop gevolgd over de impact van kindermishandeling en wat je voor deze kinderen kunt betekenen. Leerlingen van groep 7 en 8 hebben deelgenomen aan een wedstrijd over het thema 'Bij wie voel jij je veilig'.

De gemeente faciliteert het proces om het project 'Handle with care' in Achtkarspelen uit te voeren. Dit is een samenwerking tussen politie, kinderopvang en onderwijs. Het landelijke actieprogramma 'Geweld hoort nergens thuis' wordt gebruikt voor het opstellen van een nieuw regionaal en lokaal actieplan.

Verbonden partijen

Onderstaande vindt u, indien van toepassing, het overzicht van de verbonden partijen aan dit programma. Een verdere specificatie vindt u in de paragraaf Verbonden Partijen.

Gemeenschappelijke regeling

Naam	Sociale Werkvoorziening Fryslân
vestigingsplaats	Drachten
openbaar belang	De wettelijke taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden met betrekking tot de Wet Sociale Werkvoorziening zijn door de deelnemende gemeenten ondergebracht in een gemeenschappelijke regeling (SW Fryslân). Deze gemeenschappelijke regeling heeft geen eigen uitvoeringsorganisatie, maar heeft de taken uitbesteed aan de NV Caparis. De deelnemende gemeenten zijn rechtstreeks aandeelhouder van de NV. Per 1 januari 2015 treedt de Participatiewet in werking. Met de inwerkingtreding van deze wet, komt de Wet sociale werkvoorziening te vervallen. De ambtelijke begeleidingscommissie is bezig met de voorbereidingen ten aanzien van de afbouw SW. Gemeenten zijn verplicht om beleid te maken voor het realiseren van beschut werk en deze lokale invulling in een verordening vast te leggen. Het Rijk gaat de inzet van de voorziening beschut werk ook monitoren. Er zal daarom concrete besluitvorming door de GR SW Fryslân moeten plaatsvinden over de afbouw van de bestaande SW en de invulling van de Participatiewet.
bestuurlijk belang	1 lid in het Algemeen Bestuur
risicoprofiel	 [Hoog]

Gemeenschappelijke regeling (licht)

Naam	Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân
vestigingsplaats	Dokkum
openbaar belang	De gemeente heeft als belang dat er voor haar inwoners een dusdanig stelsel van vervoer is, dat het burgers mogelijk wordt gemaakt om deel te nemen aan alle mogelijk vormen van het maatschappelijk leven.
bestuurlijk belang	
risicoprofiel	 [Middel]

Stichting / Vereniging

Naam	MOA
vestigingsplaats	Surhuisterveen
openbaar belang	De gemeente heeft de opdracht om inwoners te laten participeren naar vermogen vanuit de WSW, de participatiewet en de WMO.
bestuurlijk belang	Het bestuur van MOA wordt gevormd door het college B&W van de gemeente Achtkarspelen.
risicoprofiel	 [Middel]

Vennootschap / Coöperatie

Naam	Caparis NV
vestigingsplaats	Drachten
openbaar belang	De NV is verantwoordelijk voor het bieden van werk aan WSW-ers.
bestuurlijk belang	Aandeelhouders
risicoprofiel	 [Hoog]

Beleidsindicatoren BBV

Programma 6. Sociaal domein				
Indicator	Eenheid	Metingen en refertejaar		
		jaarrekening 2018	begroting 2019	begroting 2018
% Jeugdwerkloosheid	%	1,8 [2015]	1,8 [2015]	1,8 (2015)
% kinderen in armoede	%	5,5 [2015]	5,5 [2015]	5,5 (2015)
Aantal re-integratievoorzieningen	aantal	40,5 [2018]	45,5 [2017]	41,9 (2016)
Bijstandsuitkeringen	aantal	38,6 [2018]	39,8 [2017]	42,9 (2016)
Jongeren met delict voor rechter	%	1,3 [2015]	1,3 [2015]	1,3 (2015)
Jongeren met jeugdbescherming	%	1,5 [2018]	1,4 [2017]	1,3 (2016)
Jongeren met jeugdhulp	%	9,1 [2018]	10,9 [2017]	13,3 (2016)
Jongeren met jeugdreclassering	%	0,3 [2017]	0,3 [2017]	0,3 (2016)
Netto arbeidsparticipatie	%	66,4 [2018]	65,0 [2017]	64,9 (2016)
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	aantal	58,0 [2018]	56,0 [2017]	50,0 (2016)

Resultaat van dit programma (x € 1.000)

Lasten exclusief reserves	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil
Samenkracht en burgerparticipatie	3.227	2.724	503
Wijkteams	1.256	1.454	-198
Inkomensregelingen	14.246	13.785	461
Begeleide participatie	5.764	5.905	-141
Arbeidsparticipatie	1.420	1.586	-165
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.074	1.841	233
Maatwerkdienstverlening 18+	6.321	6.634	-312
Maatwerkdienstverlening 18-	5.666	8.826	-3.159
Geëscaleerde zorg 18+		207	-207
Geëscaleerde zorg 18-	1.122	1.404	-282
Totaal lasten	41.096	44.364	-3.268
Baten exclusief reserves	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil
Samenkracht en burgerparticipatie	206	42	-164
Wijkteams		13	13
Inkomensregelingen	12.996	12.782	-214
Begeleide participatie	260		-260
Arbeidsparticipatie	175	268	93
Maatwerkvoorzieningen (WMO)			
Maatwerkdienstverlening 18+	13	41	28
Maatwerkdienstverlening 18-		93	93
Geëscaleerde zorg 18+	360	534	174
Geëscaleerde zorg 18-			
Totaal baten	14.010	13.773	-237
Saldo van baten en lasten (excl. reserves)	-27.086	-30.592	-3.506

In de reserves gestort	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil
n.v.t.	-	-	-
Totaal lasten			
Uit de reserves gehaald	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil
n.v.t.	-	-	-
Totaal baten			
Saldo reservemutaties			

TOTAAL	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil
--------	------------------------	----------	---------

Lasten programma	41.096	44.364	-3.268
Baten programma	14.010	13.773	-237
Saldo programma	-27.086	-30.592	-3.506

Analyse verschillen rekening-begroting

In onderstaande tabel worden de belangrijkste verschillen tussen rekening en begroting verklaard.

Per programma

Verklaring resultaat op dit programma	€
---------------------------------------	---

negatieve bedragen = nadelig, positieve bedragen = voordelig

6. Sociaal domein **-3.506.000**

Baten **-238.000**

- Inkomensregelingen: Per saldo is er een voordeel van € 561.000 ontstaan. Er is een daling van het aantal cliënten van de inkomensregelingen. Hierdoor dalen de uitkeringslasten en er is een kleine daling van de baten. -215.000
- Opbrengst verkoop gym.lok. Kootstertille. Is in 2018 gerealiseerd. De opbrengst is rechtstreeks ten gunste gebracht van het investeringskrediet waardoor de afwikkeling in de exploitatie niet is gerealiseerd. -206.000
- Participatie: Het college heeft voor de Kruidhof, na extern onderzoek besloten de geplande invoer van Wmo dagbesteding niet door te laten gaan. De daarvoor geraamde begeleidingsvergoeding van €260.000 vervalt daardoor. Daarnaast zijn projecten samen met T-diel uitgevoerd, hiervoor ontvangt Achtkarspelen een bedrag. -167.000
- Eigen bijdragen Wmo. De inkomsten Wmo vervoer worden verrekend in de voorschotbedragen van de GR Jobinder. -37.000
- Vordering op gemeente Tytsjerskeradiel. Dit heeft te maken met verrekeningen projectleider implementatie gebiedsteams in de WM. 13.000
- Minimabeleid: stijging van eigen bijdrage individuele voorzieningen 28.000
- Diverse incidentele baten. Betreft baten waar tegenover geen raming is geweest. O.a. Afrekening gemeente Leeuwarden (centrumgemeente in het kader van maatschappelijke- en vrouwenopvang € 211.000), nog te ontvangen in 2019 van zorgaanbieders o.g.v. productieverantwoordingen (€ 93.000) en niet benutten balanspost 2017 (€ 42.000)). 346.000

Lasten **-3.268.000**

- De verstrekkingen in het kader van de Wmo en de jeugdwet laten ook in 2018 een aanzienlijk nadeel zien. Met name de stijging bij de kosten van de jeugdzorg is fors. Sinds de invoering van de nieuwe taken is er een volumegroei in de jeugdzorg geweest van ruim 12% t/m 2017. In 2018 is de gemiddelde verstrekking per unieke cliënt t.o.v. 2017 gestegen met 37%. -2.958.000
- Bijdrage aan de WM. Zie voor nadere duiding het gestelde in de inleiding van de programmabegroting. -1.180.000
- Betreft extra dotatie aan de Voorziening voor verplichtingen en risico's. Dit heeft te maken met de te verwachten vorderingen vanuit Caparis vanwege het in eigen beheer nemen van het groenonderhoud via de MOA. Zie ook "Memo bijdrage dekkingsverliezen GzD 2018" van d.d. 14-01-2019. -200.000

– Toerekening personeelskosten geeft een nadelige ontwikkeling. In de najaarsanalyse is een prognose gemaakt van uitkomsten op rekeningbasis, waarbij de raming is geactualiseerd. De prognose is aan de lage kant geweest.	–99.000
– Overig.	–33.000
– Door berekening van opbrengst naar investeringskrediet MFA Kootstertille. In de lastensfeer een voordeel tot hetzelfde bedrag als het nadeel op de inkomst.	206.000
– Participatie: de lasten voor participatie zijn gedaald doordat een aantal BUIG-projecten zijn uitgesteld.	220.000
– Inkomensregelingen: Per saldo is er een voordeel van € 561.000 ontstaan. Er is een daling van het aantal cliënten van de inkomensregelingen. Hierdoor dalen de uitkeringslasten en er is een kleine daling van de baten.	776.000

waarvan beïnvloed door eenmalige mee- en tegenvallers	€
---	---

negatieve bedragen = nadelig, positieve bedragen = voordelig	
--	--

6. Sociaal domein	155.000
--------------------------	----------------

Baten	–51.000
– Diverse incidentele baten. Betreft baten waar tegenover geen raming is geweest. O.a. Afrekening gemeente Leeuwarden (centrumburgemeente in het kader van maatschappelijke- en vrouwenopvang € 211.000), nog te ontvangen in 2019 van zorgaanbieders o.g.v. productieverantwoordingen (€ 93.000) en niet benutten balanspost 2017 (€ 42.000)).	346.000
– Vordering op gemeente Tytsjerskeradiel. Dit heeft te maken met verrekeningen projectleider implementatie gebiedsteams in de WM.	13.000
– Eigen bijdragen Wmo. De inkomsten Wmo vervoer worden verrekend in de voorschotbedragen van de GR Jobinder.	–37.000
– Participatie: Het college heeft voor de Kruidhof, na extern onderzoek besloten de geplande invoer van Wmo dagbesteding niet door te laten gaan. De daarvoor geraamde begeleidingsvergoeding van €260.000 vervalt daardoor. Daarnaast zijn projecten samen met T-diel uitgevoerd, hiervoor ontvangt Achtkarspelen een bedrag.	–167.000
– Opbrengst verkoop gym.lok. Kootstertille. Is in 2018 gerealiseerd. De opbrengst is rechtstreeks ten gunste gebracht van het investeringskrediet waardoor de afwikkeling in de exploitatie niet is gerealiseerd.	–206.000
Lasten	206.000
– Door berekening van opbrengst naar investeringskrediet MFA Kootstertille. In de lastensfeer een voordeel tot hetzelfde bedrag als het nadeel op de inkomst.	206.000

Programma 7 - Volksgezondheid en milieu

In dit programma zijn de volgende thema's opgenomen: Volksgezondheid, Riolering en water, Afval en Milieubeheer.

Gezondheidsbevordering is een gemeentelijke taak. Het gaat om het stimuleren van gezond gedrag, waarbij de omgeving waarin inwoners wonen en werken van invloed is. In Achtkarspelen hebben relatief veel inwoners overgewicht, er wordt weinig groente en fruit geconsumeerd, er is sprake van weinig beweging en juist veel alcoholgebruik. De twee speerpunten zijn daarom: Gezond Gewicht en Minder Middelengebruik.

Het op orde hebben van de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval en adequate riolering draagt ook bij aan een gezonde leefomgeving. De komende jaren ligt er een forse doelstelling om te komen tot zowel minder restafval als het halen van een hoger afvalscheidingspercentage. De landelijke doelstelling (programma Van Afval Naar Grondstof, VANG) is om in 2020 een scheidingspercentage van 75% (nu 72%) te halen én maximaal 100 kilo restafval per persoon te hebben. Het veranderende klimaat zal impact hebben op de wijze waarop we omgaan met de opvang en verwerking van hemelwater.

Bescherming van de leefomgeving op het gebied van milieu vallen ook onder dit programma. De kwaliteit van bodem, en lucht en de hoeveelheid geluid zijn allemaal van invloed op de gezondheid van de gemeente en haar inwoners.

De thema's in dit programma horen bij de taakvelden

7.1	Volksgezondheid
7.2	Riolering
7.3	Afval
7.4	Milieubeheer
7.5	Begraafplaatsen en crematoria

Volksgezondheid

Wat wilden we bereiken?

- Minder jongeren onder de 18 jaar gebruiken alcohol en drugs.
- Minder volwassenen vallen onder de categorie 'zware drinkers'.
- Meer kinderen en volwassenen voldoen aan de beweegnorm en minder kinderen en volwassenen hebben overgewicht.
- We willen dat op alle scholen aandacht is voor gezond gedrag.

Doel	Indicator(en) (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2018	2019	2020	2021
Gezondere inwoners	Het aantal scholen dat gezondheidsbeleid voert (GGD Fryslân)	14(2014)	20	22	22	22

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

Jongeren op Gezond Gewicht

Er is volgens de landelijk bewezen effectieve JOGGaanpak (jongeren op gezond gewicht) gewerkt aan een gezond gewicht van met name de jeugd. De DrinkWater-campagne stond centraal in 2018: het belang van water drinken is onder de aandacht gebracht op de consultatiebureaus en er is een begin gemaakt op basisscholen en middelbare scholen. Alle middelbare scholen hebben besloten tot plaatsing van een watertappunt. Water en fruit is weer aangeboden tijdens sportactiviteiten en tijdens een vaccinatiebijeenkomst. Nieuw is dat de eerste voorbereidingen getroffen zijn voor een gezond aanbod in kantines van sportverenigingen.

Volwassenen/ ouderen

In samenwerking met sport is het project Sociaal Vitaal weer uitgevoerd. Nieuw in 2018 is Gezond Natuur Wandelen; deze interventie met als doel ontmoeten en bewegen, wordt wekelijks in Harkema uitgevoerd. Ook nieuw is dat er gewerkt is aan een dekkend AED-netwerk binnen het project Achtkarspelen Hartveilig. Daarnaast is Positieve Gezondheid als mogelijk bruikbare methode aan de orde gekomen in gesprek met zorgverleners. Tevens is nieuw dat in 2018 en 2019 voorlichting wordt gegeven aan vergunninghouders over gezondheid(szorg).

Minder Middelengebruik

Op aanraden van de Rekenkamercommissie is, als verbeterslag in de integrale aanpak van alcohol en drugsgebruik onder jongeren, een gezamenlijke procesleider Jeugd & Alcohol 8K & TD aangesteld per mei 2018. Centraal in 2018 stond: het samenbrengen van betrokkenen rond dit thema en de gezamenlijke voorbereiding van het nieuwe Preventie- en handavingsplan (PHP), welke in 2019 gepresenteerd zal worden.

Pedagogische Thuisbegeleiding

Gezinnen zijn, na afstemming met het 0-100+ team, extra ondersteund door de JGZ-pedagoog middels pedagogische thuisbegeleiding. Ook is door ouders gebruik gemaakt van het inloopsprekkuur en heeft de pedagoog op kinderopvanglocaties observaties uitgevoerd.

Zwangeren

In 2018 is door partners rond de geboortezorg voorlichting aan zwangeren volgens de interactieve methode 'Centering Pregnancy' gegeven, met extra aandacht voor gezond gedrag.

Nota gemeentelijk gezondheidsbeleid

De gezondheidsbeleids-nota is een jaar langer uitgevoerd en volgens plan. De nieuwe nota zal volgens afspraak na vaststelling van het Beleidskader Sociaal Domein in 2019 uitgebracht worden.

Riolering en Water

Wat wilden we bereiken?

- We willen ons op een adequate manier ontdoen van afvalwater en wateroverlast beperken

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

Onderhoud en beheer

We hebben regulier en groot onderhoud, operationeel beheer en inspecties uitgevoerd.

Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP) 2016 – 2021

De raad heeft het Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP) 2016 - 2021 in de vergadering van 8 december 2016 vastgesteld. Het GRP richt zich, naast het operationeel beheer, op de invulling van de watertaken en het voorkomen van wateroverlast.

Rioolvervangingen en afkoppelen hemelwater

In 2018 hebben we o.a. de volgende rioolvervangingen en aanleg van regenwaterstructuren gerealiseerd.

Rioolvervangingen

- De Doarpstrjitte/Gealewei Twijzelerheide
- Doarpsstrjitte Surhuizum (gedeelte fase 2, 2018)
- Warmoltstrjitte Harkema (gedeelte fase 2, 2018)

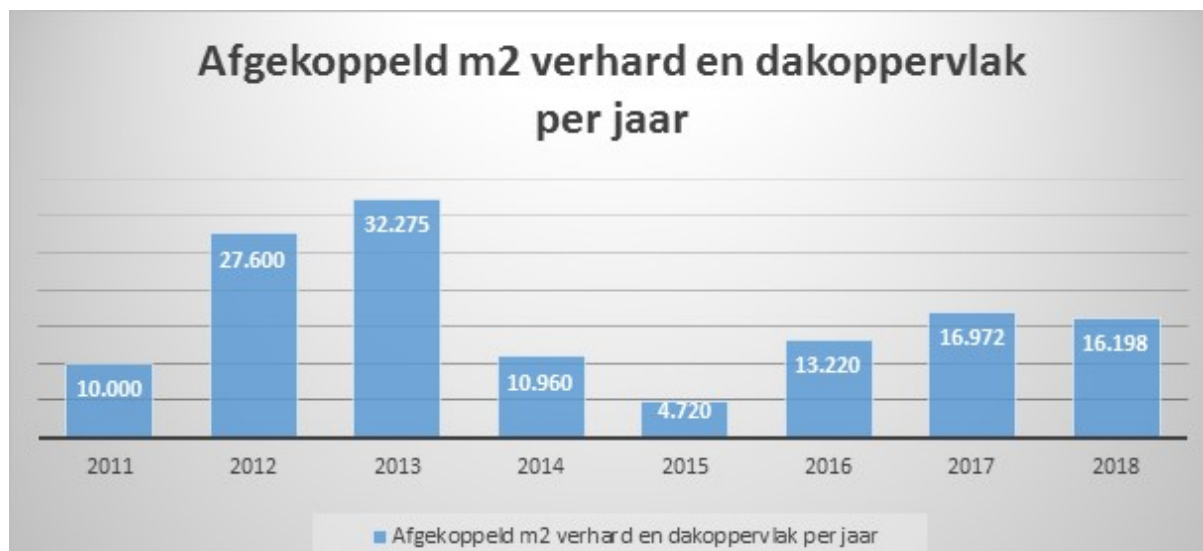
Zoals in de regenwaterstructuur is aangegeven, sluiten we bij het afkoppelen zoveel als mogelijk aan bij de geplande rioolvervangingen. Zo is in 2018 verhard en dakoppervlak 16.198 m² afgekoppeld in de volgende projecten.

Regenwaterstructuur

- Doarpsstrjitte Surhuizum (gedeelte fase 2, 2018)
- Warmoltstrjitte Harkema (gedeelte fase 2, 2018)

Uitgevoerde reparatieprojecten

- Gealstrjitte Drogeham

Afval

Wat wilden we bereiken?

- Een duurzame en efficiënte inzameling en verwerking van afval
- Verbeteren van de scheidingsrespons
- Verminderen kilogrammen restafval

Doel	Indicator(en) (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2018	2019	2020	2021
Verbetering afvalscheiding, hogere scheidingsrespons	Sorteeranalyses (rest) afval	2016 (72%)	73%	74%	75%	75%
	Hoeveelheden en aantal fracties afvalstromen op milieustraat	Aantal aparte fracties	≥2016	≥2017	≥2018	≥2019
Afname hoeveelheid restafval	kilogrammen restafval per persoon (excl. kunststoffen)	kg 2016	140	120	100	100

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

Scheidingspercentages en fracties

Van de 3 aangegeven streefwaarden is het scheidingspercentage en het vergroten van het aantal fracties op de milieustraat gehaald. Het scheidingspercentage voor 2018 bedraagt 73%. Het aantal fracties is van 19 naar 21 gegaan. Het aantal kilogrammen restafval is hoger dan de streefwaarde. Op dit moment is dit 177 kg. Hoewel het scheidingspercentage beter is dan het Friese gemiddelde (dat is 71%) zitten we met het aantal kilogrammen ca. 30 kg hoger dan het gemiddelde in Friesland.

Glas

In 2018 is extra aandacht besteed aan de inzameling van glas. Samen met de plaatselijke belangen zijn zogenaamde "glasstassen" huis-aan-huis bezorgd. Op de milieustraat is gestart met de pilot om afval te demonteren met inzet van de MOA (een BUIG-project). De openingstijden van de milieustraat op de zaterdagen zijn verruimd. Dit draagt bij aan goede afvalscheiding. Het voorkomt dat afval dat eigenlijk niet in de sortibak (puin bijvoorbeeld) hoort hier toch in terecht komt.

Milieubeheer

Wat wilden we bereiken?

- Waarborgen milieuaspecten binnen WABO en Omgevingsvisie
- Voldoen aan wettelijke taken, kaders en kwaliteitscriteria op gebied van milieu

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

Omgevingsvergunning

Bij de behandeling van aanvragen omgevingsvergunning Milieu wordt getoetst aan landelijke regels en eigen beleid. Daarmee worden de milieuaspecten gewaarborgd. Ook wordt daarmee voldaan aan de wettelijke taak en kaders.

Kwaliteit

Met betrekking tot de kwaliteitscriteria, hiervoor is een verbeterplan geschreven dat nu ter besluitvorming op route is gebracht.

Verbonden partijen

Onderstaande vindt u, indien van toepassing, het overzicht van de verbonden partijen aan dit programma. Een verdere specificatie vindt u in de paragraaf Verbonden Partijen.

Gemeenschappelijke regeling

Naam	FUMO (Fryske Utfieringsorganisaasje Miljeu en Omjouwing)
vestigingsplaats	Grou
openbaar belang	Toezicht houden en vergunning verlening.
bestuurlijk belang	Deelname in algemeen bestuur.
risicoprofiel	 [Middel]

Vennootschap / Coöperatie

Naam	OMRIN NV (Fryslân Miljeu)
vestigingsplaats	Leeuwarden
openbaar belang	Inzameling en verwerking van afval
bestuurlijk belang	Geen
risicoprofiel	 [Middel]

Naam	OMRIN NV (Afvalsturing Friesland)
vestigingsplaats	Leeuwarden
openbaar belang	Inzameling en verwerking van afval.
bestuurlijk belang	Geen
risicoprofiel	 [Middel]

Beleidsindicatoren BBV

Programma 7. Volksgezondheid en milieu				
Indicator	Eenheid	Metingen en refertejaar		
		jaarrekening 2018	begroting 2019	begroting 2018
Fijn huishoudelijk restafval	kg	199,0 [2017]	207,0 [2016]	211,0 (2015)
Hernieuwbare elektriciteit	%	7,8 [2017]	6,5 [2016]	4,7 (2015)

Resultaat van dit programma (x € 1.000)

Lasten exclusief reserves	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil
Volksgezondheid	1.179	946	232
Riolering	1.357	1.591	-234
Afval	2.913	2.946	-32
Milieubeheer	332	418	-85
Begraafplaatsen en crematoria			
Totaal lasten	5.781	5.901	-119
Baten exclusief reserves	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil
Volksgezondheid			
Riolering	2.199	2.142	-57
Afval	3.702	3.688	-13
Milieubeheer		133	133
Begraafplaatsen en crematoria	3	3	
Totaal baten	5.903	5.967	63
Saldo van baten en lasten (excl. reserves)	122	66	-56

In de reserves gestort	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil
n.v.t.	-	-	-
Totaal lasten			
Uit de reserves gehaald	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil
n.v.t.	-	-	-
Totaal baten			
Saldo reservemutaties			

TOTAAL	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil
Lasten programma	5.781	5.901	-119
Baten programma	5.903	5.967	63
Saldo programma	122	66	-56

Analyse verschillen rekening-begroting

In onderstaande tabel worden de belangrijkste verschillen tussen rekening en begroting verklaard.

Per programma

Verklaring resultaat op dit programma		€
negatieve bedragen = nadelig, positieve bedragen = voordelig		
7. Volksgezondheid en milieu		-56.000
Baten		62.000
- Lagere toerekening van personeelslasten aan projecten		-63.000
- Lagere inkomsten uit deelstromen, onder andere door lagere opbrengst oud papier, en lagere opbrengst kunststoffen en meer inkomsten uit AEEA en metalen.		-36.000
- Lagere inkomsten uit afvalstoffenheffing.		-11.000
- Meer inkomsten waaronder vergoeding van Wetterskip en rioolheffing		6.000
- Hogere onttrekking uit voorziening reiniging.		33.000
- Hogere inkomsten i.v.m. bodemdaling		58.000
- Er zijn meer kosten bij het duurzaamheidsproject Harkema, deze kosten worden één op één vergoed		75.000
Lasten		-119.000
- Hogere storting in de voorziening riolering		-260.000
- Vergoeding van de meerkosten van het duurzaamheidsproject Harkema.		-75.000
- Meer kosten inzamelen en verwerken van afval, onder meer door het gratis mogen aanbieden van afval op de milieustraat en meer aangeboden afval en een lagere hoeveelheid kunststoffen (a.g.v. hogere kwaliteitseisen)		-35.000
- Hogere onderzoekskosten in verband met bodemdaling.		-28.000
- Hogere salariskosten		-7.000
- Overige		5.000
- Lagere storting in de voorziening reiniging.		10.000
- Lagere bijdrage aan de FUMO		12.000
- Lagere onderhoudskosten riolering		27.000
- Lagere bijdrage aan de Veiligheidsregio (onderdeel gezondheidszorg)		46.000
- Afhandelen bestaande balanspost inzake het lokale gezondheidsbeleid.		58.000
- Lagere bijdrage aan Werkmaatschappij 8KTD		128.000
waarvan beïnvloed door eenmalige mee- en tegenvallers		€
negatieve bedragen = nadelig, positieve bedragen = voordelig		
7. Volksgezondheid en milieu		-202.000
Lasten		-202.000
- Afhandelen bestaande balanspost inzake het lokale gezondheidsbeleid.		58.000
- Hogere storting in de voorziening riolering		-260.000

Programma 8 - Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

In dit programma zijn de volgende thema's opgenomen:

- Vergunningverlening
- Ruimtelijk beleid
- Duurzame ontwikkeling
- Grondexploitatie
- Wonen

Het economische herstel en het toegenomen consumentenvertrouwen zorgen voor een merkbare toename van het aantal initiatieven en (bouw-)plannen. Daarnaast blijkt uit de meest recente provinciale onderzoeken dat er tot 2025 nog sprake van een groeiend aantal huishoudens. Maar daarna daalt de bevolking en de samenstelling van de huishoudens. Dat vertaalt zich nu in een vraag naar extra woningen. Voor de komende jaren is het zaak om deze vraag op een goede manier te bedienen. En te voorkomen dat we bouwen voor leegstand.

Uitdaging voor de langere termijn is om - ondanks een krimpende en sterk veranderende bevolking - het peil van wonen, werken en recreëren op het gewenste niveau te houden. De invoering van de Omgevingswet en dan vooral de gemeentelijke Omgevingsvisie biedt het kader om de gemeentelijk ambities vast te leggen en vormt de basis om toekomstgerichte keuzes te maken op het gebied van de fysieke leefomgeving.

De thema's in dit programma horen bij de taakvelden

0.10	Mutaties reserves
8.1	Ruimtelijke ordening
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)
8.3	Wonen en bouwen

Vergunningverlening

Wat wilden we bereiken?

- Betrouwbare en korte vergunningprocedures.
- Doelmatige handhaving vergunningsvoorschriften, waarbij in de eerste plaats wordt gekeken naar de bedoeling van de wetten in plaats van de formele toepassing.
- Verpaupering actief tegengaan.

Doel	Indicator(en) (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2018	2019	2020	2021
De bouwleges worden meer kostendekkend	Mate van kostendekkendheid	85%	90%	95%	95%	95%

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

Kostendekkendheid

Met betrekking tot de kostendekkendheid van de bouwleges, daar wordt de doelstelling voor 2018 ruimschoots gehaald. Dit komt vooral door het aantrekken van de economie en enkele grote bouwprojecten zoals de Sinnegreide in Buitenpost.

Ruimtelijk beleid

Wat wilden we bereiken?

- Blijvend woongenot voor de inwoners.
- Actuele bestemmingsplannen.
- Faciliteren agrarische bedrijfsleven door het vernieuwen en verbeteren van het bestemmingsplan buitengebied.
- Landelijke geurnormen als uitgangspunt hanteren voor de intensieve veehouderij.
- In de regio Harkema – Drogeham bij (ver)nieuwbouw aantoonbaar milieuwinst boeken.
- Het college spant zich in voor woningbouw aan De Singel in Harkema.

Overige aandachtspunten

- Invoering Omgevingswet in 2019-2020.

Doel	Indicator(en) (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2018	2019	2020	2021
Beleid formuleren voor de intensieve veehouderij in onze gemeente	Beleidsnotitie	geen beleid	Gereed			
Actuele ruimtelijke kaders	Voldoen aan wettelijke eisen	100 %	100%	100%	100%	100%

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

Blijvend woongenot voor de inwoners

Bij het blijvend woongenot voor inwoners is aandacht voor veiligheidsaspecten (zie ook programma 7) en ruimtelijke aspecten. Bij het toepassen van ruimtelijke instrumenten, zoals bestemmingsplannen en afwijkingen daarvan, is aandacht voor het woon- en leefklimaat van inwoners. Ontwikkelingen mogen het woon- en leefklimaat niet onevenredig aantasten, daarbij is onder andere aandacht voor milieu, gezondheid, welstand en stedenbouw.

Het actueel houden van alle bestemmingsplannen

De bestemmingsplannen die gelden binnen de gemeente zijn actueel; op grond van de Wet Ruimtelijke Ordening mogen bestemmingsplannen niet ouder zijn dan 10 jaar.

Vernieuwing en verbetering agrarisch bedrijfsleven

In 2014 is het bestemmingsplan Buitengebied vastgesteld. Het bestemmingsplan biedt ruimte voor vernieuwing en verbetering van agrarische activiteiten. Op basis van het coalitieakkoord vindt overleg plaats met organisaties om te bekijken of een herziening van het bestemmingsplan Buitengebied op bepaalde punten wenselijk is.

Landelijke geurnormen intensieve veehouderij & Milieuwinst (vernieuwbouw regio Harkema–Drogeham

Geuruitstoot is het enige milieuaspect waarvoor de gemeente andere normen kan stellen. Daarom is de geurverordening voor het gebied Harkema-Drogeham in september 2017 vastgesteld. Deze verordening wordt meegenomen in het beoordelen van vergunningsaanvragen. Dit voorkomt een verdere toename van de geuruitstoot in dit gebied.

Woningbouw aan De Singel in Harkema

De raad is in oktober 2017 geïnformeerd over de mogelijkheden voor extra woningbouw. Binnen het huidige woningbouwprogramma zijn maximaal vier woningen mogelijk. Dit kan alleen als de geuruitstoot vanuit de kalvermesterij wordt verlaagd. Na overleg met de veehouder blijkt hier geen haalbare oplossing voor te zijn. Alle vier woningen bouwen is daarom niet haalbaar, wel is er nog één vrijstaande woning mogelijk. De procedure hiervoor start in 2019.

Invoering Omgevingswet

De voorbereiding op de Omgevingswet, het uitvoeren van het plan van aanpak, is de komende jaren een doorlopend proces. In 2017 besloot de Minister de inwerkingtreding van de Omgevingswet uit te stellen naar 1 januari 2021. De nieuwe datum doet echter weinig af aan de opgave voor en ambitie van individuele gemeenten. De datum heeft geen gevolgen voor de einddatum van de transitie. Deze is en blijft 2029. Een groot deel van deze transitie gaat over een andere manier van werken als overheid richting samenleving en in een keten. Open, samenhangend, flexibel, uitnodigend en innovatief zijn daarbij de kernwoorden.

Op 16 maart 2017 heeft de raad een invoeringsstrategie gekozen. De raad koos voor de onderscheidende strategie (stap voor stap veranderen en daar waar initiatieven zich voordoen). De raad heeft ook de ambitie voor de komende jaren uitgesproken (een forse vernieuwingsslag met een externe focus aansluitend bij het programma Burgerparticipatie).

In 2017 is aandacht besteed aan kennisvergaring en het inventariseren van het bestaande gemeentelijk beleid op het gebied van de fysieke leefomgeving. Ter voorbereiding op de omgevingsvisie heeft op 27 september 2017 een workshop plaatsgevonden voor raadsleden (over de rol en verantwoordelijkheden van de gemeente en de initiatiefnemer).

In 2018 is gestart met de voorbereidingen op de omgevingsvisie. Door de organisatieontwikkelingen, besluitvorming rondom de samenwerking met de gemeente Tytsjerksteradiel en de reorganisatie, heeft het opstellen van de omgevingsvisie vertraging opgelopen ten opzichte van de planning. Wel heeft in 2018 een interne bijeenkomst plaatsgevonden in het kader van de bewustwording van het doel van de Omgevingswet en de omgevingsvisie en is een programmamanager Omgevingswet aangesteld. In het coalitieprogramma is opgenomen om voor 2021 een omgevingsvisie op te stellen. In 2019 wordt gestart met een concept-omgevingsvisie, zodat volgens planning de omgevingsvisie voor 2021 kan worden vastgesteld.

Duurzame ontwikkeling

Wat wilden we bereiken?

- Een toename van energieneutrale en -zuinige woningen realiseren. (c)
- In de top 10 van meest duurzame gemeenten van Fryslân. (c)

Overige aandachtspunten

- Inzetten op dorpsinitiatieven uit de mienskip.
- Zon op maatschappelijk vastgoed.
- Initiatieven hernieuwbare energie.
- Duurzaam ondernemen.

Doel	Indicator(en) (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2018	2019	2020	2021
Duurzame Dorpsinitiatieven	Aantal dorpen dat een initiatief ontwikkeld heeft (Nota duurzaamheid 2014-2018)	In 2014 geen initiatieven bekend	3	3	4	4

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

Het duurzaamheidsbeleid is gebaseerd op de duurzaamheidsnota 2014-2018 en het uitvoeringsprogramma 2017-2020 ANNO-energietransitie. Hieronder volgt een overzicht aan de hand van de indicatoren.

Energie neutrale en -zuinige woningen & dorpsinitiatieven Mienskip

Binnen de gemeente zijn twee energiecoöperaties actief, in Buitenpost en Harkema, die zich inzetten voor verduurzaming van woningen. Voor procesbegeleiding van het "Energiebespaarabonnement Harkema" is Innovatiesubsidie (VNG-gelden) verkregen. Dit is een initiatief voor verduurzaming van woningen voor en door de energiecoöperatie.

Daarnaast is ook in drie dorpen een Mienskipsenergieplan gemaakt. Ook in andere dorpen leeft het thema duurzaamheid.

Top 10 meest duurzame gemeenten van Fryslân & hernieuwbare energie

Eind 2018 is de Sinnegreide Achtkarspelen in gebruik genomen.

Zon op maatschappelijk vastgoed

In 2018 is een plan van aanpak gemaakt voor plaatsing van zonnepanelen op maatschappelijk vastgoed. Op verschillende gemeentelijke gebouwen zijn (en worden) zonnepanelen geplaatst.

Duurzaam ondernemen

Een project is gaande ten behoeve van verduurzaming van het MKB. Eveneens is vanuit de gemeente aansluiting gezocht bij de Vereniging Circulair Friesland.

Grondexploitatie

Wat wilden we bereiken?

- Het onderdeel grondexploitatie wordt behandeld in de paragraaf Grondbeleid.

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

Wonen

Wat wilden we bereiken?

- Voldoende aanbod starters-, senioren- en zorgwoningen in ieder dorp.
- Minimale wachtlijst reële woningzoekenden.
- Het opknappen van verouderde woningen en buurten.
- Bevorderen duurzame bouw.
- Inbreidingsplannen per dorp realiseren.
- Visie op Wonen en zorg.
- Invoering nieuwe Woningwet.

Wat hebben we daarvoor in 2018 gedaan?

Voldoende woningaanbod in ieder dorp

In 2018 zijn prestatieafspraken met woningcorporaties gemaakt over het aanbod van sociale huurwoningen. De gemeente heeft daarbij ingezet op het levensloop- (en zo mogelijk zorg-)geschikt uitvoeren van woningbouwprojecten, zodat doorstroming op gang kan komen en er voldoende aanbod is voor zowel starters en senioren.

Wachtlijst (urgente) woningzoekenden

De gemeente heeft een taakstelling voor huisvesting van vergunninghouders. In 2018 zijn vergunninghouders aangemerkt als urgente woningzoekenden, zodat corporaties deze doelgroep met voorrang kunnen huisvesten. De wachttijd voor reguliere woningzoekenden kan hierdoor oplopen maar directe gevolgen daarvan zijn niet merkbaar. De woningcorporaties hebben met deze urgentie in 2018 kunnen voldoen aan de gemeentelijke taakstelling voor huisvesting van vergunninghouders. Het totaal aantal woningzoekenden is bij Stichting Woningbouw Achtkarspelen in 2018 met zo'n 5 procent toegenomen. Deze toename is volledig toe te schrijven aan de stijging in aantal woningzoekenden in Surhuisterveen. WoonFriesland meet de behoefte aan huurwoningen aan de hand van de zoekduur in maanden per huurklasse. Voor Achtkarspelen nam deze voor de periode 2015 tot 2017 af met van gemiddeld 46,2 weken naar 37,3 weken. Voor 2018 zijn nog geen cijfers beschikbaar.

Wonen en zorg

In 2018 heeft het college een afwegingskader voor initiatieven op het gebied van wonen en zorg vastgesteld. Aan de hand van dit afwegingskader worden initiatieven getoetst. Hierbij wordt o.a. de aard van de woonzorgvoorziening (intramuraal/scheiden van wonen en zorg), de bekostiging en de doelgroep/behoefte in kaart gebracht.

Woningbouw

Aan de hand van een regionale woningmarktanalyse is in 2017 in de woningmarkt in kaart gebracht. Daarbij is onder meer inzichtelijk gemaakt welke woningen en buurten kwetsbaar zijn. Op basis van deze analyse is in 2017 in regionaal verband gestart met het opstellen van een woningmarktmonitor, onder andere om de uitkomsten van het onderzoek in 2017 actueel te houden. Corporaties zijn hier nauw bij betrokken. De analyses wordt betrokken bij de prioritering van herstructureringsprojecten. Afspraken hierover tussen de corporatie en de gemeente worden vastgelegd in prestatieafspraken. Op basis van de Woningwet 2015 maakt de gemeente afspraken met woningcorporaties en huurdersorganisaties. Naast nieuwbouw en herstructurering gaan deze afspraken over thema's als duurzaamheid en wonen met zorg. Deze afspraken kennen een jaarlijkse cyclus, waarbij naast het maken van de afspraken ook gestuurd wordt op de uitvoering en de evaluatie van deze afspraken.

Naast de sociale voorraad stuurt de gemeente op vernieuwing en uitbreiding van de bestaande voorraad. Zo worden op verschillende locaties inbreidings- en uitbreidingsplannen gerealiseerd. Daarnaast neemt het aantal transformatieplannen voor het realiseren van woningen in voormalig kantoor- of winkelpanden toe.

Nog niet bereikt

Actualisatie woonvisie

In 2018 is een geactualiseerd uitvoeringsprogramma bij de woonvisie aan de raad gepresenteerd. Hiermee zou een gedeelte van de lopende woonvisie geactualiseerd worden, zodat de ambities ten aanzien van wonen in relatie tot duurzaamheid en zorg scherper in beeld zouden komen. Daarnaast zou de woonvisie beter inspelen op de te maken prestatieafspraken met corporaties. Dit uitvoeringsprogramma is in 2018 niet vastgesteld. De huidige woonvisie loopt van 2014-2020. In 2019 wordt de woonvisie in zijn geheel geactualiseerd. Hierbij wordt de verbinding gelegd met de woonvisie van Tytsjerksteradiel.

Verbonden partijen

Onderstaande vindt u, indien van toepassing, het overzicht van de verbonden partijen aan dit programma. Een verdere specificatie vindt u in de paragraaf Verbonden Partijen.

Gemeenschappelijke regeling

Naam	Welstandscommissie Hûs en Hiem
vestigingsplaats	Leeuwarden
openbaar belang	Welstandsadvisering. Hûs en Hiem brengt welstandsadvies uit aan de gemeente. De kosten worden doorberekend in de leges.
bestuurlijk belang	Een wethouder van de gemeente is lid van het AB van Hûs en Hiem.
risicoprofiel	 [Laag]

Beleidsindicatoren BBV

Programma 8. Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing					
Indicator	Eenheid	Metingen en referentiejaar			
		jaarrekening 2018	begroting 2019	begroting 2018	
Demografische druk	%	77,8 [2018]	77,8 [2018]	76,8	(2017)
Nieuwbouw woningen	aantal	6,7 [2016]	6,7 [2016]	2,6	(2014)
Woonlasten éénpersoonshuishouden	euro	665,0 [2019]	662,0 [2018]	676,0	(2017)
Woonlasten meerpersoonshuishouden	euro	758,0 [2019]	746,0 [2018]	761,0	(2017)
WOZ-waarde woningen	euro	171,0 [2018]	171,0 [2018]	159,0	(2016)

Resultaat van dit programma (x € 1.000)

Lasten exclusief reserves	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Ruimtelijke ordening	1.084	919	165
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	2.112	3.916	-1.803
Wonen en bouwen	796	793	3
Totaal lasten	3.992	5.628	-1.636
Baten exclusief reserves	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Ruimtelijke ordening	106	34	-72
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	2.997	3.820	823
Wonen en bouwen	684	711	27
Totaal baten	3.787	4.565	778
Saldo van baten en lasten (excl. reserves)	-205	-1.062	-857

In de reserves gestort	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
n.v.t.	-	-	-
Totaal lasten			
Uit de reserves gehaald	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
n.v.t.	-	-	-
Totaal baten			
Saldo reservemutaties			

TOTAAL	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Lasten programma	3.992	5.628	-1.636
Baten programma	3.787	4.565	778
Saldo programma	-205	-1.062	-857

Analyse verschillen rekening-begroting

In onderstaande tabel worden de belangrijkste verschillen tussen rekening en begroting verklaard.

Per programma

Verklaring resultaat op dit programma		€
negatieve bedragen = nadelig, positieve bedragen = voordelig		
8. Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing		-857.000
Baten		777.000
- In 2018 zijn een aantal facilitaire bouwgrondprojecten onderhanden. Deze zijn in 2018 nog niet volledig afgerond. Dit heeft een voordelig effect op de lasten maar tevens een nadelig effect op de baten. Daarnaast zijn er aan planschadevergoedingen minder ontvangsten binnengekomen t.o.v. voorgaande jaren.		-72.000
- Overige verschillen in de batensfeer binnen het taakveld Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen).		-46.000
- De leges voor bouwvergunningen waren hoger. Er zijn een aantal grotere projecten uitgevoerd met een hoog bedrag aan leges.		26.000
- In 2018 zijn er meer groenstroken verkocht waardoor er een voordeel ontstaat op de baten.		110.000
- De winstafracht op de bouwgrondexploitatie leverde een voordeel op aan de batenkant van € 778.000. Echter diende de winstafracht inzake complex Oostkern verantwoord te worden in Programma 3 Economie omdat dit behoort tot de categorie bedrijventerreinen en woningbouw. Deze correctie had een omvang van € 500.000.		278.000
- De baten van de bouwgrondcomplexen die naar de voorraden op de balans zijn overgebracht zijn per saldo € 481.000 positief.		481.000
Lasten		-1.634.000
- Verliesvoorziening voor het bouwgrondcomplex Vierhuisterweg.		-542.000
- Administratieve correctie van uitgaven en voorraden van de bouwgrondexploitatie naar de balans.		-504.000
- Correctie op te vroeg genomen winst op de bouwgrondexploitatie.		-458.000
- In 2018 heeft er een afwaardering van de waarde van ruwe gronden plaatsgevonden (€ 90.000). Daarnaast is de dubbele waardering van het perceel grond voor complex Quakkenburg afgeschreven (€ 92.000).		-182.000
- Administratieve correctie t.a.v. de urentoerekening aan gronden en landerijen.		-112.000
- Overige verschillen in de lastensfeer binnen het taakveld Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen).		-5.000
- Binnen het taakveld Wonen en Bouwen hadden de volgende ontwikkelingen een effect op de lasten: - Meerkosten inhuur personeel (€ 12.000 nadelig) - Meerkosten i.v.m. hoger aantal aanvragen voor welstandstoezicht (€ 14.000 nadelig) - Onderbenutting budget onderzoek verpauperde panden en overige verschillen (€ 30.000 voordelig)		4.000
- Overige verschillen in de lastensfeer binnen het taakveld Ruimtelijke Ordening.		12.000
- De beschikbare budgetten voor de voorbereiding van de omgevingswet zijn met de latere in werking treding een jaar opgeschoven. Het resterende eenmalige budget voor 2018 komt te vervallen.		21.000

– Voor het opnieuw vaststellen van oude bestemmingsplannen en voor het samenstellen van de reguliere structuur- en bestemmingsplannen zijn budgetten beschikbaar voor externe advisering en expertise. Hiervan is in mindere mate gebruik gemaakt in 2018 waardoor er een voordeel is ontstaan.	60.000
– In 2018 zijn een aantal facilitaire bouwgrondprojecten onderhanden. Deze zijn in 2018 nog niet volledig afgerond. Dit heeft een voordelig effect op de lasten maar tevens een nadelig effect op de baten.	72.000

waarvan beïnvloed door eenmalige mee- en tegenvallers	€
--	----------

negatieve bedragen = nadelig, positieve bedragen = voordelig

8. Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

322.000

Baten

759.000

– De baten van de bouwgrondcomplexen die naar de voorraden op de balans zijn overgebracht zijn per saldo € 481.000 positief.	481.000
– De winstafracht op de bouwgrondexploitatie leverde een voordeel op aan de batenkant van € 778.000. Echter diende de winstafracht inzake complex Oastkern verantwoord te worden in Programma 3 Economie omdat dit behoort tot de categorie bedrijventerreinen en woningbouw. Deze correctie had een omvang van € 500.000.	278.000

Lasten

–437.000

– De beschikbare budgetten voor de voorbereiding van de omgevingswet zijn met de latere in werking treding een jaar opgeschoven. Het resterende eenmalige budget voor 2018 komt te vervallen.	21.000
– Correctie op te vroeg genomen winst op de bouwgrondexploitatie.	–458.000

Algemene dekkingsmiddelen

In dit programma zijn de volgende thema's opgenomen:

Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is

In onze gemeente zijn vier soorten belastingen die niet gebonden zijn aan producten. Het betreft de onroerende zaak belasting, de forensenbelasting en de reclamebelasting. In 2016 is de precariobelasting hier aan toegevoegd.

Resultaat lokale heffingen

Baten lokale heffingen	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
OZB woningen	3.391	3.399	8
OZB niet-woningen	1.825	1.758	-67
Belastingen Overig	1.660	1.678	18
Totaal baten	6.876	6.834	-41

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

De algemene uitkering heeft betrekking op de algemene middelen die de gemeente ontvangt van het ministerie van Binnenlandse Zaken.

Resultaat Algemene uitkering

Baten Algemene uitkering	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	45.985	45.884	-101
Totaal baten	45.985	45.884	-101

Dividend

De gemeente ontvangt dividend van Eneco, Stedin, de BNG en Fryslan Miljeu/Omrin.

Resultaat Dividendbaten

Baten Dividend	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Treasury	413	440	27
Totaal baten	413	440	27

Saldo financieringsfunctie / rente eigen reserves

Resultaat financieringsfunctie (saldo)

Resultaat financieringsfunctie	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Treasury	243	130	-113
Totaal saldo financieringsfunctie	243	130	-113

Het verschil heeft betrekking op het saldo van toegerekende rente.

Overige algemene dekkingsmiddelen

Resultaat Overige algemene dekkingsmiddelen

Overige Algemene dekkingsmiddelen	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Overige baten en lasten	-2.019	3.678	5.697
Saldo overige algemene dekkingsmiddelen	-2.019	3.678	5.697

Resultaat van dit programma ($\times \text{€ } 1.000$)

Lasten exclusief reserves	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Treasury	141	318	-177
OZB woningen	171	203	-31
OZB niet-woningen	82	85	-4
Belastingen Overig	20	20	1
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds			
Overige baten en lasten	2.019	-3.676	5.696
Totaal lasten	2.433	-3.051	5.484
Baten exclusief reserves	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Treasury	599	597	-2
OZB woningen	3.391	3.399	8
OZB niet-woningen	1.825	1.758	-67
Belastingen Overig	1.660	1.678	18
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	45.985	45.884	-101
Overige baten en lasten		1	1
Totaal baten	53.461	53.317	-144
Saldo van baten en lasten (excl. reserves)	51.028	56.368	5.340

In de reserves gestort	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Mutaties reserves	1.693	747	946
Totaal lasten	1.693	747	946

Uit de reserves gehaald	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil
Mutaties reserves	3.018	2.620	-398
Totaal baten	3.018	2.620	-398
Saldo reservemutaties	1.325	1.873	548

TOTAAL	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil
Lasten Algemene dekkingsmiddelen	4.126	-2.304	6.430
Baten Algemene dekkingsmiddelen	56.479	55.937	-542
Saldo	52.353	58.240	5.888

Analyse verschillen rekening-begroting

In onderstaande tabel worden de belangrijkste verschillen tussen rekening en begroting met betrekking tot de Algemene dekkingsmiddelen verklaard.

Verklaring resultaat per taakveld		€
negatieve bedragen = nadelig, positieve bedragen = voordelig		
0. Bestuur en ondersteuning		5.261.500
0 – 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds		-101.000
Baten		-101.000
– De integratieuitkeringen voor het sociaal domein waren per saldo hoger dan de primitieve raming.	20.000	
– De afrekening van de algemene uitkering over de dienstjaren 2016 en 2017 waren per saldo € 56.000 nadelig.	-56.000	
– De laatste bijstelling van de raming van de algemene uitkering was op basis van de septembercirculaire. Daarna is er nog een verlaging van de algemene uitkering geweest die nog niet in het saldo was verwerkt.	-65.000	
0 – 0.64 Belastingen Overig		18.500
Baten		18.500
– De opbrengsten op het gebied van aanmaningen en dwangbevelen zijn hoger dan begroot. Dat betekent dat de uiteindelijk verwachte oninbaarheid lager is geweest dan financieel opgenomen is in de begroting.	12.000	
– In de afgelopen jaren liep de reclamebelasting terug. Daarop is de begroting in 2018 bijgesteld. Door een lagere leegstand zijn de baten iets positiever uitgevallen t.o.v. begroot.	6.500	
0 – 0.8 Overige baten en lasten		5.621.000
Lasten		5.621.000
– Door intrekking van de door Liander ingediende bezwaarprocedures op de aanslagen precariobelasting over 2014, 2015, 2016, 2017 en 2018 vallen deze inkomsten vrij uit de voorziening precariobelasting ten gunste van de exploitatie.	5.318.000	
– Er zijn bedragen van de precariobelasting ondergebracht op dit taakveld.	114.000	
– Op de algemene baten en lasten zijn begrotingswijzigingen geboekt van bijdragen aan de WM die betrekking hebben op diverse taakvelden in de begroting.	97.000	

– Voor functiewaardering en tussentijdse bevorderingen is een budget voor personeelslasten opgenomen op onvoorzien. De lasten worden verantwoord op de salariskosten in alle programma's van de begroting. Per saldo een voordeel op dit taakveld.	90.000	
– De verplichte structurele raming voor onvoorzien is op € 2.000 gesteld.	2.000	
0 – 0.62 OZB niet-woningen		–71.000
Baten	–67.000	
– Op het taakveld OZB niet-woningen worden de inkomsten voor OZB aanslagen verantwoord niet zijnde woningen. Dit bestaat enerzijds uit een gebruikersdeel en een eigenarendeel. Op het moment dat de tariefberekeningen en tariefbepaling (november) plaatsvindt worden nog aannames gedaan voor wat betreft de grondslagen c.q. woz- waarden en waardeontwikkelingen en de verschillen als gevolg van accres, leegstand etc. Dit omdat de taxaties nog niet volledig zijn afgerond voor het nieuwe jaar (afronding januari). De werkelijke grondslagen zijn achter gebleven ten opzichte van de ramingen in november. Lagere grondslagen/totale woz- waarden voor alle bedrijven in totaal.	–67.000	
Lasten	–4.000	
– Inkomensoverdrachten WM	–4.000	
0 – 0.61 OZB woningen		–31.000
Lasten	–31.000	
– Inkomensoverdrachten WM	–31.000	
0 – 0.5 Treasury		–175.000
Lasten	–175.000	
– Inkomensoverdrachten WM	–175.000	
waarvan beïnvloed door eenmalige mee- en tegenvallers		€
negatieve bedragen = nadelig, positieve bedragen = voordelig		
0. Bestuur en ondersteuning		5.262.000
0 – 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds		–56.000
Baten	–56.000	
De afrekening van de algemene uitkering over de dienstjaren 2016 en 2017 waren per saldo € 56.000 nadelig.	–56.000	
0 – 0.8 Overige baten en lasten		5.318.000
Lasten	5.318.000	
Door intrekking van de door Liander ingediende bezwaarprocedures op de aanslagen precariobelasting over 2014, 2015, 2016, 2017 en 2018 vallen deze inkomsten vrij uit de voorziening precariobelasting ten gunste van de exploitatie.	5.318.000	

Overhead

Toelichting overhead

De volgende onderdelen worden gerangschikt onder Overhead:

Activiteiten / personeelsuitjes
Cafetariamodel DO
Communicatie
Computerapparatuur en voorzieningen
Concern - algemeen directeur
Concern - bindingsactiviteiten personeel
Concern - control
Concern - diverse personele kosten
Concern - management
Concern - vm. personeel gempo
Contributies
Gemeentehuis
ICT Documentaire informatie voorziening
ICT financiële systemen
ICT personeelssystemen
ICT-middelen
Juridische zaken
Kosten interne representatie DO
Organisatieopleidingen DO
Overhead bestuursondersteuning
Overhead DIV
Overhead facilitaire zaken
Overhead financien
Overhead HRM
Overhead ICT informatievoorziening
Overhead inkoop
Overhead juridische zaken
Overhead leidinggevenden
Reiskosten en personele vergoedingen DO
Reserveringen overhead
Team administratie en belastingen
Team informatiebeheer

Telefoonkosten

Verzekering Wga DO

Beleidsindicatoren BBV

Programma Overhead				
Indicator	Eenheid	Metingen en refertejaar		
		jaarrekening	begroting 2019	begroting 2018
		2018		
Overhead	euro	9,0 [2018]	11,4 [2019]	7,4 (2018)

Resultaat van dit programma (x € 1.000)

Lasten exclusief reserves	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Overhead	6.558	7.144	-586
Totaal lasten	6.558	7.144	-586
Baten exclusief reserves	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Overhead	45	145	100
Totaal baten	45	145	100
Saldo van baten en lasten (excl. reserves)	-6.513	-6.999	-486

In de reserves gestort	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
n.v.t.	-	-	-
Totaal lasten			
Uit de reserves gehaald	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
n.v.t.	-	-	-
Totaal baten			
Saldo reservemutaties			

TOTAAL	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Lasten programma	6.558	7.144	-586
Baten programma	45	145	100
Saldo programma	-6.513	-6.999	-486

Analyse verschillen rekening-begroting

In onderstaande tabel worden de belangrijkste verschillen tussen rekening en begroting voor het taakveld overhead verklaard.

Verklaring resultaat per taakveld		€
negatieve bedragen = nadelig, positieve bedragen = voordelig		
0. Bestuur en ondersteuning		-486.000
0 – 0.4 Overhead		-486.000
Baten		100.500
– Betreft compensatie voor langdurig afwezig medewerkers omwille van ziekte, zwangerschap o.i.d. Omdat het moeilijk voorzienbaar is welke inkomsten er kunnen worden verwacht is er begrotingstechnisch geen inkomst opgenomen. De kosten die hier tegenover staan worden verdeeld over de diverse taakvelden verantwoord. Hierdoor is de centrale ontvangst hier een voordeel dat ter dekking dient van nadelen binnen andere taakvelden.	74.000	
– Betreft de mutatie op de voorziening voor activiteiten voor personeel dat in dienst is bij de Werkmaatschappij. Aan de batenzijde is een voordeel opgenomen dat ter dekking dient voor het nadeel op de lasten. Per saldo een neutrale ontwikkeling. Daarnaast betreft het de mutatie op de voorziening voor activiteiten voor personeel dat in dienst is bij de gemeente Achtkarspelen. Aan de lastenzijde zijn geen uitgaven gedaan waardoor er een voordeel ontstaat van € 6.500.	20.000	
– Er zijn subsidiemiddelen ontvangen als vergoeding voor zonnepanelen die op het dak van het gemeentehuis zijn geplaatst en voor de impulsregeling Leren en Veranderen. Deze waren begrotingstechnisch niet meegenomen waardoor er een voordeel is ontstaan.	19.000	
– Overige meeropbrengsten.	3.500	
– In de begroting was nog een baat opgenomen inzake het Cafetariamodel. Echter is er van dit model afgestapt waardoor deze post onterecht is blijven staan in de begroting. Voor 2019 zal hierop een aanpassing moeten worden gemaakt.	-16.000	
Lasten		-588.500
– Er is een budget voor ziektevervanging beschikbaar. De daadwerkelijke kosten voor ziektevervanging zijn over de diverse taakvelden heen verantwoord, maar functioneel is het budget niet verspreid naar de verschillende taakvelden. Hierdoor is er binnen het taakveld een overschot aan middelen blijven staan, dat deels ter dekking dient voor tekorten binnen andere taakvelden.	40.000	
– Budget Juridische Ondersteuning is niet volledig benut. De vraag naar externe advisering was lager t.o.v. eerdere jaren.	21.500	
– In de begroting is een bedrag voor organisatiebrede opleidingen opgenomen. Vanwege de doorontwikkeling van de organisatie is er minder aanspraak gedaan op dit budget en is het zwaartepunt van deze kosten komen te liggen binnen de Werkmaatschappij waardoor het budget alhier deels onbenut is gebleven.	14.000	
– De kosten voor telefonie zijn grotendeels verantwoord in de Werkmaatschappij waardoor het budget alhier onbenut is gebleven.	7.000	
– Budget Communicatie is niet volledig besteed. Dit heeft deels te maken met geraamde bedragen waarvan de kosten in de Werkmaatschappij worden gemaakt. In 2019 volgt herijking van het budget over de drie organisaties.	3.500	

- De kosten inzake het eigen risicodragerschap ziektewet worden middels voorschotten betaald aan de gecontracteerde verzekeraar. Doordat er meer trajecten zijn bijgekomen is het voorschotbedrag gedurende 2018 aangepast. Begrotingstechnisch is dit niet doorgewerkt waardoor er een nadeel is ontstaan.	-4.500
- Betreft de mutatie op de voorziening voor activiteiten voor personeel dat in dienst is bij de Werkmaatschappij. Aan de batenzijde is een voordeel opgenomen dat ter dekking dient voor het nadeel op de lasten. Per saldo een neutrale ontwikkeling.	-6.000
- Budget persoonlijke opleidingskosten is overschreden. Dit heeft deels te maken met het feit dat de budgetten voor Vorming en Opleiding niet geactualiseerd zijn cf. de vastgestelde uitgangspunten. In 2019 volgt herijking van het budget over de drie organisaties.	-8.000
- Budget voor incidenteel onderhoud gemeentehuis is structureel te laag gebleken in de afgelopen jaren. In de Kadernota 2020 wordt een aanvraag voor extra middelen gedaan.	-20.000
- Op het gebied van personele kosten is een nadeel ontstaan op de lasten. Dit komt o.a. door de inzet van een adviesbureau dat een onderzoek heeft gedaan naar de doorontwikkeling van de organisatie.	-40.000
- De kosten voor de bijdrage aan de VNG zijn verhoogd. Voorheen werden diensten ten bate van alle gemeenten rechtstreeks uit het Gemeentefonds bijgedragen aan de VNG. In 2018 is ervoor gekozen om deze kosten separaat te factureren aan de gemeenten, bekostiging daarvan kon plaatsvinden via een verhoging van de algemene uitkering aan de gemeenten. Deze verhoging is niet functioneel opgenomen in de begroting waardoor er een nadeel ontstaat op het taakveld.	-80.000
- Niet-begrote bijdrage aan nieuwe voorziening onderhoud gemeentehuis	-125.000
- Inkomenoverdrachten WM	-391.000

waarvan beïnvloed door eenmalige mee- en tegenvallers**€**

negatieve bedragen = nadelig, positieve bedragen = voordelig

Vennootschapsbelasting

Fiscale achtergrond:

Overheidslichamen zijn met ingang van 1 januari 2016 vennootschapsbelastingplichtig, indien en voor zover zij een onderneming drijven. Van een onderneming in fiscale zin is sprake, indien wordt voldaan aan de volgende criteria:

1. een duurzame organisatie van kapitaal en arbeid;
2. deelname aan het economisch verkeer;
3. een winststreven, dan wel in concurrentie treden met andere belastingplichtigen.

Behoudens het grondbedrijf oefent de gemeente naar verwachting geen activiteiten uit die leiden tot een verwachte belastingplicht in 2018. Belasting dient te worden betaald over het verschil van de verkoopopbrengst van kavels minus de waarde in het economische verkeer van betreffende kavels op de openingsbalans, zijnde de fiscale kostprijs.

Resultaat vennootschapsbelasting

Resultaat Vennootschapsbelasting	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Vennootschapsbelasting (VpB)		176	-176
Totaal vennootschapbelasting		176	-176

Paragrafen

A - Lokale heffingen

Deze paragraaf geeft een overzicht van de diverse lokale heffingen en belastingen op hoofdlijnen. Hiermee ontstaat inzicht in de lokale lastendruk. Dit is van belang voor de integrale afweging tussen enerzijds beleid en anderzijds inkomsten. Ook wordt weergegeven welk beleid de gemeente in 2018 heeft gevoerd ten aanzien van de lokale heffingen en de kwijtschelding hiervan.

De lokale heffingen vormen een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente. De heffingen worden voor het grootste deel opgebracht door burgers.

Tarieven

In onderstaand overzicht zijn de belangrijkste tarieven voor 2018 getoond. Ook laten we het tarief van 2017 zien.

Belasting of heffing	Tarief 2018	Tarief 2017	Wijziging
Afvalstoffenheffing:			
Eenpersoonshuishouden	€ 197,64	€ 197,04	€ 0,60
Meerpersoonshuishouden	€ 282,36	€ 281,49	€ 0,87
Extra container	€ 141,24	€ 140,74	€ 0,50
Rioolheffing:			
Meerpersoonshuishouden/IBA	€ 171,36	€ 181,20	€ - 9,84
OZB:			
Eigenaar - woningen	0,2082%	0,2133%	- 0,0051%
Eigenaar - niet woningen	0,2948%	0,2988%	- 0,0040%
Gebruiker - niet woningen	0,2528%	0,2609%	- 0,0081%

Lasten- en batenoverzicht van de kostendeekkende tarieven

Afvalstoffenheffing

De gemeente Achtkarspelen int afvalstoffenheffing. Met de opbrengsten hiervan kunnen wij het inzamelen en verwerken van het huishoudelijk afval bekostigen.

Afvalstoffenheffing (x € 1.000)	Begroting	Rekening	Verschil
Lasten	€ 3.187	€ 3.735	€ 548
Baten	€ 2.987	€ 3.501	€ 514
Saldo	€ - 200	€ - 234	€ 34
Kostendeckendheid	93,72%	93,73%	

Toelichting tabel

Onder lasten worden alle kosten voor de afvalstoffenheffing verwerkt. Het taakveld afval is het centrale taakveld. Hiervan wordt 94% van de kosten in de heffing betrokken.

Van de kosten van taakveld Belastingen overig wordt 33% in de heffing betrokken. Dit betreft de kosten voor de heffing en invordering van de leges.

Van de kosten van het taakveld Riolering wordt 1% in de heffing betrokken.

De kwijtscheldingskosten voor de afvalstoffenheffing staan op het taakveld inkomstenregelingen uit Programma 6 Sociaal Domein. Deze kwijtscheldingskosten worden meegenomen in de afvalstoffenheffing.

Naast de opbrengsten uit de afvalstoffenheffing zijn er opbrengsten uit de inzameling van oud papier, metaal, textiel en glas. De baten van de inzameling vormen 15% van de totale baten op het taakveld.

Aan overhead is er voor de afvalstoffenheffing € 202.545 meegenomen.

Uitgangspunten voor de afvalstoffenheffing:

- Bij de totstandkoming van de afvalstoffenheffing geldt het uitgangspunt dat het 100% kostendekkend plaatsvindt. Er kan een korting worden gegeven door middel van een onttrekking uit de voorziening om fluctuaties in tarieven te egaliseren.
- Voor gebruikers een differentiatie in tarief tussen eenpersoons- en meerpersoonshuishoudens in de verhouding 70:100.

Rioolheffing

De gemeente Achtkarspelen int rioolheffing. Met de opbrengsten hiervan kunnen wij het onderhoud en vervanging van de riolering bekostigen.

Rioolheffing (x € 1.000)	Begroting	Rekening	Vershil
Lasten	€ 2.135	€ 1.773	€ - 362
Baten	€ 2.025	€ 2.071	€ 46
Saldo	€ - 110	€ 298	€ 408
Kostendekkendheid	94,85%	116,79%	

Toelichting tabel

Onder lasten worden alle kosten voor de rioolheffing verwerkt. Het taakveld riolering is het centrale taakveld. Hiervan wordt 96% van de kosten in de heffing betrokken. Van de kosten van taakveld belastingen overig wordt 33% in de heffing betrokken. Dit betreft de kosten voor de heffing en invordering van de leges.

Van de kosten van het taakveld verkeer en vervoer wordt voor 2% in de heffing betrokken. Het taakveld afval wordt voor 1% in de heffing betrokken.

De kwijtscheldingskosten voor de rioolheffing staan op het taakveld inkomstenregelingen uit Programma 6 Sociaal Domein. Deze kwijtscheldingskosten worden meegenomen in de rioolheffing.

Aan overhead is er voor de afvalstoffenheffing € 154.384 meegenomen.

Uitgangspunten rioolheffing:

- Bij de totstandkoming van de rioolheffing geldt het uitgangspunt dat het 100% kostendekkend plaatsvindt. Er kan een korting worden gegeven door middel van een onttrekking uit de voorziening om fluctuaties in tarieven te egaliseren.
- Heffing op basis van vaste tarieven bij gebruiker en eigenaar.

Leges

De leges bestaan uit drie titels: Algemene dienstverlening, dienstverlening vallend onder de fysieke leefomgeving en dienstverlening vallend onder de Europese dienstenrichtlijn. Binnen deze drie titels zijn leges onderverdeeld in hoofdstukken waarbinnen samenhangende tarieven zijn geclusterd. De opbrengsten van deze activiteiten zijn in de begroting niet op hoofdstukniveau opgenomen, maar zijn functioneel gegroepeerd. Van bepaalde diensten wordt namelijk zo weinig gebruik gemaakt dat het apart opnemen van een raming geen meerwaarde heeft.

De gemeente Achtkarspelen verhoogt jaarlijks de leges en gaat daarbij uit van het dan geldende inflatiepercentage. Hierbij gaan wij uit van de bestaande verdeling in de tarieven. Voor tarieven waarbij er sprake is van een maximumbedrag, gaan wij uit van het maximaal toegestane bedrag.

Kostendekkendheid en kruissubsidiëring

Het streven is om de kosten van de verleende diensten binnen deze titels zoveel mogelijk te dekken door de opbrengsten binnen de titels. Daarbij moet rekening gehouden worden met het feit dat de opbrengsten binnen een titel niet hoger mogen zijn dan de kosten. Wanneer voor een activiteit een overschot wordt verwacht, kan deze gebruikt worden voor de dekking van een verwacht tekort bij een andere activiteit. Het wordt niet wenselijk geacht kruissubsidiëring tussen de titels toe te passen.

Lastendruk huishoudens

Voor de veranderingen in de onroerendezaakbelasting, afvalstoffenheffing en rioolheffing hebben wij een overzicht gemaakt waarin de ontwikkeling van de lokale lastendruk wordt weergegeven. Voor de onroerendezaakbelasting zijn wij uitgegaan van de gemiddelde waarden die de door het instituut Coelo gepresenteerd zijn in de 'Atlas van de lokale lasten'.

Lokale belastingdruk	Nettotarief 2018	Nettotarief 2017	Wijziging	%
Afvalstoffenheffing (meerpersoons)	€ 282,36	€ 281,40	€ 0,87	0,3%
Rioolheffing	€ 171,36	€ 181,20	€ -9,84	-5,4%
OZB-eigenaren	€ 294,71	€ 298,29	€ -3,58	-1,2%
Totaal	€ 748,43	€ 760,89	€ -12,46	-1,6%

Kwijtscheldingsbeleid

Niet iedere bewoner van onze gemeente heeft de mogelijkheid om de gemeentelijke belastingen te betalen. Inwoners met een inkomen lager dan of gelijk aan het bijstandsniveau komen in aanmerking voor kwijtschelding van de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

In de begroting 2018 was rekening gehouden met een bedrag van € 285.190 aan kwijtschelding. De raming was gebaseerd op de aantallen uit de rekening 2016 en de voorlopige werkelijke aantallen van 2017 tegen de tarieven, zoals deze in de begroting 2018 zijn meegenomen.

In werkelijkheid is € 234.721 kwijtgescholden, dat is € 50.469 minder dan geraamd. Een mogelijke verklaring hiervoor is het verbeteren van de economische omstandigheden en daarmee de gemiddelde inkomens van huishoudens.

B - Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Als onderdeel van het jaarverslag is de gemeente verplicht een paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing op te nemen. Het BBV (Besluit begroten en verantwoorden) zegt daarover het volgende:

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

- De weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de provincie onderscheidenlijk gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken, en;
- Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

De paragraaf betreffende het weerstandsvermogen en risicobeheersing bevat in elk geval:

- Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- Een inventarisatie van de risico's;
- Het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's;
- Een kengetal voor de:
 - 1a. netto schuldquote;
 - 1b. netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
 - 2. solvabiliteitsratio;
 - 3. grondexploitatie;
 - 4. structurele exploitatieruimte; en
 - 5. belastingcapaciteit.
- Een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Inventarisatie weerstandscapaciteit

Reserves	Boek- waarde per	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Boek- waarde per
(x € 1.000)	1-1-2018			31-12-2018
• Algemene reserve	19.174	1.629	2.620	18.183
• Bestemmingsreserve	-	-	-	-
• Resultaat na bestemming	882	2.289	882	2.289
Totaal Eigen Vermogen	20.056	3.918	3.502	20.472

We beschouwen het jaarrekeningsaldo - dat niet in deze orde van grootte was geraamd - als incidentele weerstandscapaciteit. De reserves zien we als structurele component, omdat er geen structurele onttrekkingen zijn voorzien of gedaan.

Hieronder wordt per onderwerp omschreven in hoeverre een risico zich heeft voorgedaan ten opzichte van het beschrevene in de programmabegroting 2018, wat de invloed is op het weerstandsvermogen en of het risico zich voortzet ná 2018.

Inventarisatie risico's die van materiële betekenis kunnen zijn

Onderwerp	Krimp
Risico bewaarheid (J/N)	Ja
Beschrijven optreden risico bij 'J'	Met de samenvoeging van de scholen VO in Surhuisterveen in één gebouw is het schoolgebouw Lauwerscollege Langelaan Surhuisterveen niet meer als onderwijslocatie in gebruik. De boekwaarde is ten laste van de reserve Weerstandsvermogen gebracht.
Onttrokken aan reserve	€ 712.852
Gestort in reserve	€ 0
Continuering risico na 2018 (J/N)	Ja
Zo ja, beschrijf de gevolgen van de continuering van het risico in 2019	De kans dat meer schoolgebouwen aan de onderwijsfunctie worden onttrokken blijft aanwezig.

Onderwerp	Gemeenschappelijke regelingen
Risico bewaarheid (J/N)	Nee
Beschrijven optreden risico bij 'J'	
Onttrokken aan reserve	€ 0
Gestort in reserve	€ 0
Continuering risico na 2018 (J/N)	Ja
Zo ja, beschrijf de gevolgen van de continuering van het risico in 2019	De volgende gemeenschappelijke regelingen hebben een als 'hoog' ingeschat risicoprofiel: - Werkmaatschappij 8KTD - Veiligheidsregio Fryslân - Sociale Werkvoorziening Fryslân De (financiële) risico's die bestaan bij de uitvoering van de betrokken beleidsterreinen binnen deze gemeenschappelijke regelingen blijven aanwezig.

Onderwerp	Woonrijp maken Vierstromenland Surhuisterveen
Risico bewaarheid (J/N)	Ja
Beschrijven optreden risico bij 'J'	In de herziening bouwgrondexploitatie 2018 is aangegeven dat het risico voor het woonrijp maken van het complex Vierstromenland overeind is gebleven. De kans dat de ingediende vordering bij de curator wordt uitgekeerd is zeer gering. Daarom is een bedrag van € 225.000 toegevoegd aan de voorziening.
Onttrokken aan reserve	€ 0 in 2018
Gestort in reserve	€ 0
Continuering risico na 2018 (J/N)	Nee
Zo ja, beschrijf de gevolgen van de continuering van het risico in 2019	

Onderwerp	Algemene uitkering
Risico bewaarheid (J/N)	Ja
Beschrijven optreden risico bij 'J'	Voor het meerjarenperspectief wordt in de circulaire onvoldoende aangegeven waar de gemeenten rekening mee kunnen houden. In die zin blijft de algemene uitkering als belangrijkste inkomstenbron voor de gemeente een risico. Zeker nu bij de decembercirculaire 2018 duidelijk werd dat bij de meicirculaire 2019 een tegenvaller van het accres 2018 te verwachten is. Op basis van de doorrekening van "samen de trap op, samen de trap af" kan dit een bedrag van € 286.000 bedragen.
Onttrokken aan reserve	€ 0
Gestort in reserve	€ 0
Continuering risico na 2018 (J/N)	Ja
Zo ja, beschrijf de gevolgen van de continuering van het risico in 2019	Voor het meerjarenperspectief wordt in de circulaire onvoldoende aangegeven waar gemeenten rekening mee kunnen houden. In die zin blijft de algemene uitkering als belangrijkste inkomstenbron voor de gemeente een risico.

Onderwerp	Gegarandeerde geldleningen
Risico bewaarheid (J/N)	Nee
Beschrijven optreden risico bij 'J'	Er zijn geen betalingsverplichtingen geweest in verband met de garantieverlening geldleningen.
Onttrokken aan reserve	€ 0
Gestort in reserve	€ 0
Continuering risico na 2018 (J/N)	Ja
Zo ja, beschrijf de gevolgen van de continuering van het risico in 2019	Zolang de garantieverleningen lopen blijft het risico van betalingsverplichtingen aanwezig. Het bedrag aan leningen waarvoor de gemeente op 31-12-18 direct garant staat bedraagt € 18.698.072. Dit bedrag ligt ruim 6 mln. lager dan het in de paragraaf Weerstandsvermogen c.a. van de begroting 2019 opgenomen bedrag van 25 mln. Aanpassen van het risicobedrag 2019 is daarom wenselijk.

Onderwerp	Gesubsidieerde instellingen
Risico bewaarheid (J/N)	Nee
Beschrijven optreden risico bij 'J'	
Onttrokken aan reserve	€ 0
Gestort in reserve	€ 0
Continuering risico na 2018 (J/N)	Ja
Zo ja, beschrijf de gevolgen van de continuering van het risico in 2019	Het risico blijft bestaan dat gesubsidieerde instellingen failliet kunnen gaan en gemeente moet bijspringen.

Onderwerp	Sociaal domein Jeugdzorg
Risico bewaarheid (J/N)	Ja
Beschrijven optreden risico bij 'J'	Ook in 2018 is de gemeente geconfronteerd met tekorten in de jeugdzorg. Dit is een landelijk probleem.
Onttrokken aan reserve	€ 0
Gestort in reserve	€ 0
Continuering risico na 2018 (J/N)	Ja
Zo ja, beschrijf de gevolgen van de continuering van het risico in 2019	Door het blijven bestaan van de tekorten bij de uitvoering van de Jeugdwet is de gemeente genoodzaakt via een algehele takendiscussie trachten de tekorten terug te dringen. Daarmee loopt het risico dat er op andere beleidsonderdelen ook vershraling gaat optreden. Een gevolg hiervan zou kunnen zijn een toename van klachten van de inwoners.

Onderwerp	Achterstallig onderhoud wegen
Risico bewaarheid (J/N)	Nee
Beschrijven optreden risico bij 'J'	
Onttrokken aan reserve	€ 0
Gestort in reserve	€ 0
Continuering risico na 2018 (J/N)	Ja
Zo ja, beschrijf de gevolgen van de continuering van het risico in 2019	Het achterstallig onderhoud bedraagt ultimo 2018 € 1,7 miljoen. Het risico bestaat dat de toestand bij inspectie dusdanig blijkt te zijn verslechterd dat er gedurende het jaar meer onderhoud noodzakelijk is dan gepland en begroot.

Beleid weerstandscapaciteit en risico's

De gemeente Achtkarspelen is zich bewust van financiële risico's bij zijn handelen en het uitvoeren van zijn taken. Gemeenschappelijke regelingen beoordelen we zowel bestuurlijk als ambtelijk kritisch op hun begroting en jaarrekening, waarbij we goed letten op de kwaliteit en omvang van de taken die namens de gemeente worden uitgevoerd. Voor garanties op geldleningen onderzoeken we altijd of garantstelling noodzakelijk is. Indien dat zo is, dan kijken we naar zekerheden in de vorm van onderpand of onroerende bezittingen.

Wijziging risico's volgend jaar

In de programmabegroting 2019 zijn een aantal risico's gewijzigd dan wel toegevoegd ten op zichten van de programmabegroting 2018. Het gaat hierbij om het volgende risico:

- Het financiële risico bij realisatie van het zwembad Buitenpost is een nieuw opgenomen risico in het programmabegroting 2019. Bij het realiseren van (grote) ingewikkelde bouwprojecten bestaat er voor inkoop en aanbesteding altijd een relatie tussen het financieel risico en het belang van de organisatie enerzijds en het toeleveringsrisico en de "macht" van de leverancier anderzijds.

Weerstandsvermogen volgend jaar

In vergelijking met de ingeschatte risico's moeten we nagaan wat er werkelijk aan weerstandsvermogen beschikbaar is. Bij het weerstandsvermogen gaan we uit van incidentele dekking. Mocht een risico zich voordoen en een structureel karakter hebben, dan vangen we de gevolgen eerst eenmalig op via het incidentele weerstandsvermogen. Vervolgens zoeken we via de Kadernota een structurele oplossing.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de Algemene reserve en de Reserve weerstandsvermogen. Deze reserve is in het leven geroepen om financiële tegenvallers, die voortvloeien uit de risico's die genoemd zijn in de paragraaf weerstandsvermogen, op te kunnen vangen.

Het weerstandsvermogen 2018 is als volgt:

Incidenteel weerstandsvermogen (x € 1.000)	2018	2019	2020	2021
Algemene reserve	14.028	15.137	15.847	17.383
Reserve weerstandsvermogen	4.156	4.156	4.156	4.156
Incidenteel saldo van de begroting	2.289	-	-	-
Totaal incidenteel weerstandsvermogen	-	-	-	-
TOTAAL	20.473	19.293	20.003	21.539

In de programmabegroting 2018 zijn alle risico's ingeschat op € 33,5 miljoen. Met een percentage is de kans aangegeven dat een bepaald risico zich voor kan doen. Voor 2018 is hiermee een schatting gemaakt dat er een weerstandsvermogen nodig is van € 3,8 miljoen. Met een stand van € 4.2 miljoen is de reserve weerstandsvermogen dan ook toereikend.

Hoe hoger het weerstandsvermogen is ten opzichte van de risico's, des te meer zekerheid kan worden geboden. Wanneer we het weerstandsvermogen van € 21,2 miljoen delen door de in beeld gebrachte risico's is de uitkomst van de ratio 5,6 Bij een

uitkomst boven een ratio van 2,0 is de risicodekking ruimschoots aanwezig. Een risicodekking met een ratio van 5,6 is hiermee een prima dekkingsgraad.

Kengetallen

Een aantal kengetallen illustreert de positie van de gemeente, waar het gaat om risico's en weerstandsvermogen. In de tabel hieronder wordt de waarde per kengetal voor 2017 en 2018 weergegeven.

Kengetal	Jaarrekening 2016	Jaarrekening 2017	Jaarrekening 2018	Begroting 2018
Solvabiliteitsrisico	22,0	23,0	23,0	21,0
Grondexploitatie	1,0	3,0	1,7	1,0
Netto schuldquote	55,0	56,7	56,3	67,0
Structurele exploitatieruimte	1,5	1,0		0,6
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	47,0	50,0	48,6	59,0
Belastingcapaciteit	110,0	105,0	104,6	104,0

Solvabiliteitsrisico

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is om aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger het getal, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente.

De uitkomst is afhankelijk van de wijze waarop bezittingen in de gemeente worden gewaardeerd. Dat verschilt nogal per gemeente.

Verbeteren van de solvabiliteit kan door het eigen vermogen te vergroten (bijvoorbeeld door het verkopen van de aandelen) en door het vreemd vermogen te verkleinen (bijvoorbeeld door minder te lenen).

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft aan hoe de waarde van de grond in exploitatie zich verhoudt ten opzichte van de totale baten, exclusief reservemutaties, in het begrotingsjaar. Op grond van de notitie grondexploitatie van de commissie BBV zijn de ruwe gronden per 1-1-2016 gerubriceerd onder de materiële vaste activa. Hierdoor is het kengetal met een flinke sprong gedaald.

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft het niveau weer van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Verbeteren van de schuldquote kan door de schulden te verlagen, de bezittingen te vergroten en/of de inkomsten te verhogen.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal kijkt naar de structurele baten en de structurele lasten ten opzichte van de totale baten. Een positief getal geeft aan dat de structurele baten voldoende zijn om de structurele lasten te dekken. Dit cijfer kan verbeteren door meer structurele baten of minder structurele lasten op te voeren.

Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft het niveau weer van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Verbeteren van de schuldquote kan door de schulden te verlagen, de bezittingen te vergroten en/of de inkomsten te verhogen.

Om inzicht te krijgen in hoeverre sprake is van doorlenen, wordt de netto schuldquote ook exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Verbeteren van de schuldquote kan door de schulden te verlagen, de bezittingen te vergroten en/of de inkomsten te verhogen.

Belastingcapaciteit

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller dit in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen dan wel of er ruimte is voor nieuw beleid. Daarbij wordt ervan uitgegaan dat de ruimte die de gemeente heeft om de belastingen te verhogen is gerelateerd aan de totale woonlasten. En die ruimte wordt dan bepaald door de vergelijking met de gemiddelde woonlasten in Nederland (in het vorige jaar).

C - Onderhoud kapitaalgoederen

Met de kosten van onderhoud van kapitaalgoederen is vaak een substantieel deel van de begroting gemoeid. Deze onderhoudskosten zijn terug te vinden in meerdere programma's. Om een volledig beeld van alle onderhoudskosten aan kapitaalgoederen te verkrijgen hebben we in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen een dwarsdoorsnede van de gehele begroting gemaakt. Hiermee ontstaat een helder en compleet beeld, wat van belang is voor een goed inzicht in de financiële positie. De kapitaalgoederen zijn opgesplitst in wegen (waaronder ook bruggen), riolering, water, groen en gebouwen.

De gemeente wil op duurzame wijze de aanwezige infrastructurele voorzieningen in stand houden. Het gaat hierbij zowel om bovengrondse voorzieningen als om ondergrondse. Het onderhoud moet ertoe leiden dat de gebouwen en infrastructurele voorzieningen voldoen aan de functionaliteitseisen die hieraan gesteld zijn en worden. Sleutelwoorden zijn: veilig, schoon en heel, tegen zo laag mogelijke kosten.

De gemeente is verantwoordelijk voor het onderhoud van de openbare ruimte. Dit betekent ook dat zij, wanneer hierin iets gebeurt, moet kunnen aantonen dat zij alles heeft gedaan wat in haar vermogen lag om het gevaar te voorkomen. Dit geldt voor alle aspecten van de openbare ruimte en speelt vooral wanneer het vermoeden bestaat dat de gemeente in haar onderhoudstaak is te kort geschoten.

Beheerplan

	Beheerplanning aanwezig	Beheerplan aanwezig	Vastgesteld door Raad of College	Financiële vertaling in begroting	Achterstallig onderhoud
Wegen	ja	ja	Raad	ja	ja
Waterbouwkundige werken	nee	nee			
Riolering	ja	ja	Raad	ja	nee
Water	ja	ja	Raad	ja	nee
Groen	ja	ja	College	ja	nee
Speelruimte	ja	ja			
Gebouwen	ja	ja	College	ja	nee

Wegen

Het beleidskader voor het kapitaalgoed wegen is de laatste jaren een belangrijk bespreekpunt geweest. De gemeenteraad heeft er op 25 november 2010 voor gekozen dat alle wegen binnen de gemeente het kwaliteitsniveau 'basis' dienen te hebben. De raad heeft niet gekozen voor een gedifferentieerd kwaliteitsniveau. Daarnaast heeft de raad gekozen om het aanwezige achterstallig wegenonderhoud gefaseerd in te lopen.

In eerste instantie in tien jaar gerekend vanaf 2010, wat met ingang van 2013 aangepast is naar een temporisering in vijftien jaar. De hiervoor benodigde financiële middelen zijn voor het genoemde raadsbesluit beschikbaar gesteld en opgenomen in de meerjarenbegroting. Hierbij is sprake van een jaarlijks structureel bedrag om het basisniveau te behouden en een jaarlijks bedrag voor het wegwerken van de aanwezige achterstand in wegenonderhoud.

Waterbouwkundige werken

De gemeente heeft niet een beheerplan voor waterbouwkundige werken, omdat in de gemeente weinig waterbouwkundige werken zijn en het benodigde onderhoud hiervoor relatief laag is. De benodigde inspanning om een goed beeld te krijgen van de onderhoudstoestand staat in onze beleving niet in verhouding tot de te maken kosten

voor onderhoud. Het is veel efficiënter om een bepaald percentage van de investeringswaarde van de waterbouwkundige werken per jaar te reserveren voor onderhoud. Eventuele gebreken en noodzakelijk onderhoud wordt door de medewerkers van de afdeling Beheeresignaleerd. Verder is het niet altijd mogelijk om de onderhoudstoestand goed te bepalen; denk hierbij aan duikers die grotendeels of volledig onder water liggen. Voor individuele gevallen, bij grootschalig onderhoud of vervanging, wordt per geval in de kadernota geld gereserveerd.

Het Wetterskip Fryslân heeft het beheer en onderhoud van een aantal duikers en bruggen overgedragen aan de aanliggende eigenaren. Het Wetterskip heeft hun beleid geüniformeerd in de Provincie en heeft in dat verband een nieuwe legger kunstwerken vastgesteld. Als gemeente Achtkarspelen hebben wij, tezamen met Tytsjerksteradiel, hiertegen een zienswijze en bezwaar ingediend aangezien er geen financiële compensatie tegenover staat. Dit heeft uiteindelijk geresulteerd in de afspraak dat de betreffende duikers (88 stuks voor onze gemeente) pas per 1-1-2025 over gaan naar de gemeente Achtkarspelen zodat de gemeente tijd genoeg heeft om hier middelen voor vrij te maken in de meerjarenbegroting. Tot die tijd blijven deze duikers in beheer en onderhoud bij het Wetterskip.

Riolering

Gemeenten moeten op grond van de Wet milieubeheer beschikken over een actueel gemeentelijk rioleringsplan (GRP). De gemeenteraad stelt daartoe telkens voor een daarbij te bepalen periode een dergelijk plan vast. Op 8 december 2016 heeft de gemeenteraad het Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP) 2016-2021 vastgesteld. In het plan hebben we aangegeven hoe we invulling geven aan de van oudsher geldende zorgplicht voor de inzameling en het transport van afvalwater. Daarbij hebben we ook een tijdstip aangeduid waarop/waarbinnen onderhoud/vervanging van voorzieningen plaatsvindt. De bijbehorende beheercyclus vullen we in middels een kostendekkingsplan en het beschikbaar stellen van deze gelden via de begrotingen. Een speerpunt in het GRP is het voorkomen van wateroverlast en het inspelen op toekomstige klimaatontwikkelingen. Hiervoor hebben we een regenwaterstructuurplan opgesteld. De gemeenteraad heeft bij de vaststelling van het GRP 2016-2021 gekozen om de variant wenselijk door te zetten.

Water

Het gemeentelijk waterplan is in 2009 vastgesteld en geeft inzicht in verantwoordelijkheden en bevordert de regionale samenwerking en integrale benadering van de waterketen. We hebben een watervisie opgenomen die richtinggevend is voor de beleidsontwikkeling van de komende jaren tot 2030 voor de thema's veiligheid, voldoende water, schoon water, afvalwater en zuivering, beheer en onderhoud, gebruik en beleving en samenwerking en organisatie. Het waterplan is daarna niet meer geactualiseerd. De knelpunten hebben we reeds opgelost door uitvoering van maatregelen of verwerkt in watergebiedsplannen van het Wetterskip.

VNG, UvW, IPO, VeWin en het Rijk hebben met de ondertekening van het Nationaal Bestuursakkoord Water de ambitie uitgesproken om in gezamenlijkheid de kosten in de waterketen voor de inwoners van Nederland te beperken. Ook de Friese gemeenten, Wetterskip Fryslân, Vitens en provincie Fryslân hebben deze gezamenlijke ambitie onderschreven. Hiervoor hebben de portefeuillehouders Water in 2010 een handtekening onder het Fries Bestuursakkoord Waterketen (FBWK) gezet. Wetterskip Fryslân, de Friese gemeenten, Vitens en provincie Fryslân hebben besloten een vervolg te geven aan het Fries Bestuursakkoord Water Keten 2010-2015. Op 17 november 2016 is het Fries Bestuursakkoord Waterketen 2016-2020 ondertekend door alle deelnemende partijen. Hieronder zijn de hoofdlijnen van het akkoord opgenomen.

Groen

Voor het groenonderhoud werken we met een groenbeheerplan (GBI). Hierdoor heeft de gemeente, zowel in de plan- als beheerfase, inzicht in de kosten van het beheer en onderhoud van het openbare groen. Op basis van deze informatie stellen we de jaarlijkse onderhoudsbudgetten vast.

Speelruimte

De gemeente heeft een door de raad vastgestelde planning voor aanleg, onderhoud en vervanging van buitenspeelruimte voor kinderen. Om aan de wettelijke onderhoudstaak te kunnen voldoen, beoordelen inspecteurs de speelplaatsen ter plaatse aan de hand van de eisen die in het Attractiebesluit zijn gesteld en redigeren logboeken en inspectiegegevens.

Gebouwen

Er is een actuele onderhoudsplanning voor gemeentelijke (openbare) gebouwen. Hierdoor hebben we een goed beeld van de staat van onderhoud van deze gebouwen. Voor een gedeelte van de gemeentelijke gebouwen gebeurt dit via een door de raad vastgesteld IHP voor bijvoorbeeld binnensportaccommodaties en welzijnsaccommodaties. Voor de overige gemeentelijke gebouwen, waar de gemeente verantwoordelijk voor is, zijn inventarisaties en inspecties uitgevoerd. Op basis van de ingevoerde inspectiegegevens zijn meerjaren- onderhoudsplanningen opgesteld (MOP's). Deze overzichten bieden een inzicht in de te verwachten onderhoudswerkzaamheden met bijbehorende benodigde budgetten voor de komende jaren. De beschikbaar gestelde budgetten waren voldoende om het noodzakelijke onderhoud te kunnen uitvoeren.

Totale onderhoudskosten per soort kapitaalgoed

Onderstaande tabel toont per soort kapitaalgoed het saldo van de werkelijke bedragen voor onderhoud in het begrotingsjaar 2018, alsmede ter vergelijking het geraamde bedrag en het verschil tussen beide.

Onderh.kosten kapitaalgoederen (x € 1.000)	Begroting 2018	Rekening 2018	verschil
Wegen	4.671	4.876	205
Riolering	1.282	1.495	213
Water	10	12	2
Groen	1.518	1.562	44
Speelruimte	57	104	47
Gebouwen	559	-	- 559
TOTAAL	8.097	8.049	- 48

D - Financiering

Bij financiering gaat het om het beheren van het geld binnen de gemeente. Dit houdt in dat steeds tijdig de financiële middelen aanwezig zijn om de rekeningen te kunnen betalen. Bij tekorten moet de gemeente bijlenen, overschotten moeten we tijdelijk bij de staat beleggen. De spelregels die hiervoor gelden zijn vastgelegd in met name de Wet financiering decentrale overheden (wet Fido). In deze paragraaf zijn de belangrijkste aspecten die samenhangen met financiering nader toegelicht.

Treasurybeleid

Naast de landelijke wetgeving op treasurygebied ligt het gemeentelijk treasurybeleid, ofwel het financieringsbeleid vast in het treasurystatuut. In dit statuut, dat verplicht is op grond van de wet Fido, zijn onder andere de verantwoordelijkheden ten aanzien van de treasuryfunctie, de uitvoering hiervan en het risicobeheer opgenomen. Het statuut is in 2018 niet gewijzigd en de treasuryfunctie is binnen de regels van het statuut uitgevoerd.

Schatkistbankieren

Vanaf december 2013 zijn gemeenten verplicht hun eventuele overtollige tegoeden aan te houden in de Nederlandse schatkist. Dit zogenaamde "schatkistbankieren" heeft een verlagend effect op de Nederlandse EMU-schuld. Om efficiencyredenen is het daarbij toegestaan een relatief gering bedrag aan overtollige middelen buiten de schatkist te houden. Dit bedrag, het zogenaamde drempelbedrag, bedraagt voor onze gemeente in 2018 € 569.250. Het gemiddelde tegoed van de gemeente over een kwartaal mag niet hoger zijn dan deze drempel.

Onderstaande tabel toont het gemiddelde tegoed over de vier kwartalen:

Gemiddeld tegoed (x € 1.000)	Bedrag 2018
Kwartaal 1	395
Kwartaal 2	429
Kwartaal 3	524
Kwartaal 4	295
Gemiddeld begrotingsjaar 2018	411

Uit de tabel blijkt dat de gemeente het drempelbedrag niet heeft overschreden.

Renterisico

Grote schommelingen in de stand van de rente voor financieringen kunnen er voor zorgen dat de rente die de gemeente aan de bank betaalt ook sterk fluctueert. Daarom bepaalt de wet Fido (financiering decentrale overheden) dat gemeenten aan de kasgeldlimiet en de renterisiconorm moeten voldoen.

Kasgeldlimiet

Om tijdelijke tekorten op de lopende rekening aan te vullen trekt de gemeente kortlopende geldleningen aan. Het voordeel van dit type leningen is dat het rentepercentage zeer laag is. Dit mag tot aan een bepaald maximum, de kasgeldlimiet. Deze limiet beperkt dus het renterisico op financieringen voor de korte termijn.

Berekening kasgeldlimiet (bedragen x € 1 miljoen)	2018
Begrotingstotaal per 1 januari	75,9
Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	8,5%
Kasgeldlimiet	6,4

Uit de tabel blijkt dat de gemeente in 2018 maximaal € 6,4 miljoen aan kortlopende geldleningen mocht aantrekken. Deze middelen werden aangetrokken in de vorm van kasgeldleningen bij de huisbankier van de gemeente, de BNG. In het vierde kwartaal van 2018 heeft de gemeente het kasgeldlimiet overschreden. In 2019 zal er een langlopende lening afgesloten worden.

Renterisiconorm

De renterisiconorm beperkt het renterisico op financieringen voor de lange termijn. Deze norm bepaalt dat het totaal van de aflossingen en het bedrag waarop een renteherziening van toepassing is in ieder jaar niet meer mag zijn dan 20% van het begrotingstotaal. In onderstaande tabel is de renterisiconorm voor 2018 weergegeven.

Berekening renterisiconorm (bedragen x € 1 miljoen)	2018
Begrotingstotaal per 1 januari	75,9
Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%
Renterisiconorm	15,2
Renterisico op de vaste schuld	2,2
Ruimte onder renterisiconorm	13,0

Zoals uit bovenstaande tabel blijkt, is het renterisico in de huidige leningenportefeuille goed gespreid en blijft er de komende jaren sprake van voldoende ruimte onder de renterisiconorm.

Ontwikkeling financieringsbehoefte

Het tarief voor een 1-maands geldlening bij de BNG stond het gehele jaar op 0,38% negatief. Dit maakte het aantrekkelijk om van deze financieringsvorm gebruik te maken.

Door het overschrijden van het kasgeldlimiet zijn we genoodzaakt om een langlopende lening aan te trekken in 2019.

Renteschema

Met ingang van begrotingsjaar 2017 bevat de paragraaf financiering een renteschema conform de notitie rente van de commissie BBV. Dit schema biedt een cijfermatig inzicht in de rentelasten en de manier van toerekening en ziet er voor 2018 als volgt uit:

Renteschema begrotingsjaar 2018 (x € 1.000)	Bedrag
Externe rentelasten lange financiering	411
Externe rentelasten korte financiering	0
Externe rentebaten (WoonFriesland)	153
Externe rentebaten (MOA)	10
Externe rentebaten korte financiering	38
Saldo externe rentelasten	210
Rente toe te rekenen aan de bouwgrondexploitatie	6
Rente toe te rekenen wegens projectfinanciering	153
Rentebaten van doorverstrekte leningen projectfinanciering	153
Saldo door te berekenen externe rente	216
Rente eigen vermogen	0
Rente over voorzieningen (gewaardeerd tegen contante waarde)	0
Aan taakvelden (incl. taakveld overhead) toe te rekenen rente	216
Boekwaarde vaste activa per 1-1-2018	73.275
Boekwaarde leningen woningbouw per 1-1-2018	5.250
Boekwaarde voor berekening omslagrentepercentage per 1-1-2018	68.025
Omslagrentepercentage	0,32%
Omslagpercentage afgerond	0,50%
Werkelijk aan taakvelden (incl. taakveld overhead) toeger. rente	350
Renteresultaat op taakveld treasury	133

Het renteresultaat is een administratief resultaat en betreft het verschil tussen het saldo van de externe rentelasten en de aan de programma's toegerekende rentelasten. Dit renteresultaat heeft geen invloed op het begrotings- en/of rekeningsaldo.

Overzicht langlopende geldleningen

Ultimo 2018 bedraagt de langlopende schuld van de gemeente € 36,8 miljoen. De tabel hieronder toont de samenstelling en het verloop daarvan. Een deel van de leningen heeft de gemeente doorgeleend aan WoonFriesland. Volgens het huidige beleid verstrekt de gemeente geen geldleningen meer aan woningbouwinstellingen. De leningenportefeuille ten behoeve WoonFriesland vervalt na aflossing van de laatste termijn.

Opgenomen leningen (bedragen x € 1 miljoen)	Stand 1-1- 2018	Nieuwe leningen	Aflossingen	Stand 31-12- 2018
Gemeente Achtkarspelen	39,2	0	2,4	36,8
waarvan doorgeleend aan WoonFriesland	5,2	0	0,2	5,0
Netto gemeente Achtkarspelen	34,0	0	2,2	31,8

E - Bedrijfsvoering

Met de verplichte opname van het onderdeel Overhead in de programmabegroting zijn de onderwerpen die voorheen in deze paragraaf werden beschreven opgenomen in het programma Overhead.

F - Verbonden partijen

Bij de realisatie van beleidsvoornemens is het vaak noodzakelijk dat we bepaalde relaties met derden aangaan. In een aantal gevallen zijn dergelijke relaties uitgegroeid tot een zodanige vorm dat de gemeente zeggenschap en financiële belangen in die derde partij heeft gekregen. In dat geval is er sprake van een zogenaamde verbonden partij.

Verbindingen met derde partijen zijn een manier om een bepaalde publieke taak uit te voeren. Het doel van deze paragraaf is om de gemeenteraad en inwoners inzicht te verschaffen in beleidsmatige en financiële betrokkenheid van de gemeente Achtkarspelen inzake door derden uit te voeren processen waarvoor de gemeente verantwoordelijk is.

Wat is een verbonden partij?

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk- en financieel belang heeft. Van een bestuurlijk belang is sprake als de gemeente zeggenschap kan uitoefenen via een bestuurszetel, dan wel via stemrecht.

Van een financieel belang is sprake wanneer aan de verbonden partij een bedrag ter beschikking is gesteld, dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat. Ook is er sprake van een financieel belang wanneer een zekerheid is gegeven, waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Overzicht verbonden partijen

De volgende organisaties vormden voor de gemeente in 2018 een verbonden partij:

Gemeenschappelijke regeling

Naam	Sociale Werkvoorziening Fryslân
<i>alle bedragen x € 1.000</i>	<i>(zie ook programma 6. Sociaal domein)</i>
vestigingsplaats	Drachten
openbaar belang	De wettelijke taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden met betrekking tot de Wet Sociale Werkvoorziening zijn door de deelnemende gemeenten ondergebracht in een gemeenschappelijke regeling (SW Fryslân). Deze gemeenschappelijke regeling heeft geen eigen uitvoeringsorganisatie, maar heeft de taken uitbesteed aan de NV Caparis. De deelnemende gemeenten zijn rechtstreeks aandeelhouder van de NV. Per 1 januari 2015 treedt de Participatiewet in werking. Met de inwerkingtreding van deze wet, komt de Wet sociale werkvoorziening te vervallen. De ambtelijke begeleidingscommissie is bezig met de voorbereidingen ten aanzien van de afbouw SW. Gemeenten zijn verplicht om beleid te maken voor het realiseren van beschut werk en deze lokale invulling in een verordening vast te leggen. Het Rijk gaat de inzet van de voorziening beschut werk ook monitoren. Er zal daarom concrete besluitvorming door de GR SW Fryslân moeten plaatsvinden over de afbouw van de bestaande SW en de invulling van de Participatiewet.
visie op de verbonden partij	Herstructurering moet verder vorm gegeven worden.

beleidsvoornemens	Afspraken maken omtrent herstructurering.		
financieel belang gemeente	2016	2017	2018

toelichting	
bestuurlijk belang	1 lid in het Algemeen Bestuur
risicoprofiel	 [Hoog]

Kerncijfers verbonden partij	2016	2017	2018
Eigen vermogen			
begin	€ 0	€ 690	€ 625
einde	€ 690	€ 625	€ 600
Vreemd vermogen			
begin	€ 0	€ 8.226	€ 6.394
einde	€ 8.226	€ 6.394	€ 5.661
Verwacht financieel resultaat			
begroot	€ 0	€ 0	
werkelijk	€ 0	€ -65	€ -25

Bron Jaarrekening 2018

Toelichting	Indirect financieel belang via de NV, tekorten worden door gemeenten aangevuld.	Indirect financieel belang via de NV, tekorten worden door gemeenten aangevuld.
-------------	---	---

Naam	Veiligheidsregio Fryslân
alle bedragen x € 1.000	(zie ook programma 1. Veiligheid)
vestigingsplaats	Leeuwarden
openbaar belang	- Behartigen preventieve taken op het gebied van de volksgezondheid en infectieziektenbestrijding; - Zo doelmatig mogelijk georganiseerde en gecoördineerde brandbestrijding, alsmede hulpverlening bij ongevallen en rampen bewerkstelligen.
visie op de verbonden partij	Met ingang van 1 januari 2007 zijn de gemeenschappelijke regelingen GGD Fryslân en Brandweer Fryslân opgeheven en zijn beide organisaties ondergebracht in de nieuwe gemeenschappelijke regeling Hulpverleningsdienst Fryslân. Het betreft de wettelijke taken op gebied van gezondheid en brandweer die zijn ondergebracht in een gemeenschappelijke regeling.

beleidsvoornemens

Een belangrijke stap is de ontwikkeling en afronding van Dekkingsplan 2.0 Samen paraat. De ontwikkeling van de brandweer is hierin beschreven. De nieuwbouw van kazernes en vervanging van materieel staat hierin centraal. Verder is de vakbekwaamheid van brandweerpersoneel een belangrijk thema.

Voor de gezondheid zijn de wettelijke taken en de ontwikkeling van het rijksvaccinatieprogramma belangrijke ontwikkelingen. Verder worden genoemd de uitzetting vergunninghouders en preventieaanpak huiselijk geweld en kindermishandeling.

financieel belang gemeente	2016	2017	2018
	€ 0	€ 0	€ 0

toelichting

bestuurlijk belang

risicoprofiel

Deelname in algemeen bestuur

 [Hoog]

Kerncijfers verbonden partij

Eigen vermogen

	2016	2017	2018
begin	€ 2.116	€ 2.342	€ 3.042
einde	€ 2.343	€ 3.042	€ 5.266

Vreemd vermogen

	2016	2017	2018
begin	€ 52.702	€ 53.790	€ 55.525
einde	€ 53.790	€ 55.525	€ 58.560

Verwacht financieel resultaat

	2016	2017	2018
begroot	€ 0	€ 0	€ 0
werkelijk	€ -166	€ 1.271	€ 1.873

Bron

Jaarrekening 2018 Veiligheidsregio

Toelichting

- - -

Naam

Welstandscommissie Hûs en Hiem

alle bedragen x € 1.000

(zie ook programma 8. Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing)

vestigingsplaats

Leeuwarden

openbaar belang

Welstandsadviesing.

Hûs en Hiem brengt welstandsadvies uit aan de gemeente. De kosten worden doorberekend in de leges.

visie op de verbonden partij

Het voorzien van de gemeente in de welstandsadviesing als bedoeld in de Woningwet en advisering over toepassing van de Monumentenwet en de Monumentenverordening.

beleidsvoornemens	> Handhaven van nije pleats methode: bij de bouw van grotere stallen gezamenlijk met de boer vanuit meerdere disciplines kijken naar optimale inpassing in het landschap. > Deelname in het monumenten spreekuur: samen met Steunpunt Monumentenzorg Fryslân en de Rijksdienst voor Cultureel erfgoed integraal adviseren over planvorming tav monumenten. > Kwaliteitsteams: bij gemeente overstijgende infrastructuur of ontwikkelgebieden deelnemen in een multidisciplinair team tav de ruimtelijke kwaliteit.		
-------------------	--	--	--

financieel belang gemeente	2016	2017	2018
	€ 0	€ 0	€ 0

toelichting

bestuurlijk belang	Een wethouder van de gemeente is lid van het AB van Hûs en Hiem.		
risicoprofiel	 [Laag]		

<u>Kerncijfers verbonden partij</u>	2016	2017	2018
Eigen vermogen			
begin	€ 184	€ 166	€ 322
einde	€ 166	€ 322	€ 369
Vreemd vermogen			
begin	€ 77	€ 107	€ 94
einde	€ 107	€ 94	€ 120
Verwacht financieel resultaat			
begroot	€ 0	€ 0	€ 0
werkelijk	€ -18	€ 156	€ 47

Bron jaarrekening 2018

Toelichting	-	-	-
Naam	FUMO (Fryske Utfieringsorganisaasje Miljeu en Omjouwing)		
<i>alle bedragen x € 1.000</i>	<i>(zie ook programma 7. Volksgezondheid en milieu)</i>		
vestigingsplaats	Grou		
openbaar belang	Toezicht houden en vergunning verlening.		
visie op de verbonden partij	De Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) is een gemeenschappelijke regeling van provincie, gemeenten en waterschap in Friesland. De gemeente heeft een deel van haar milieutaken op het gebied van vergunning verlening en toezicht houden verplicht aan deze organisatie uitbesteed. Het betreft de uitvoering van wettelijke taken.		

beleidsvoornemens

De FUMO is gestart in 2014.

In 2017 is er met alle deelnemers een ontwikkelprogramma gestart onder de naam FUMO 2.0 met als doel om de organisatie te verbeteren zodanig dat zij haar volledige taak binnen het toegekende budget gaat uitvoeren.

Momenteel is de FUMO in gesprek met de deelnemers om de wettelijke toebedeelde milieutaken bij de FUMO onder te brengen. Daarnaast kan de gemeente vrijwillig extra taken bij deze organisatie uitbesteden (zogenaamde plus taken).

financieel belang gemeente

2016	2017	2018
€ 0	€ 0	€ 0

toelichting

bestuurlijk belang

Deelname in algemeen bestuur.

risicoprofiel

 [Middel]

Kerncijfers verbonden partij

2016	2017	2018
------	------	------

Eigen vermogen

begin	€ 1.160	€ 431	€ 6
einde	€ 431	€ 6	€ 647

Vreemd vermogen

begin	€ 1.273	€ 1.652	€ 3.883
einde	€ 1.652	€ 3.883	€ 4.245

Verwacht financieel resultaat

begroot	€ 0	€ 0	€ 0
werkelijk	€ -411	€ -198	€ 448

Bron

Jaarrekening 2018

Toelichting

- - -

Naam

Werkmaatschappij Achtkarspelen–Tytsjerksteradiel

alle bedragen x € 1.000

(zie ook programma 0. Bestuur en ondersteuning)

vestigingsplaats

Buitenpost / Burgum

openbaar belang

-

visie op de verbonden partij

-

beleidsvoornemens

-

financieel belang gemeente

2016	2017	2018
------	------	------

toelichting

bestuurlijk belang

risicoprofiel

 [Hoog]

Kerncijfers verbonden partij

2016	2017	2018
------	------	------

Eigen vermogen

begin

einde

Vreemd vermogen

begin

einde

Verwacht financieel resultaat

begroot

werkelijk

Bron

-

Toelichting

-

-

-

Naam**Recreatieschap Marrekrite***alle bedragen x € 1.000**(zie ook programma 5. Sport, cultuur en recreatie)*

vestigingsplaats

Grou

openbaar belang

Beheer van de toeristische voorzieningen op water en land in de provincie.

visie op de verbonden partij

Recreatieschap Marrekrite is er om de toeristische basisinfrastructuur op water en land in Fryslân in stand te houden en verder te ontwikkelen. De ontsluiting van toeristische routes is van cruciaal belang voor het faciliteren van recreanten en gasten.

beleidsvoornemens

Marrekrite heeft het beheer van honderden aanlegplekken voor de watersport.

Daarnaast is de Marrekrite tevens verantwoordelijk voor het beheer van de fiets- en wandelknooppuntnetwerken in de provincie. Tevens brengt de Marrekrite advies uit met betrekking tot de toeristische infrastructuur op water en land en over de verbinding hiervan.

financieel belang gemeente

2016**2017****2018**

€ 0

€ 0

toelichting

bestuurlijk belang

Deelname in het algemeen bestuur

risicoprofiel

 [Middel]**Kerncijfers verbonden partij****2016****2017****2018****Eigen vermogen**

begin

€ 4.410

€ 4.012

einde

€ 4.012

€ 4.137

Vreemd vermogen

begin

€ 635

€ 1.521

einde

€ 1.521

€ 1.380

Verwacht financieel resultaat

begroot

€ 0

werkelijk

€ 4.012

€ 341

Bron

Jaarrekening 2018

Toelichting

- - -

Gemeenschappelijke regeling (licht)

Naam	Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân		
<i>alle bedragen x € 1.000</i>	<i>(zie ook programma 6. Sociaal domein)</i>		
vestigingsplaats	Dokkum		
openbaar belang	De gemeente heeft als belang dat er voor haar inwoners een dusdanig stelsel van vervoer is, dat het burgers mogelijk wordt gemaakt om deel te nemen aan alle mogelijk vormen van het maatschappelijk leven.		
visie op de verbonden partij	Op 19 april 2016 is gekozen voor een nieuwe werkwijze rond het vervoer in Noordoost Friesland. Gemeenten en provincie willen meer regie op het vervoer. Leefbaarheid door bereikbaarheid.		
beleidsvoornemens	De nieuwe manier van vervoer wordt georganiseerd via het regiemodel. Het voornemen is om dit regiemodel te blijven doorontwikkelen om de grootst mogelijke efficiëncy en effectiviteit te bereiken tegen aanvaardbare kosten.		
financieel belang gemeente	2016	2017	2018
			€ 1.150
toelichting			
bestuurlijk belang			
risicoprofiel	 [Middel]		
<u>Kerncijfers verbonden partij</u>	2016	2017	2018
Eigen vermogen			
begin			€ 0
einde			€ 0
Vreemd vermogen			
begin			€ 0
einde			€ 0
Verwacht financieel resultaat			
begroot			€ 0
werkelijk			€ 0
Bron	-		
Toelichting	-	-	De afspraak is

gemaakt, dat de deelnemers staan voor de tekorten en overschotten. De GR hoeft daardoor niet een vermogenspositie op te bouwen.

Stichting / Vereniging

Naam	Stichting Simke Kloostermanlien		
<i>alle bedragen x € 1.000</i>	<i>(zie ook programma 5. Sport, cultuur en recreatie)</i>		
vestigingsplaats	Twijzel		
openbaar belang	-		
visie op de verbonden partij	-		
beleidsvoornemens	-		
financieel belang gemeente	2016	2017	2018
		€ 1	€ 0
toelichting			
bestuurlijk belang	1 lid in het bestuur		
risicoprofiel	 [Laag]		
<u>Kerncijfers verbonden partij</u>	2016	2017	2018
Eigen vermogen			
begin			
einde			
Vreemd vermogen			
begin			
einde			
Verwacht financieel resultaat			
begroot			
werkelijk			
<i>Bron</i>	-		
Toelichting	-	De Simke Kloostermanprijs is een driejaarlijkse prijs; subsidiebedrag is € 1.000.	De Simke Kloostermanprijs wordt eens in de drie jaar verstrekt. Voor 2018 is dit niet aan de

orde geweest en zijn er
geen bestedingen
geweest.

Naam	Stichting Markant Friesland		
<i>alle bedragen x € 1.000</i>	<i>(zie ook programma 5. Sport, cultuur en recreatie)</i>		
vestigingsplaats	Buitenpost		
openbaar belang	Met het aanstellen van een coördinator wordt de kwaliteit van en de samenwerking tussen de musea in Noordoost Fryslân vergroot, met als beoogd effect toename van recreatie en toerisme.		
visie op de verbonden partij	De activiteiten van Markant Friesland leveren een bijdrage aan de doelstelling 'meer actieve en passieve cultuurparticipatie'.		
beleidsvoornemens	De gemeenten verstrekken gedurende de jaren 2017 t/m 2020 een bedrag van € 4.500 (hierboven afgerond op € 5.000).		
financieel belang gemeente	2016	2017	2018
		€ 5	€ 5
toelichting			
bestuurlijk belang	1 lid in het bestuur		
risicoprofiel	 [Laag]		
<u>Kerncijfers verbonden partij</u>	2016	2017	2018
Eigen vermogen			
begin			
einde			
Vreemd vermogen			
begin		€ 0	€ 0
einde		€ 0	€ 0
Verwacht financieel resultaat			
begroot		€ 0	€ 0
werkelijk		€ 0	€ 0
<i>Bron</i>	-		
Toelichting	-	De stichting ontvangt De stichting ontvangt	

gedurende de periode 2017 t/m 2020
 jaarlijks € 4.500 van Achtkarspelen voor het aanstellen van een coördinator (afgerond € 5.000). De zes gemeenten in Noordoost Fryslân verstrekken jaarlijks eenzelfde subsidiebedrag.

gedurende de periode 2017 t/m 2020
 jaarlijks € 4.500 van Achtkarspelen voor het aanstellen van een coördinator (afgerond € 5.000). De zes gemeenten in Noordoost Fryslân verstrekken jaarlijks eenzelfde subsidiebedrag.

Naam	MOA
<i>alle bedragen x € 1.000</i>	<i>(zie ook programma 6. Sociaal domein)</i>
vestigingsplaats	Surhuisterveen
openbaar belang	De gemeente heeft de opdracht om inwoners te laten participeren naar vermogen vanuit de WSW, de participatiewet en de WMO.
visie op de verbonden partij	De gemeente Achtkarspelen beschikt over een lokaal werkbedrijf waarin inwoners activiteiten kunnen ontwikkelen die ze dichterbij de arbeidsmarkt brengen of lokaal van waarde laten zijn.
beleidsvoornemens	De daadwerkelijke herstructurering van Caparis is opnieuw vertraagd. Hierdoor wordt ook de opbouw van de MOA beïnvloed omdat het beeld is dat alle Achtkarspelse WSWer via de MOA werkzaam zijn. Nu is dit alleen nog voor de groenmedewerkers het geval.
financieel belang gemeente	2016 2017 € 487 2018
toelichting	De daadwerkelijke herstructurering van Caparis is opnieuw vertraagd. Hierdoor wordt ook de opbouw van de MOA beïnvloed omdat het beeld is dat alle Achtkarspelse WSWer via de MOA werkzaam zijn. Nu is dit alleen nog voor de groenmedewerkers het geval.
bestuurlijk belang	Het bestuur van MOA wordt gevormd door het college B&W van de gemeente Achtkarspelen.
risicoprofiel	 [Middel]
<u>Kerncijfers verbonden partij</u>	2016 2017 2018
Eigen vermogen	
begin	€ 0 € 212 € 212
einde	€ 212 € 259 € 259
Vreemd vermogen	
begin	€ 0 € 831 € 831
einde	€ 831 € 681 € 681
Verwacht financieel resultaat	

begroot	€ -91	€ 0
werkelijk	€ 212	€ 47

Bron

-

Toelichting	-	Financieel belang o.b.v. lening aan de MOA. Jaarrekening 2017	Financieel belang o.b.v. lening aan de MOA. Concept jaarrekening 2018
-------------	---	--	--

Naam	Stichting Sportcentrum 8kspelen		
------	---------------------------------	--	--

alle bedragen x € 1.000

(zie ook programma 5. Sport, cultuur en recreatie)

vestigingsplaats	Gemeente Achtkarspelen		
openbaar belang	stichting en daarmee "oude zwembad" in de lucht c.q. open houden tot het "nieuwe zwembad" betrokken kan worden.		
visie op de verbonden partij	Gemeentebestuur heeft medio 2018 het bestuur van de stichting overgenomen van het toenmalige bestuur om de overgang van het "oude zwembad" naar het "nieuwe zwembad" eenvoudiger te laten verlopen.		

beleidsvoornemens

-

financieel belang gemeente

2016

2017

2018

toelichting

bestuurlijk belang

college vormt bestuur

risicoprofiel

 [Laag]
Kerncijfers verbonden partij

2016

2017

2018

Eigen vermogen

begin

€ 156

einde

Vreemd vermogen

begin

€ 0

einde

Verwacht financieel resultaat

begroot

€ 156

werkelijk

Bron

-

Toelichting

-

-

Financieel jaarverslag

2018 nog niet
aangeleverd op het
moment van opstellen
van dit jaarverslag.

EV begin (2018) gelijk
aan EV einde (2017) uit
Financieel verslag 2017
VV begin (2018) gelijk
aan VV einde (2017) uit
Financieel verslag 2017
Res. begroot (2018)
gelijk aan Res.
werkelijk (2017) uit
Financieel verslag 2017

Vennootschap / Coöperatie

Naam	OMRIN NV (Fryslân Miljeu)		
<i>alle bedragen x € 1.000</i>	<i>(zie ook programma 7. Volksgezondheid en milieu)</i>		
vestigingsplaats	Leeuwarden		
openbaar belang	Inzameling en verwerking van afval		
visie op de verbonden partij	OMRIN is een toonaangevende publieke partij actief in de gehele afvalketen van inzameling tot en met verwerking, inclusief advisering en afzet van deelstromen en het beheer van de openbare ruimte. Hierbij zijn duurzaamheid en zo laag mogelijke maatschappelijke kosten leidende principes. OMRIN is van en voor de overheid; commerciële activiteiten dienen ter ondersteuning van publieke taken"		
beleidsvoornemens	-		
financieel belang gemeente	2016	2017	2018
toelichting			
bestuurlijk belang	Geen		
risicoprofiel	 [Middel]		
<u>Kerncijfers verbonden partij</u>	2016	2017	2018
Eigen vermogen			
begin	€ 6.970	€ 7.412	€ 7.908
einde	€ 7.412	€ 7.908	€ 8.414
Vreemd vermogen			
begin		€ 16.871	€ 8.351

einde	€ 16.871	€ 8.351	€ 7.279
Verwacht financieel resultaat			
begroot			
werkelijk	€ 1.116	€ 1.167	€ 1.192

Bron *Jaarstukken en begrotingen NV Fryslân Miljeu*
(<http://omrindigitaaljaarverslag.nl>)

Toelichting - - De gegevens zijn op basis van de concept-jaarrekening

Naam	BNG Bank NV		
<i>alle bedragen x € 1.000</i>	<i>(zie ook programma 0. Bestuur en ondersteuning)</i>		
vestigingsplaats	Den Haag		
openbaar belang	De BNG draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, alsmede het door de statuten beperkte werkterrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. De BNG bundelt de uiteenlopende vraag van klanten tot een beroep op de financiële markten dat aansluit op de behoefte van beleggers wat betreft volume, liquiditeit en looptijd. Door de combinatie van beide elementen heeft de bank een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen zeer scherpe prijzen, die weer worden doorgegeven aan decentrale overheden en aan instellingen voor het maatschappelijk belang. Dat leidt voor de burger uiteindelijk tot lagere kosten van voorzieningen.		
visie op de verbonden partij	De BNG is een bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang en is een betrouwbare en solide dienstverlener. De deelname in het aandelenkapitaal zien wij als een duurzame belegging.		
beleidsvoornemens	De gemeente neemt deel in het aandelenkapitaal en is bij de bank aangesloten voor het betalingsverkeer. Er zijn geen voornemens dit te veranderen.		
financieel belang gemeente	2016 € 219	2017 € 219	2018 € 219
toelichting			
bestuurlijk belang	Deelname in het aandelenkapitaal		
risicoprofiel	 [Laag]		
<u>Kerncijfers verbonden partij</u>	2016	2017	2018
Eigen vermogen			
begin	€ 4.163.000	€ 4.486.000	€ 4.687.000
einde	€ 4.486.000	€ 4.953.000	€ 4.991.000
Vreemd vermogen			
begin	€ 145.317.000	€ 149.483.000	€ 135.041.000

einde	€ 149.483.000	€ 135.041.000	€ 132.518.000
Verwacht financieel resultaat			
begroot	€ 0	€ 0	€ 0
werkelijk	€ 396.000	€ 393.000	€ 337.000

Bron Jaarstukken 2018

Toelichting	-	-	Met ingang van 2018 rapporteert BNG Bank volgens IFRS9. Dat leidt tot een bijstelling van het eigen vermogen t.o.v. IAS39 met -/- 266 miljoen.
--------------------	---	---	--

Naam	Eneco
------	-------

alle bedragen x € 1.000

(zie ook programma 0. Bestuur en ondersteuning)

vestigingsplaats

Rotterdam

openbaar belang

Energieleverancier.

visie op de verbonden partij

Achtkarspelen heeft aandelen in Eneco. In verhouding tot het aandelenbezit in het totale eigen vermogen is onze zeggenschap gering. In verhouding tot het nominaal aandelenkapitaal is het rendement op de belegging goed. Het jaarlijks dividend geeft hiermee een behoorlijke structurele bate op de begroting.

beleidsvoornemens

De onderhandelingen omtrent de verkoop van de aandelen Eneco zijn gestart. Er zijn een aantal bedrijven / ondernemingen uitgenodigd een bod uit te brengen op Eneco. In het najaar 2019 zal er meer bekend zijn over de opbrengst van de aandelen. Het meerendeel van de aandeelhouders is voorstander om de aandelen te verkopen.

financieel belang gemeente

2016

2017

2018

€ 947

€ 947

€ 947

toelichting

bestuurlijk belang

Deelname aandelenkapitaal

risicoprofiel

 [Middel]

Kerncijfers verbonden partij

2016

2017

2018

Eigen vermogen

begin

€ 5.350.000

€ 3.121.000

€ 2.869.000

einde

€ 5.310.000

€ 2.869.000

€ 2.939.000

Vreemd vermogen

begin

€ 4.551.000

€ 1.952.000

€ 2.787.000

einde

€ 4.502.000

€ 2.787.000

€ 2.804.000

Verwacht financieel resultaat

begroot

werkelijk	€ 192.000	€ 127.000	€ 136.000
-----------	-----------	-----------	-----------

Bron	Jaarstukken 2018
------	------------------

Toelichting	Interimdividend in 2016 bedraagt € 188.680,-.	De gemeente ontvangt ca. € 200.000 dividend per jaar.	Uitkering dividend over 2018 € 129.604,00
--------------------	---	---	---

Naam	Caparis NV
-------------	-------------------

alle bedragen x € 1.000

(zie ook programma 6. Sociaal domein)

vestigingsplaats

Drachten

openbaar belang

De NV is verantwoordelijk voor het bieden van werk aan WSW-ers.

visie op de verbonden partij

Beschut werken in het kader van de WSW voert Caparis NV uit voor de gemeente achtkarspelen, begeleid werken, detacheringen en beschut buiten voert de MOA uit.

beleidsvoornemens

-

financieel belang gemeente

2016	2017	2018
€ 1.405	€ 1.625	€ 1.677

toelichting

bestuurlijk belang

Aandeelhouders

risicoprofiel

 [Hoog]

Kerncijfers verbonden partij

2016	2017	2018
-------------	-------------	-------------

Eigen vermogen

begin	€ 10.131	€ 13.920	€ 16.091
einde	€ 13.920	€ 16.091	€ 16.605

Vreemd vermogen

begin	€ 13.210	€ 9.966	€ 7.505
einde	€ 9.966	€ 7.505	€ 6.476

Verwacht financieel resultaat

begroot	€ 2.914	€ 2.813	€ 1.425
werkelijk	€ 3.789	€ 2.171	€ 512

Bron

-

Toelichting

Financieel belang berekend obv deelneming in % * eigen vermogen.	Cijfers op basis van jaarrekening 2017 Caparis.	Cijfers op basis van concept jaarrekening 2018 versie 27 mei 2019. De definitieve
--	---	---

jaarrekening wordt in september 2019 vastgesteld. Omdat er nog een reorganisatievoorziening gevormd moet worden op basis van het transitieplan.

Naam	OMRIN NV (Afvalsturing Friesland)		
<i>alle bedragen x € 1.000</i>	<i>(zie ook programma 7. Volksgezondheid en milieu)</i>		
vestigingsplaats	Leeuwarden		
openbaar belang	Inzameling en verwerking van afval.		
visie op de verbonden partij	OMRIN is een toonaangevende publieke partij actief in de gehele afvalketen van inzameling tot en met verwerking, inclusief advisering en afzet van deelstromen en het beheer van de openbare ruimte. Hierbij zijn duurzaamheid en zo laag mogelijke maatschappelijke kosten leidende principes. OMRIN is van en voor de overheid; commerciële activiteiten dienen ter ondersteuning van publieke taken"		
beleidsvoornemens	-		
financieel belang gemeente	2016	2017	2018
toelichting			
bestuurlijk belang	Geen		
risicoprofiel	 [Middel]		
<u>Kerncijfers verbonden partij</u>	2016	2017	2018
Eigen vermogen			
begin	€ 43.108	€ 44.721	€ 48.680
einde	€ 44.721	€ 48.680	€ 50.585
Vreemd vermogen			
begin	€ 183.242	€ 180.871	€ 160.130
einde	€ 180.871	€ 160.130	€ 102.203
Verwacht financieel resultaat			
begroot	€ 1.839	€ 2.256	€ 2.537
werkelijk	€ 1.330	€ 4.080	€ 2.026
<i>Bron</i>	<i>Jaarstukken en begrotingen Afvalsturing Friesland NV (http://omrindigitaaljaarverslag.nl)</i>		
Toelichting	-	Het jaarresultaat van	-

Afvalsturing bedroeg (na belastingen) ruim € 4.000.000. Dit bedrag wordt na uitkering van het dividend (totaal € 125.000) toegevoegd aan de reserves.

Naam	Stedin		
alle bedragen x € 1.000	(zie ook programma 0. Bestuur en ondersteuning)		
vestigingsplaats	Rotterdam		
openbaar belang	Energietransport		
visie op de verbonden partij	De aandelen Stedin komen uit de verplichte splitsing van Eneco in een netwerkgroep (Stedin) en een energiebedrijf (Eneco). De dividenduitkering van beide bedrijven blijft naar verwachting gelijk ten opzichte van de eerdere dividenduitkering.		
beleidsvoornemens	Na de splitsing van de bedrijven Eneco (energielevering) en Stedin (energienetwerk) is de gemeente in het bezit van aandelen in beide ondernemingen. De aandelen van Stedin moeten in handen blijven van de overheid.		
financieel belang gemeente	2016	2017	2018
		€ 947	€ 947
toelichting			
bestuurlijk belang	Deelname aandelenkapitaal		
risicoprofiel	 [Middel]		
<u>Kerncijfers verbonden partij</u>	2016	2017	2018
Eigen vermogen			
begin		€ 5.310.000	€ 2.582.000
einde		€ 2.582.000	€ 2.699.000
Vreemd vermogen			
begin		€ 4.486.000	€ 3.969.000
einde		€ 3.969.000	€ 4.292.000
Verwacht financieel resultaat			
begroot			
werkelijk		€ 423.000	€ 157.000
Bron	jaarstukken 2018		
Toelichting	-	-	Aan de aandeelhouders zal € 145 miljoen worden uitgekeerd.

G - Grondbeleid

Op grond van wettelijke voorschriften moet in de jaarstukken het grondbeleid in een aparte paragraaf worden opgenomen, dit met als doel het grondbeleid transparant te maken zodat de raad zijn kaderstellende en controlerende rol kan vervullen.

Visie op grondbeleid en de uitvoeringswijze

Inleiding

Wat is een bouwgrondexploitatie?

Een bouwgrondexploitatie is een berekening die inzicht geeft in de kasstroom van het verwerven, ontwikkelen en het uitgeven van bouwrijpe grond voor een ruimtelijke ontwikkeling. De kosten in de exploitatie zijn alle kosten die samenhangen met de omzetting van ruwe grond naar bouwrijpe grond. De opbrengsten bestaan uit de verkoop van bouwrijpe grond, subsidies en andere bijdragen. In de berekening van het resultaat op de grondexploitatie wordt rekening gehouden met toekomstige kosten- en opbrengstenstijgingen en rentekosten en -baten.

Gemeentelijke “actieve” projecten

Bouwgrondexploitaties zijn projecten waarin gemeente de gronden verwerft of in bezit heeft en deze bouw- en woonrijp maakt. Vervolgens worden de gronden aan marktpartijen, bedrijven of particulieren verkocht. De gemeente behoudt hiermee regie op de ruimtelijke ontwikkeling van het project.

Bouwgrondexploitaties in voorbereiding

Projecten die zich in de verkennende fase bevinden. In deze fase wordt een mogelijke ontwikkeling onderzocht en is er nog geen duidelijkheid of het project daadwerkelijk doorgang zal vinden. Dit type project kenmerkt zich voornamelijk door uitgaven van plankosten om de planologische- en financiële haalbaarheid van mogelijke plannen te onderzoeken.

Bouwgrond in exploitatie genomen (BIE)

Exploitaties waarvoor het programma helder is waarvoor de bouwgrondexploitatiebegroting is vastgesteld op basis van een vastgesteld bestemmingsplan. Bij in exploitatie genomen gronden gaat het om bouwgrondexploitaties waarvan fasering, kosten, opbrengsten en programma vastomlijnd zijn.

Particuliere “facilitaire” bouwgrondprojecten

Particuliere projecten zijn bouwgrondexploitaties van derden (projectontwikkelaars, corporaties, particulieren). De gemeente heeft in dit type projecten een faciliterende rol. Dit komt in de meest sobere variant neer op het verlenen van de vergunningen en het meewerken aan een bestemmingsplanwijziging. In principe verhaalt de gemeente de (plan)kosten op de ontwikkelende partij. Per project kunnen afspraken worden gemaakt over de wijze waarop de faciliterende rol van de gemeente wordt ingevuld. Het komt bij particuliere exploitaties bijvoorbeeld ook voor dat de gemeente voor rekening van de ontwikkelaar de openbare infrastructuur in een plan ontwerpt en zelfs aanlegt. Het voordeel hiervan is dat de kwaliteit van de openbare voorzieningen, die de gemeente doorgaans naderhand voor een symbolisch bedrag overneemt, gegarandeerd is.

Jaarrekening en jaarverslag

De actualisering van de bouwgrondexploitaties is gekoppeld aan de jaarrekening. Aan de hand van de exploitatieberekeningen wordt getoetst of de boekwaarde, waarvoor de bouwgrondexploitaties op de balans van de gemeente zijn opgenomen, niet te hoog is. Bij de jaarrekening wordt verantwoording afgelegd over de bouwgrondexploitatie gedurende het verslagjaar.

Jaarbegroting/ meerjarenbegroting

De in de begroting, voor bouwgrondexploitatie, op te nemen budgetten worden ontleend aan het Meerjaren Perspectief Grondzaken (MPG).

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

De regels rondom bouwgrondexploitaties zijn vastgelegd in de "notitie grondexploitatie" van de BBV en hebben betrekking op actief grondbeleid. De Commissie BBV heeft een aparte notitie gepubliceerd over het faciliterend grondbeleid en het kostenverhaal. Ook hierin staan regels die gevolgen hebben voor de verantwoording. Met deze notitie en de aanpassingen van een aantal procedures wordt hier verdere invulling aan gegeven. Dit betekent dat dit rapport tevens een soort startdocument is op basis waarvan een aantal zaken BBV-proof wordt gemaakt en herijkt worden.

Marktomstandigheden en Krimp

Bedrijventerreinen

In vergelijking met de planning kan geconcludeerd worden dat de geplande verkopen zijn gerealiseerd. De verkregen extra opbrengsten ten opzichte van de planning hebben betrekking op de verkoop op de Westkern te Kootstertille.

De uitvoeringskosten zijn achtergebleven. Dat heeft te maken met het woonrijp maken van de bedrijventerreinen. Deze worden pas uitgevoerd nadat de meeste kavels zijn uitgegeven. De kosten worden doorgeschoven in de tijd.

De bouwgrondexploitatie van het complex Lauwerskwartier is per 31-12-2018 afgesloten.

Woningbouw

De voortgang in de uitvoering van de woningbouwprojecten is minimaal geweest in 2018. De verkoop van woningbouwkavels is in aantallen gering. Met name voor de voorraad in de kleinere dorpen is al jarenlang geen belangstelling.

Om die reden worden de bouwgrondexploitaties De Boppelanen, De Swadde en de Wiken afgesloten. De bouwkavels zijn overgeboekt tegen kostprijs naar de Voorraad. Voor de nog uit te voeren werkzaamheden wordt een voorziening getroffen.

De boekwaarden zijn van invloed op de balanswaarde in de jaarrekening. De jaarlijkse mutaties in de boekwaarde verhogen of verlagen de waarde op de balans tot dat het complex volledig is afgerond. Het resultaat in de begroting en rekening komt tot uitdrukking in de winst of verlies wat op het complex wordt behaald.

Op basis van de voortgang zijn de bouwgrondexploitaties bijgesteld. Een 3-tal bouwgrondexploitaties zijn qua uitvoering gereed en kunnen worden afgesloten. Het betreft; Munewyk- Buitenpost, De Singel en Centrum te Harkema.

In de voorgaande jaren zijn in verschillende bouwgrondexploitaties al winsten genomen. Het complex Vierstromenland kent een verlies dat in het verleden financieel is afgedekt door een bijdrage op te nemen uit het complex Nije Jirden.

Voor de verlieslatende bouwgrondexploitaties zijn in het verleden voorzieningen getroffen. De Singel Harkema € 465.241 en Centrum Harkema € 293.172. Voor het project Vierstromenland is in 2018 een risicovoorziening opgenomen van € 225.000 i.v.m. het woonrijp maken van het openbaar gebied.

Geprognosticeerd resultaat en risico's totale grondexploitatie

Voor winstneming geldt de percentage of completion methode (POC): voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd kan tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Dit is mogelijk wanneer het waarschijnlijk is dat de economische voordelen die aan het project zijn verbonden naar de gemeente zullen toevloeien. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. de grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. de kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie genomen).

De bouwgrondexploitatie wordt jaarlijks bijgesteld op de actuele situatie in de projecten. Aan de hand van de actuele boekwaarde en de per project herziene berekeningen wordt de meerjarige prognose voor de bouwgrondexploitaties gemaakt.

De bouwgrondexploitatie heeft betrekking op twee taakvelden Bedrijventerreinen en Woningbouw.

Winstnemingen 2018:

Complex	2018
<i>Woningbouw</i>	
002 Boppelannen	-47.497
003 Vierhuisterweg (Vierstromenland)	-542.418
005 De Swadde	-176.105
007 Nije Jirden	88.238
010 Mûnewyk	663.503
013 Lutkepost	274.631
015 De Singel	154.419
016 Harkema centrum	-167.162
095 De Wiken	-11.920
<i>Bedrijventerreinen</i>	
301 Lauwerskwartier	-2.743
303 De Swadde II	-164.344
369 Oastkern	502.426
Totaal	571.029

Resultaten voor de toekomstige jaren:

Complexen in exploitatie (x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Verwacht resultaat 2018– 2022 volgens programmabegroting 2018	500	162	500	–	–
Werkelijk resultaat 2018	571				
Verwacht resultaat 2019– 2022 volgens programmabegroting 2019		240	198	149	126
Bijgestelde verwachting 2019– 2022		301	421	420	277

JAARREKENING

Balans

Balans per 31 december 2018 (x € 1.000)

ACTIVA	31-12-2018	31-12-2017
VASTE ACTIVA		
Immateriële vaste activa		
Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio	2.984	3.150
Kosten van onderzoek en ontwikkeling van een bepaald actief	-	-
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	-	-
Totaal immateriële vaste activa	2.984	3.150
Materiële vaste activa		
Investerings met een economisch nut	31.859	34.581
Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	18.461	18.137
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	11.144	9.770
In erfpacht	-	-
Totaal materiële vaste activa	61.463	62.488
Financiële vaste activa		
Kapitaalverstrekkingen aan:		
- deelnemingen	336	336
- gemeenschappelijke regelingen	-	-
- overige verbonden partijen	-	-
Leningen aan:		
- openbare lichamen	-	-
- woningcorporaties	5.065	5.250
- deelnemingen	-	-
- overige verbonden partijen	-	-
Overige langlopende leningen	1.270	1.484
Uitzettingen in Rijks schatkist met een rentetypische looptijd >= 1 jaar	-	-
Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuldpapier met een rentetypische looptijd >= 1 jaar	-	-
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd >= 1 jaar	492	568
Totaal financiële vaste activa	7.164	7.638
TOTAAL VASTE ACTIVA	71.612	73.276
VLOTTENDE ACTIVA		
Voorraden		
Grond- en hulpstoffen	-	-
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	1.378	2.215

Gereed product en handelsgoederen	-	-
Vooruitbetalingen	-	-
Totaal voorraden	1.378	2.215
Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar		
Vorderingen op openbare lichamen	5.575	7.887
Verstrekte kasgeldleningen aan openbare lichamen	-	-
Overige verstrekte kasgeldleningen	-	-
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd < 1 jaar	5.579	74
Rekening-courantverhouding met het Rijk	-	-
Rekening-courantverhouding met niet-financiële instellingen	-	-
Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuldpapier met een rentetypische looptijd < 1 jaar	-	-
Overige vorderingen	1.816	3.545
Overige uitzettingen	-	-
Totaal uitzettingen rentetypische looptijd >= 1 jaar	12.971	11.506
Liquide middelen		
Kas-, bank- en girosaldo	326	237
Totaal liquide middelen	326	237
Overlopende activa		
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen, ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel		-
- Europese overheidslichamen	29	8
- Het Rijk	-	22
- Overige Nederlandse overheidslichamen	70	164
Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	2.442	266
Totaal overlopende activa	2.541	460
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	17.216	14.418
TOTAAL	88.828	87.694

PASSIVA	31-12-2018	31-12-2017
VASTE PASSIVA		
Eigen vermogen		
Algemene reserve	18.183	19.174
Bestemmingsreserve	-	-
Resultaat na bestemming	2.289	882
Totaal eigen vermogen	20.472	20.056
Voorzieningen		
Voorzieningen	5.752	9.745
Financiële vaste passiva	5.752	9.745
Vaste schulden met een rentetypische looptijd		
>= 1 jaar		
Obligatieleningen	-	-
Onderhandse leningen van:		
- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	-	-
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	36.891	39.257
- binnenlandse bedrijven	-	-
- openbare lichamen	492	568
- overige binnenlandse sectoren	-	-
- buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren	-	-
- door derden belegde gelden	-	-
- waarborgsommen	1	1
Totaal vaste schulden met een rentetypische looptijd	37.385	39.826
>= 1 jaar		
TOTAAL VASTE PASSIVA	63.609	69.627
VLOTTENDE PASSIVA		
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd		
< 1 jaar		
Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen	14.000	-
Overige kasgeldleningen	-	-
Banksaldi	709	2.066
Overige schulden	5.711	4.882
Totaal netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar	20.419	6.948
Overlopende passiva		
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen,	4.558	10.983

m.u.v. jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume arbeidskosten		
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren		
– Europese overheidslichamen	–	–
– Het Rijk	–	–
– Overige Nederlandse overheidslichamen	241	135
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate komen van volgende begrotingsjaren	–	–
Totaal overlopende passiva	4.800	11.118
TOTAAL VLOTTENDE PASSIVA	25.219	18.066
TOTAAL	88.828	87.694
Gewaarborgde leningen	18.698	23.228
(specificatie borg- en garantstellingen: zie toelichting op de balans)		

Overzicht baten en lasten

Programma	Raming voor begrotingswijziging			Raming na begrotingswijziging			Realisatie		
(bedragen x € 1.000)	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo
0. Bestuur en ondersteuning	646	4.632	-3.986	670	3.972	-3.303	725	4.141	-3.416
1. Veiligheid	44	1.648	-1.604	51	2.128	-2.077	52	1.983	-1.931
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	197	4.722	-4.525	335	4.843	-4.508	396	4.922	-4.526
3. Economie	452	659	-207	2.857	3.503	-646	2.164	1.872	292
4. Onderwijs	184	3.018	-2.834	232	3.737	-3.506	411	3.521	-3.110
5. Sport, cultuur en recreatie	845	4.997	-4.152	773	5.310	-4.536	836	5.492	-4.656
6. Sociaal domein	12.869	39.657	-26.788	14.010	41.096	-27.086	13.773	44.364	-30.592
7. Volksgezondheid en milieu	5.678	6.122	-443	5.903	5.781	122	5.967	5.901	66
8. Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	2.300	2.973	-673	3.787	3.992	-205	4.565	5.628	-1.062
Overhead	27	5.472	-5.444	45	6.558	-6.513	145	7.144	-6.999
Algemene dekkingsmiddelen									
OZB woningen	3.391	92	3.299	3.391	171	3.220	3.399	203	3.196
OZB niet-woningen	1.825		1.825	1.825	82	1.743	1.758	85	1.672
Belastingen Overig	522	4	518	1.660	20	1.640	1.678	20	1.659
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	45.486		45.486	45.985		45.985	45.884		45.884
Overige baten en lasten		222	-222		2.019	-2.019	1	-3.676	3.678
Vennootschapsbelasting (VpB)								176	-176
Dividend	300	1	299	413	1	412	440	1	439
Saldo van lasten en baten	74.766	74.218	548	81.939	83.216	-1.277	82.194	81.778	416
Mutaties reserves									
0. Bestuur en ondersteuning	841	1.033	-193	3.018	1.693	1.325	2.620	747	1.873
TOTAAL RESULTAAT	75.607	75.252	355	84.957	84.909	48	84.814	82.525	2.289

Overzicht taakvelden versus programma's

De gemeente is vanaf 2017 verplicht de administratie in taakvelden te verdelen. De indeling van taakvelden met onderstaande nummering is verplicht en van belang voor de intergemeentelijke vergelijking van informatie. De toedeling van deze taakvelden aan gemeente-eigen programma's, naar aantal en inhoud, is aan de gemeenten zelf. In onderstaand overzicht is de vertaling van de taakvelden per programma weergegeven.

Verdeling taakvelden over de programma's

Programma en taakveld		begroting			rekening			verschil		
		lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
Progr.	0. Bestuur en ondersteuning	6.266	53.944	47.679	950	53.885	52.935	5.316	59	5.257
0.1	Bestuur	2.324	66	-2.258	2.513	107	-2.407	-189	-41	-149
0.2	Burgerzaken	1.450	418	-1.032	1.254	462	-792	196	-44	240
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	59		-59	57		-57	1		1
0.5	Treasury	141	599	459	318	597	279	-177	2	-179
0.61	OZB woningen	171	3.391	3.220	203	3.399	3.196	-31	-8	-24
0.62	OZB niet-woningen	82	1.825	1.743	85	1.758	1.672	-4	67	-71
0.64	Belastingen Overig	20	1.660	1.640	20	1.678	1.659	1	-18	19
0.7	Algemene uitkering c.a. gemeentefonds		45.985	45.985		45.884	45.884		101	-101
0.8	Overige baten en lasten	2.019		-2.019	-3.676	1	3.678	5.696	-1	5.697
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)				176		-176	-176		-176
Progr.	1. Veiligheid	2.128	51	-2.077	1.983	52	-1.931	145	-1	146
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.518	51	-1.467	1.441	52	-1.389	77		78
1.2	Openbare orde en veiligheid	610		-610	542		-541	68		68
Progr.	2. Verkeer, vervoer en waterstaat	4.843	335	-4.508	4.922	396	-4.526	-79	-61	-18
2.1	Verkeer en vervoer	4.795	320	-4.475	4.876	392	-4.484	-81	-72	-9
2.2	Parkeren	30		-30	30		-30			
2.4	Economische havens en waterwegen	18	15	-3	16	4	-12	2	11	-9
Progr.	3. Economie	3.503	2.857	-646	1.872	2.164	292	1.631	693	938
3.1	Economische ontwikkeling	332		-332	231		-231	101		101
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2.912	2.846	-66	1.410	2.155	745	1.502	691	811
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	113	6	-107	104	5	-99	9	1	8
3.4	Economische promotie	147	5	-141	128	4	-124	19	1	18

Progr.	4. Onderwijs	3.737	232	-3.506	3.521	411	-3.110	216	-180	396
4.2	Onderwijshuisvesting	1.910		-1.910	1.917	85	-1.832	-7	-85	78
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.827	232	-1.596	1.604	326	-1.278	223	-94	317
Progr.	5. Sport, cultuur en recreatie	5.310	773	-4.536	5.492	836	-4.656	-183	-63	-120
5.1	Sportbeleid en activering	318	55	-263	385	40	-345	-67	15	-83
5.2	Sportaccommodaties	1.531	327	-1.205	1.551	353	-1.198	-20	-26	6
5.3	Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	487	80	-407	447	80	-367	40		40
5.4	Musea	693	305	-388	688	356	-332	5	-51	56
5.6	Media	582		-582	578		-578	3		3
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.699	6	-1.692	1.843	7	-1.835	-144	-1	-143
Progr.	6. Sociaal domein	41.096	14.010	-27.086	44.364	13.773	-30.592	-3.268	237	-3.506
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	3.227	206	-3.021	2.724	42	-2.682	503	164	339
6.2	Wijkteams	1.256		-1.256	1.454	13	-1.441	-198	-13	-186
6.3	Inkomensregelingen	14.246	12.996	-1.249	13.785	12.782	-1.003	461	214	246
6.4	Begeleide participatie	5.764	260	-5.504	5.905		-5.905	-141	260	-401
6.5	Arbeidsparticipatie	1.420	175	-1.245	1.586	268	-1.317	-165	-93	-72
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.074		-2.074	1.841		-1.841	233		233
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	6.321	13	-6.309	6.634	41	-6.593	-312	-28	-284
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	5.666		-5.666	8.826	93	-8.732	-3.159	-93	-3.066
6.81	Geëscaleerde zorg 18+		360	360	207	534	327	-207	-174	-33
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	1.122		-1.122	1.404		-1.404	-282		-282
Progr.	7. Volksgezondheid en milieu	5.781	5.903	122	5.901	5.967	66	-119	-63	-56
7.1	Volksgezondheid	1.179		-1.179	946		-946	232		232
7.2	Riolering	1.357	2.199	842	1.591	2.142	551	-234	57	-290
7.3	Afval	2.913	3.702	789	2.946	3.688	743	-32	13	-46
7.4	Milieubeheer	332		-332	418	133	-284	-85	-133	48
7.5	Begraafplaatsen en crematoria		3	3		3	3			

Progr.	8. Vrosh	3.992	3.787	-205	5.628	4.565	-1.062	-1.636	-778	-857
8.1	Ruimtelijke ordening	1.084	106	-978	919	34	-885	165	72	93
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	2.112	2.997	885	3.916	3.820	-95	-1.803	-823	-980
8.3	Wonen en bouwen	796	684	-112	793	711	-82	3	-27	30
Progr.	Overhead	6.558	45	-6.513	7.144	145	-6.999	-586	-100	-486
		6.558	45	-6.513	7.144	145	-6.999	-586	-100	-486
TOTALEN		84.909	84.957	48	82.525	84.814	2.289	2.384	143	2.241

Grondslagen financiële verslaglegging

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

- De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Daarbij geldt dat activa en passiva worden opgenomen tegen nominale waarde.
- De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.
- Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate verantwoord in het jaar waarin zij betaalbaar zijn gesteld.
- Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Sommige lasten worden echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet gedacht worden aan componenten als vakantiegeld.

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigings-prijs. Eventuele van derden verkregen specifieke investeringsbijdragen worden hierop in mindering gebracht.

Materiële vaste activa met economisch nut

- De materiële vaste activa met economisch nut zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs dan wel de vervaardigingsprijs, verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht. In die gevallen wordt op het saldo afgeschreven.
- Slijtende investeringen worden vanaf het moment van gereedkomen of ingebruikneming afgeschreven gedurende de verwachte gebruiksduur. Eventuele restwaarden worden buiten beschouwing gelaten. Op grond met economisch nut, dus buiten de openbare ruimte, wordt niet afgeschreven. De afschrijving van de geactiveerde kosten vangt met ingang van 2005 aan op het moment dat het betreffende actief gereed dan wel in gebruik genomen is
- Op activa die voor 2004 al bestonden zijn in het verleden soms extra afschrijvingen gedaan zonder dat daar een economische noodzaak voor was. Ook zijn in voorkomende gevallen reserves op dergelijke investeringen afgeboekt. Het verkrijgen van lagere toekomstige lasten lag aan deze handelwijze ten grondslag.
- De nog niet in exploitatie genomen bouwgronden zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs vermeerderd met de vóór 2016 bijgeschreven rente. Als de taxatiewaarde van deze gronden lager is dan de boekwaarde dan worden deze gronden uiterlijk 2019 afgewaardeerd tot die taxatiewaarde.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn niet formeel vastgesteld en zijn altijd zoveel mogelijk afgestemd op de verwachte economische levensduur of de verwachte nuttigheids-duur.

In januari 2006 heeft de raad voor komende investeringen de volgende richtinggevende afschrijvingstermijnen vastgesteld:

Huisvesting en inrichting	10 - 40 jaar
Installaties	3 - 15 jaar
Infrastructurele voorzieningen	7 - 50 jaar
Voertuigen	6 - 15 jaar
Onderwijsvoorzieningen	10 - 40 jaar
Sportvoorzieningen	10 - 40 jaar

Daarbij heeft de raad bepaald dat investeringen met een verkrijgingsprijs lager dan € 10.000 niet geactiveerd worden, maar rechtstreeks ten laste van het programma worden gebracht.

Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend een maatschappelijk nut

Met ingang van 1 januari 2017 moeten alle investeringen, die vanaf het begrotingsjaar 2017 of later gereed komen, geactiveerd worden.

In het verleden zijn de afschrijvingstermijnen steeds zoveel mogelijk afgestemd op de verwachte economische levensduur of de verwachte nuttigheidsduur.

In januari 2006 heeft de raad voor komende investeringen de volgende richtinggevende maximale afschrijvingstermijnen vastgesteld:

Infrastructurele voorzieningen	15-40 jaar
Waterbeheer	15-40 jaar

Daarbij heeft de raad bepaald dat investeringen met een verkrijgingsprijs lager dan € 25.000 niet geactiveerd worden, maar rechtstreeks ten laste van het programma worden gebracht.

Financiële vaste activa

- Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen betreffen de participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's. Deze zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Daalt de actuele waarde van de aandelen onverhoopt tot onder de verkrijgingsprijs, dan vindt afwaardering tot die actuele waarde plaats.
- Leningen u/g zijn opgenomen tegen de nominale waarde i.c. het uitgeleende bedrag verminderd met de reeds afgeloste termijnen. Vanwege de beperkte risico's inzake oninbaarheid zijn voor deze activa geen voorzieningen voor oninbaarheid gevormd.
- De overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer worden gewaardeerd op de nominale waarde i.c. het betaalde bedrag verminderd met aflossingen. Het begrip rentetypische looptijd heeft betrekking op de periode van de uitzetting waarin op basis van de voorwaarden van de uitzetting er sprake is van een constante rentevergoeding die niet door de verstrekker beïnvloedbaar is.

Voorraad bouwgronden

- De in exploitatie genomen bouwgronden zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, verminderd met de opbrengsten uit verkopen. Deze prijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals kosten van verwerving en kosten van bouwrijp maken), alsmede rente- en beheerskosten.
- Kunnen met voldoende mate van zekerheid winsten uit de bouwgrondexploitatie als gerealiseerd worden aangemerkt, dan worden deze winsten genomen. Zolang deze zekerheid niet bestaat worden de verkregen verkoopopbrengsten volledig op de vervaardigingsprijs in mindering gebracht. Is winst genomen, dan is dit opgenomen in de boekwaarde van de grond. Voor zover uit de exploitatieopzetten blijkt dat

complexen in de toekomst verlieslijdend zullen zijn, is een voorziening gevormd ter grootte van dit verlies. Dit verlies wordt bepaald op de contante waarde van het bedrag, dat zich aan het eind van de looptijd als verlies zal voordoen. Het bedrag van dit verlies en de contante waarde ervan wordt jaarlijks opnieuw vastgesteld.

Vorderingen

De vorderingen worden, onder aftrek van eventuele voorzieningen wegens oninbaarheid, gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Liquide middelen en overlopende activa

Waardering geschiedt tegen de nominale waarde.

Voorzieningen

De voorzieningen worden gevormd voor:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op balansdatum onzeker is doch redelijkerwijs is in te schatten;
- bestaande risico's op balansdatum van verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs te schatten is;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar worden gemaakt maar de oorsprong hebben in het begrotingsjaar of een eerder begrotingsjaar en de voorziening strekt tot kostenegalisatie;
- van derden verkregen middelen met een specifiek bestedingsdoel.

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de desbetreffende verplichting of het voorzienbare verlies. Rentetoevoegingen aan voorzieningen vinden niet plaats, tenzij dit voor een specifieke voorziening door een hogere overheid is voorgeschreven.

Vaste schulden

De waardering geschiedt tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. Onder de langlopende schulden zijn - naast de ten behoeve van de financiering van de gemeentelijke uitgaven opgenomen leningen - tevens opgenomen de ten behoeve van een woningcorporatie opgenomen geldleningen.

De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen van de gemeente wordt gevormd door de reserves en het gerealiseerde saldo van de voorliggende jaarrekening. De reserves bestaan uit:

- algemene reserves;
- bestemmingsreserves.

Vorming van reserves, alsmede toevoegingen en onttrekkingen aan reserves geschieden conform daartoe door de gemeenteraad genomen besluiten en vinden altijd plaats in het kader van de resultaatbestemming. Voor zover in het verslagjaar nieuwe reserves zijn gevormd worden deze bij de jaarstukken door de raad bekrachtigd. Voor zover aan reserves rente wordt toegevoegd, vindt deze toevoeging eveneens plaats in het kader van de resultaatbestemming.

Eigen bijdragen Centraal administratiekantoor (CAK)

Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de WMO geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen."

Algemene uitkering

Bij de bepaling van de baten inzake de algemene uitkering is uitgegaan van de septembercirculaire 2018.

Gerealiseerd resultaat

Het gerealiseerd resultaat over het verslagjaar volgt uit de programmarekening en is afzonderlijk als passiefpost op de balans opgenomen. Bestemming van dit saldo vindt plaats nadat de rekening is vastgesteld.

Toelichting balans

Activa

Vaste activa

Het verloop van de vaste activa in het boekjaar is als volgt weer te geven:

Vaste activa (x € 1.000)	Boek- waarde per 1-1-2018	Investe- ringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdragen derden	Aflossing/ afwaar- dering	Boek- waarde per 31-12-2018
Immateriële vaste activa	3.150	-	-	166	-	-	2.984
Materiële vaste activa	62.487	5.014	1.313	3.362	463	900	61.463
Financiële vaste activa	7.638	-	-	-	-	473	7.165
Totaal	73.275	5.014	1.313	3.528	463	1.373	71.612

In overeenstemming met de notitie grondexploitatie van de commissie BBV zijn onder de materiële vaste activa ook de niet in exploitatie genomen gronden opgenomen. Dit betreft per 31-12-2018 een bedrag van € 5.127.832 waarvan € 116.580 in erfpacht uitgegeven gronden.

Immateriële vaste activa

Het verloop van de immateriële vaste activa is als volgt:

Immateriële vaste activa (x € 1.000)	Boek- waarde per 1-1-2018	Investe- ringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdragen derden	Afwaar- dering	Boek- waarde per 31-12-2018
Boeterente herfinanciering	3.150	-	-	166	-	-	2.984
	-	-	-	-	-	-	-
Totaal immateriële vaste activa	3.150	-	-	166	-	-	2.984

In 2016 is door herfinanciering van vaste geldleningen een boeterente ontstaan. Deze wordt vanaf 2017 gedurende een looptijd van 20 jaar afgeschreven.

Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt:

Materiële vaste activa (x € 1.000)	Boek- waarde per 1-1-2018	Herru- brice- ring	Investe- ringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdragen derden	Afwaar- dering	Boek- waarde per 31-12-2018
Gronden en terreinen	8.281	4.796-	204	473	238	275	5	2.699
Strategische gronden	-	4.766	1.384	840	-	-	182	5.128
Woonruimten	-	-	-	-	-	-	-	-
Bedrijfsgebouwen	23.088	-	81	-	1.313	160	713	20.983
Grond-, weg- en water- bouwkundige werken	28.271	30	2.721	-	1.110	28	-	29.884
Vervoermiddelen	207	-	422	-	35	-	-	594
Machines, apparaten en installaties	572	-	50	-	115	-	-	507
Overige materiële activa	2.067	-	151	-	550	-	-	1.667
Totaal materiële vaste activa	62.486	-	5.014	1.313	3.362	463	899	61.463

Om de juiste marktwaarde van de niet in exploitatie genomen gronden op te nemen is er een afboeking doorgevoerd van € 182.000.

Door de sloop van het oude Lauwers College heeft er een afwaardering plaats gevonden op de bedrijfsgebouwen € 713.000 ten laste van de weerstandsreserve.

Economisch en maatschappelijk nut

Het overzicht hieronder geeft het verloop van de materiële vaste activa weer, ingedeeld naar economisch en maatschappelijk nut, alsmede de categorie investeringen met economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden gevraagd.

Econom. en mij. nut (x € 1.000)	Boek- waarde per 1-1-2018	Herru- brice- ring	Investe- ringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdragen derden	Afwaar- dering	Boek- waarde per 31-12-2018
Economisch nut	34.581	30-	2.142	1.313	2.271	435	900	31.775
Economisch nut met tarief	18.137	-	974	-	567	-	-	18.545
Maatschappelijk nut	9.769	30	1.897	-	524	28	-	11.144
Totaal	62.487	-	5.013	1.313	3.362	463	900	61.463

Financiële vaste activa

De specificatie van deze post is als volgt:

Financiële vaste activa (x € 1.000)	Boek- waarde per 1-1-2018	Investe- ringen	Desinves- teringen	Aflossing	Boek- waarde per 31-12-2018
a Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	336	-	-	-	336
b Leningen aan woningcorporaties	5.250	-	-	184	5.066
c Overige langlopende leningen	1.484	-	0	213	1.270
d Overige uitzettingen met rentetype looptijd > 1 jaar	568	-	-	76	492
Totaal	7.638	-	0	473	7.164

De samenstelling van de post kapitaalverstrekking aan deelnemingen per 31 december 2018 is als volgt:

Aandelen Friesland Milieu	62.453
Aandelen Afvalsturing NV	54.454
Aandelen Bank Nederlandse Gemeenten	<u>219.277</u>
	336.184

Naast de hierboven genoemde aandelen bezit de gemeente ook nog aandelen in Eneco en Caparis. Deze zijn tegen nihil gewaardeerd. De overige aandelen zijn tegen nominale waarde opgenomen.

De leningen aan woningcorporaties betreft een verstrekking aan WoonFriesland te Grou. Op grond van het huidige beleid worden geen nieuwe leningen meer verstrekt.

Overige langlopende leningen

De onderverdeling en het verloop van deze leningen in 2018 is als volgt:

Overige lang- lopende leningen (x € 1.000)	Boek- waarde per 1-1-2018	Verstrek- kingen	Aflossing	Boek- waarde per 31-12-2018
a Leningen t.b.v. het startersproject	469	-	45	424
b Leningen t.b.v. duurzaamheid	472	-	50	422
c Overige leningen	543	-	119	424
Totaal	1.484	-	214	1.270

De post Overige leningen betreft o.a. een verstrekking aan de Maatschappelijke Onderneming Achtkarspelen (MOA).

Uitzettingen met een rentetypische looptijd > 1 jaar

Dit betreft de vordering debiteuren BBZ - langlopend deel de aflossing bedroeg € 75.700. Dit betreft per 31-12-2018 een bedrag van € 492.300.

Overzicht investeringskredieten

Op grond van de financiële verordening bevat de jaarrekening een overzicht van de geraamde bedragen voor investeringen en de aanwending daarvan. Omwille van de overzichtelijkheid is dit overzicht weergegeven op programmaniveau.

Programma (x € 1.000)	Begrote uitgaven	Werkelijke uitgaven	Begrote inkomsten	Werkelijke inkomsten
0 Bestuur en ondersteuning	20	7	–	–
1 Veiligheid	–	–	–	–
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	2.065	2.163	26	28
3 Economie	–	–	–	–
4 Onderwijs	273	67	206	–
5 Sport, cultuur en recreatie	390	368	603	603
6 Sociaal Domein	–	–	206	160
7 Volksgezondheid en milieu	1.030	1.024	–	–
8 Volkshuisvesting, RO en stedelijke vern.	215	1.385	215	985
Totaal	3.993	5.014	1.255	1.776

Een deel van het begrote krediet is overgeheveld naar 2019 dit saldo bedroeg € 10 miljoen.

Onder programma 8 Volkshuisvesting staan de niet in exploitatie genomen gronden vermeld.

Vlottende activa

Voorraden

Dit betreft de voorraad bouwgronden per ultimo van het boekjaar. Deze zijn opgenomen tegen de boekwaarde minus de opgebouwde voorziening bouwgrondexploitatie.

Overeenkomstig de regelgeving in de notitie grondexploitaties van de commissie BBV zijn de niet in exploitatie genomen gronden niet meer onder de voorraden opgenomen maar onder de materiële vaste activa.

Van de gronden in exploitatie kan het volgende overzicht worden gegeven:

Bouwterreinen (x € 1.000)	Boek- waarde per 1-1-2018	Investe- ringen	Desinves- teringen	Winstname	Boekwaarde per 31-12-2018	Voorziening verliezen	Balans- waarde per 31-12-2018
1 Twijzel, Boppelannen	10	75	37	- 48	-	-	-
2 S'veen, Vierhuisterweg	386	88	195	-	279	554	- 275
3 T"heide, De Swadde	192	119	135	- 176	-	-	-
4 S'veen, Nije Jirden	597	24	369	88	340	-	340
5 B'post, Mûnewyk	- 351	6	319	664	-	-	-
6 B'post, Over de Vaart	690	62	490	275	537	-	537
7 Harkema, De Singel	332	70	402	-	-	-	-
8 Harkema, Centrum	127	333	273	- 187	-	-	-
9 B'laan, De Wiken	- 49	90	28	- 12	1	-	1
10 Twijzel, Sportvelden	-	116	-	-	116	-	116
Totaal	1.934	983	2.248	604	1.273	554	719
Industrieterreinen (x € 1.000)	Boek- waarde per 1-1-2018	Investe- ringen	Desinves- teringen	Winstname	Boekwaarde per 31-12-2018	Voorziening verliezen	Balans- waarde per 31-12-2018
1 S'veen, Kommiezebosc	- 20	23	-	- 3	-	-	-
2 B'post, De Swadde	522	37	473	-	86	170	- 84
3 K'tille, Oost	539	72	1.183	502	- 70	-	- 70
4 Harkema, Quakkenburg	-	2	-	-	2	-	2
5 S.veen, Lauwerskwartier	-	668	-	-	668	-	668
Totaal	1.041	802	1.656	499	686	170	516
Totaal	2.975	1.785	3.904	1.103	1.959	724	1.235

Facilitair grondbeleid (x € 1.000)	Boek- waarde per 1-1-2018	Investe- ringen	Desinves- teringen	Winstname	Boekwaarde per 31-12-2018	Voorziening verliezen	Balans- waarde per 31-12-2018
1 De Dellen S.	-	-	-	-	-	-	-
2 De Dellen 41-43 S.	-	5	-	-	5	-	5
3 Lidl B.	-	1	-	-	1	-	1
4 Wide Pet Zuid H.	-	4	20	-	- 16	-	- 16
5 Molenweg 77 S.	-	6	-	-	6	-	6
6 Sije Hersterstrj. Twh.	-	2	4	-	- 2	-	- 2
7 Betonwei H.	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	0	18	24	0	-6	0	-6

Plankosten (x € 1.000)	Boek- waarde per 1-1-2018	Investe- ringen	Desinves- teringen	Winstname	Boekwaarde per 31-12-2018	Voorziening verliezen	Balans- waarde per 31-12-2018
1 Voorstraat B.	-	19	-	-	19	-	19
2 Nijebuorren H.	-	49	-	-	49	-	49
3 Maskelyn Aug.	-	47	-	-	47	-	47
4 De Lits B.	-	8	-	-	8	-	8
5 Langelaan 4 S.	-	7	-	-	7	-	7
6 De Fugelkamp H.	-	3	-	-	3	-	3
Totaal	0	133	0	0	133	0	133

Faciliterend grondbeleid

De gemeente zelf voert geen actief grondbeleid, zij laat de realisatie van een bouwgrondexploitatie over aan private ontwikkelaars c.q. woningcorporaties. Een gemeente is verplicht over te gaan tot kostenverhaal voor de kosten die de gemeente maakt voor het verlenen van medewerking aan een bouwplan waarvoor een planologische wijziging noodzakelijk is (artikel 6.12 Wro). Het betreft hier kosten ten behoeve van onder meer: opstellen van bestemmingsplan, voorzieningen in de openbare ruimte en het aanleggen nutsvoorzieningen.

Plankosten

Plankosten worden gemaakt voor bouwgrondcomplexen die nog in voorbereiding zijn. Gedurende vijf jaren mogen deze kosten worden geactiveerd waarna deze worden ingebracht in het in exploitatie genomen bouwgrondcomplex.

Toekomstig exploitatieresultaat

Toekomstig exploitatieresultaat op basis van de exploitatieopzetten per 1-1-2019:

Bouwterreinen (x € 1.000)	Bouwterreinen	Industrieterreinen	Totaal
1 Geraamde nog te ontvangen opbrengsten	2.146	3.892	6.038
2 Geraamde nog te maken kosten	1.060	1.729	2.789
3 Toekomstig resultaat op basis van eindwaarde	1.086	2.163	3.249
4 Toekomstig resultaat op basis van contante waarde	1.065	2.121	3.186

De disconteringsvoet voor de berekening van de contante waarde is 2%

Uitzettingen rentetypische looptijd < 1 jaar

De uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar kunnen als volgt worden weergegeven:

Rentetypische looptijd < 1 jaar (x € 1.000)	Stand per 1-1-2018	Stand per 31-12-2018
Vorderingen op openbare lichamen		
1 Te vorderen omzetbelasting fiscus	- 54	- 471
2 Te vorderen omzetbelasting BTW compensatiefonds	7.119	5.661
3 Diverse vorderingen	821	386
Uitzettingen in 's Rijks schatkist < 1 jaar		
4 Rekening courant schatkistbankieren	74	5.579
Overige vorderingen		
5 Debiteuren algemeen	2.682	991
6 Debiteuren sociaal domein	848	826
7 Overig	16	1
Totaal	11.506	12.972

De post overig betreft de voorschotbetalingen aan de Werkmaatschappij 8KTD.

Liquide middelen

De specificaties luiden:

Liquide middelen (x € 1.000)	Stand per 1-1-2018	Stand per 31-12-2018
Kasrekeningen	9	6
Banksaldi	228	319
Totaal	237	326

Overlopende activa

De specificatie van de overlopende activa is als volgt:

Overlopende activa (x € 1.000)	Stand per 31-12-2017	Stand per 31-12-2018
De voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, nog te ontvangen van:		
– Europese overheidslichamen	8	29
– het Rijk	22	–
– overige Nederlandse overheidslichamen	164	70
Overige nog te ontvangen bedragen	266	2.442
Vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	–	–
Totaal	460	2.541

De nog te ontvangen bedragen betreffen o.a. de precariobelasting 2018 van Liander, Stedin en Tennet.

Van de nog te ontvangen voorschotbedragen van de EU, het Rijk en overige Nederlandse overheidslichamen kan onderstaand verloop worden gegeven:

Verloop voorschotbedragen (x € 1.000)	saldo 1-1-2018	Toevoeging	Ontvangen	saldo 31-12-2018
EU, project B-RAP	8	29	8	29
totaal Europese overheidslichamen	8	29	8	29
Rijksoverheid, inzake BBZ 2017	22	–	22	–
totaal Rijksoverheid	22	–	22	–
Nederl. overh.lichamen, inz. T-diel 661040	22	–	22	–
idem, afdrachten WMO bijdragen	45	57	45	57
idem, afrekening 2017 SVB PGB	97	–	97	–
Diverse bijdragen T-diel	–	13	–	13
0	–	–	–	–
totaal overige Nederl. overheidslichamen	164	70	164	70

Benutting drempelbedrag schatkistbankieren

Met ingang van 2014 is voorgeschreven dat de gemeente inzicht geeft over de benutting van het drempelbedrag in het kader van het verplicht schatkistbankieren. In de paragraaf

treasury van het jaarverslag wordt hier nader op ingegaan. De drempel voor 2018 bedraagt 0,75% van het begrotingstotaal, dat is $0,75\% \times € 75.987.022 = € 569.903$.

<i>(x € 1.000)</i>	Stand per 31-12-2018
Kwartaal 1	395
Kwartaal 2	429
Kwartaal 3	524
Kwartaal 4	295
Gemiddeld	411

Uit de tabel blijkt dat de drempel niet is overschreden.

Passiva**Vaste passiva****Eigen vermogen**

Het op de balans verantwoorde bedrag aan eigen vermogen bestaat uit de volgende componenten:

Eigen vermogen (x € 1.000)	Stand per 1-1-2018	Stand per 31-12-2018
1 Algemene reserve	19.174	18.183
2 Bestemmingsreserve t.b.v. egalisatie exploitatie	-	-
3 Bestemmingsreserve t.b.v. dekking van investeringen	-	-
4 Gerealiseerd resultaat	882	2.289
Totaal	20.056	20.472

Het verloop van de afzonderlijke reserves in 2018 wordt in onderstaand overzicht weer-gegeven:

Verloop reserves (x € 1.000)	Saldo per 1-1-2018	Toevoeging via resultaat- bestemming	Bestemming resultaat	Vermindering via resultaat- bestemming	Saldo per 31-12-2018
1 Vrije algemene reserve	14.306	747	882	1.907	14.028
2 Algemene reserve weerstandsvormogen	4.869	-	-	713	4.156
3 Resultaat 2017	882	-	- 882	-	0
4 Resultaat 2018	-	-	2.289	-	2.289
Totaal	20.056	747	2.289	2.620	20.472

Nadere toelichting reserves

Hieronder wordt per reserve een nadere toelichting gegeven omtrent de aard en reden van elke reserve, alsmede, voor zover van toepassing, de mutatie daarin in 2018. Deze mutaties zijn gebaseerd op de begroting, een afzonderlijk raadsbesluit of de in de laatst vastgestelde nota reserves en voorzieningen opgenomen detailbeschrijvingen. Deze mutaties passen alle binnen de doelstelling die de raad voor elke reserve heeft vastgesteld.

Vrije algemene reserve

Deze reserve is beschikbaar voor alle mogelijke doeleinden. Onvoorziene kosten, de lasten verbonden aan nieuw beleid of tekorten kunnen ten laste van deze reserve worden gebracht. Een eventueel positief financieel resultaat per begrotingsjaar komt ten gunste van deze reserve. Saldo 31-12-2018 € 14.027.062.

Aan de algemene reserve is in totaal € 1.907.208 onttrokken. Dit betreft de volgende posten:

Overlopende posten 2017-2018	1.671.889
Centrumplan Surhuisterveen	22.049
Afscheid Burgemeester	8.578

Glasvezelproject	11.644
Resultaatbestemming 2017	190.000
Verkiezingsborden	3.048
	<u>1.907.208</u>

Daartegenover staat dat er € 1.629.021 is toegevoegd. Dit betreft de volgende posten:

Resultaatbestemming 2017	881.678
Overlopende posten 2018-2019	747.343
	<u>1.629.021</u>

Algemene reserve weerstandsvermogen

Deze reserve is bedoelt voor financiële tegenvallers, calamiteiten en risico's voortvloeiend uit de risico's die genoemd zijn in de paragraaf weestransvermogen op te vangen.

Er is € 712.852 onttrokken uit de reserve dit heeft betrekking op de sloop van het Lauwerscollege te Surhuisterveen.

Resultaat 2017

Nadat de jaarrekening was vastgesteld heeft de raad op 20 september 2018 een bestemming gegeven aan het gerealiseerde resultaat van 2017. Een deel € 190.000 te bestemmen voor werkzaamheden aan de Warmoltsstrjitte te Harkema en het resterende deel € 692.000 toe te voegen aan de algemene reserve.

Resultaat 2018

Het saldo lopend dienstjaar geeft het gerealiseerd resultaat uit de programmarekening weer. Dit saldo is (mits positief) vrijelijk te bestemmen en valt onder de vrije algemene reserve. Het positief gerealiseerd resultaat over 2018 bedraagt € 2.289.000.

Voorzieningen

Het op de balans opgenomen bedrag bestaat uit de volgende componenten:

Voorzieningen	Boekwaarde per 1-1-2018	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Boekwaarde per 31-12-2018
<i>(x € 1.000)</i>				
• Verplichtingen en verliezen (BBV – art. 44a)	334	12	346	-
• Risicovoorzieningen (BBV – art. 44b)	4.613	642	4.293	962
• Onderhoudsvoorzieningen (BBV – art. 44c)	1.939	411	483	1.867
• Bijdragen toekomstige vervangingsinvesteringen (BBV – art. 44d)	-	-	-	-
• Van derden verkregen middelen (BBV – art. 44, lid 2)	2.858	298	234	2.922
Totaal voorzieningen	9.745	1.363	5.356	5.752

Voorzieningen betreffen naar verwachting onvermijdelijke uitgaven ten aanzien van te kwantificeren financiële verplichtingen en risico's. Het bepalen van de noodzakelijke omvang van de voorzieningen is een niet vrijblijvende zaak van het dagelijks bestuur als verantwoordingsplichtige. Voorzieningen zijn daardoor van invloed op de resultaatbepaling. In het kader van het bepalen van de noodzakelijke omvang van de voorzieningen is van de bestaande voorzieningen beoordeeld, of de omvang nog voldoende is om er de toekomstige kosten van te kunnen betalen.

Verplichtingen en verliezen

Voorziening overgangsfase zwembad

De exploitatie van het zwembad Buitenpost is overgegaan naar een stichting. De gemeente heeft zich verbonden in de periode 2014-2018 bij te dragen in de kosten. De benodigde middelen daarvoor zijn in deze voorziening gebracht. Deze voorziening is in het boekjaar 2018 komen te vervallen omdat het conform de BBV-wetgeving geen verplichtingen betreffen die onder een voorziening kunnen worden verantwoord.

Stand 1-1-2018: € 306.399

Toevoegingen:

Vrijval en/of aanwendungen: € 306.399

Stand 31-12-2018: € -

Voorziening personeelsfeest

Deze voorziening dient ter dekking van de kosten van een personeelsactiviteit gemiddeld eens in de drie jaar. Deze voorziening is in het boekjaar 2018 komen te vervallen omdat het conform de BBV-wetgeving geen verplichtingen betreffen die onder een voorziening kunnen worden verantwoord.

Stand 1-1-2018: € 15.000

Toevoegingen: € 5.000

Vrijval en/of aanwendungen: € 20.000

Stand 31-12-2018: € -

Voorziening bindingsgelden

Deze voorziening dient ter dekking van de kosten van teambuildingsdagen van de verschillende teams. Deze voorziening is in het boekjaar 2018 komen te vervallen omdat het conform de BBV-wetgeving geen verplichtingen betreffen die onder een voorziening kunnen worden verantwoord.

Stand 1-1-2018: € 13.130

Toevoegingen: € 7.085

Vrijval en/of aanwendungen: € 20.125

Stand 31-12-2018: € -

Risicovoorzieningen

Voorziening precariogelden

Deze voorziening is ingesteld om aan eventuele terugbetalingsverplichtingen met betrekking tot ontvangen precariogelden te kunnen voldoen. Deze voorziening is in het boekjaar 2018 komen te vervallen omdat alle lopende bezwaarprocedures zijn ingetrokken waardoor de middelen uit de voorziening ten gunste zijn gekomen van het resultaat.

Stand 1-1-2018: € 4.293.777

Toevoegingen: € -

Vrijval en/of aanwendungen: € 4.293.777

Stand 31-12-2018: € -

Voorziening bouwrijp maken bouwgrondexploitatie

De voorziening is bedoeld voor het dekken van de kosten van het afronden van werkzaamheden in verband met het bouwrijp maken van nagenoeg afgewikkelde complexen.

Stand 1-1-2018: € 320.031

Toevoegingen: € 342.430

Vrijval en/of aanwendungen: € -

Stand 31-12-2018: € 662.461

Voorziening Caparis

Deze voorziening is genomen vanwege de verplichting die de gemeente heeft om de inkomstendervering bij Caparis die is ontstaan door Groen zelf Doen (overbrengen activiteiten naar de MOA). Verwacht wordt dat, naar aanleiding van de "Fair deal" die in juli 2019 zal worden gesloten, deze voorziening deels kan vrijvallen.

Stand 1-1-2018: € -

Toevoegingen: € 300.000

Vrijval en/of aanwendungen: € -

Stand 31-12-2018: € 300.000

Onderhoudsvoorzieningen

Voorziening bijdrage reconstructie 358

Deze voorziening is ontstaan uit de reserve "gemeentelijke bijdrage PVVP" en is bestemd voor de gemeentelijke bijdrage aan de provincie voor de reconstructie van de N358 Lutkepost-afslag Augustinusga.

Stand 1-1-2018: € 91.000

Toevoegingen: € -

Vrijval en/of aanwendungen: € 88.534

Stand 31-12-2018: € 2.466

Voorziening inhaalslag wegen, niet-levensduurverlengend

Deze voorziening is in 2016 ingesteld voor de dekking van de kosten van het niet levensduurverlengend onderhoud aan wegen.

Stand 1-1-2018: € 836.263

Toevoegingen: € -

Vrijval en/of aanwendungen: € 103.335

Stand 31-12-2018: € 732.929

Voorziening baggeren

De voorziening baggeren is bedoeld om werkzaamheden aan de havens van Gerkesklooster, Kootstertille en De Swadde te Twijzelerheide uit te kunnen voeren.

Stand 1-1-2018: € 8.171

Toevoegingen: € 946

Vrijval en/of aanwendungen: € 9.117

Stand 31-12-2018: € -

Voorziening onderhoud sporthallen

Het doel van deze voorziening is het financieren en dekken van planmatig onderhoud aan sporthallen.

Stand 1-1-2018: € 76.102
Toevoegingen: € 154.500
Vrijval en/of aanwendungen: € 162.515
Stand 31-12-2018: € 68.087

Voorziening onderhoud gymlokalen

De voorziening is in 2009 ingesteld om meerjarig de kosten van planmatig onderhoud aan gymlokalen te dekken.

Stand 1-1-2018: € 81.587
Toevoegingen: € 42.000
Vrijval en/of aanwendungen: € 25.981
Stand 31-12-2018: € 97.606

Voorziening welzijnsaccommodaties

Het doel van deze voorziening is het dekken van planmatig onderhoud aan welzijnsaccommodaties (peuterspeelzalen, dorpshuizen, Mfc's en jongerencentra c.q. jeugdhonken) op basis van meerjarige onderhoudsplannen.

Stand 1-1-2018: € 845.685
Toevoegingen: € 88.470
Vrijval en/of aanwendungen: € 93.307
Stand 31-12-2018: € 840.848

Voorziening onderhoud gemeentehuis

In het boekjaar 2018 is een voorziening gevormd voor het groot onderhoud gemeentehuis om meerjarig de kosten van planmatig onderhoud aan het gemeentehuis te dekken.

Stand 1-1-2018: € -
Toevoegingen: € 125.000
Vrijval en/of aanwendungen: € -
Stand 31-12-2018: € 125.000

Bijdragen toekomstige vervangingsinvesteringen

Er zijn geen voorzieningen opgenomen in het kader van bijdragen toekomstige vervangingsinvesteringen.

Van derden verkregen middelen

Voorziening riolering

Deze voorziening is in 2014 gevormd vanuit de reserve tariefegalisatie riolering en dient ter vereffening van de lasten en baten op het product riolering. In het Gemeentelijk Rioleringsplan wordt uiteengezet hoe de middelen in deze voorziening in de toekomst gebruikt zullen worden om grote fluctuaties in tarieven te voorkomen.

Stand 1-1-2018: € 2.294.451
Toevoegingen: € 297.795
Vrijval en/of aanwendungen: € -
Stand 31-12-2018: € 2.590.246

Voorziening reiniging

Deze voorziening is in 2014 gevormd vanuit de reserve tariefegalisatie reiniging en dient ter vereffening van de baten en lasten op het product afval.

Stand 1-1-2018: € 566.062

Toevoegingen: € -

Vrijval en/of aanwendungen: € 233.647

Stand 31-12-2018: € 332.415

Vaste schulden met een rentetypische looptijd > 1 jaar

De samenstelling en het verloop van de vaste schuld is als volgt:

Vaste schulden <i>(x € 1.000)</i>	Saldo per 1-1-2018	Opname	Aflossing	Saldo per 31-12-2018
a Onderhandse leningen				
– WoonFriesland	5.250	–	184	5.066
– eigen financiering	34.007	–	2.181	31.826
b Onderhandse leningen openbare lichamen	568	–	76	492
c Waarborgsommen	1	–	1	–
Totaal	39.826	–	2.442	37.384

De totale rentelast over 2018 bedroeg € 410.624. De verstrekte geldleningen t.b.v. de woningbouw zijn op de balans opgenomen onder de financiële vaste activa. Het bedrag aan aflossingen dat binnen één jaar vervalt, dus in begrotingsjaar 2019, bedraagt € 2.372.636.

De onderhandse leningen openbare lichamen betreft de schuld aan het Rijk wegens debiteuren BBZ.

Vlottende passiva

De vlottende passiva bestaan uit de volgende componenten:

Vlottende passiva (x € 1.000)	Saldo per 1-1-2018	Saldo per 31-12-2018
1 Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar	6.949	20.419
2 Overlopende passiva	11.118	4.800
Totaal	18.067	25.219

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar

Deze schulden kunnen als volgt worden onderverdeeld:

Netto vlottende schulden < 1 jaar (x € 1.000)	Saldo per 1-1-2018	Saldo per 31-12-2018
1 Kasgeldleningen	–	14.000
2 Banksaldi	2.066	709
3 Overige schulden		
– crediteuren	3.889	4.640
– crediteuren sociaal domein	437	3
– salarissen en sociale lasten	503	710
– overig	53	357
Totaal	6.948	20.419

Overlopende passiva

De overlopende passiva bestaan uit de volgende componenten:

Overlopende passiva (x € 1.000)	Saldo per 1-1-2018	Saldo per 31-12-2018
1 Nog te betalen bedragen	3.725	2.659
2 Nog te betalen aan de Werkmaatschappij	5.817	902
3 Tussenrekening bank sociaal domein	1.441	997
4 Vooruitontvangen bedragen	–	–
5 Vooruit ontvangen bedragen overige overheden	135	241
Totaal	11.118	4.800

Onder de nog te betalen bedragen vallen vooral de nog niet vervallen rente van geldleningen en diverse overige afrekeningen en verplichtingen welke reeds in 2018 zijn aangegaan maar per de balansdatum nog niet in rekening zijn gebracht. Ook de van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen vallen onder de overlopende passiva.

Van de vooruit ontvangen bedragen overige overheid kan onderstaande opbouw van het saldo worden weergegeven:

Specific. vooruit ontvangen ov. overh. (x € 1.000)	Saldo per 1-1-2018	Ontvangen bedragen	Vrijgefallen bedragen	Terug- betalingen	Saldo per 31-12-2018
1 7211026, Uitvoeren halteplan	41	-	31	-	10
2 Bijdrage COA huisvesting statushouders	42	-	42	-	-
3 Prov. Fryslân manifest verkeersveiligheid	16	-	6	-	10
4 Innovatieve aanpak energiebesparing	35	-	35	-	-
5 Duurzaamheid project Harkema	-	158	-	-	158
6 Uitvoeringsregeling BDU Verkeer en Vervoer	-	43	-	-	43
7 Zwerfafval	-	3	-	-	3
8 Project Trochpakker	-	16	-	-	16
Totaal	135	220	114	-	241

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

De gemeente heeft de volgende meerjarige inkoopcontracten:

Verplichting	Afloop in	Kosten per jaar
Schoonmaakonderhoud en glasbewassing	2023	€ 68.549
Onderhoud openbare ruimte, maaien/sloten schonen	2021	€ 112.899
Onderhoud openbare verlichting	2021	€ 388.257
Opstalverzekering Marsh	2021	€ 70.990
Infopagina "de Feanster "	2021	€ 15.990
Huurovereenkomst Notarishuis	2019	€ 15.000
Huurovereenkomst binnensport ruimte Kootstertille	2029	€ 22.000
Schoonmaak / beheer sporthal Buitenpost	2019	€ 22.500

Verzekeringen

De gemeente is verplichtingen aangegaan voor 2019 voor wat betreft verzekeringen (€ 27.000), welke onrechtmatig zijn op het gebied van inkopen en aanbesteden. De resterende looptijd van de overeenkomsten bedraagt 12 maanden.

Verplichting onderhoud

Er is sprake van achterstallig wegenonderhoud van € 1.790.000. In de jaarrekening is hiervoor een voorziening getroffen voor het niet-levensduur verlengende deel van € 733.000.

Waarborgen en garanties

De gemeente Achtkarspelen heeft zich garant gesteld voor de betaling van de rente en aflossing van door diverse instellingen en particulieren aangegane geldleningen. De navolgende groepen zijn te onderscheiden:

specificatie (x € 1.000)	Oorspronkelijk bedrag	% borgstelling	Restant per 1-1-2018	Restant per 31-12-2018	Risico gemeente
1 Verkrijgen/verbeteren eigen woning	26.136	50%	2.911	2.106	1.053
2 Rechtspersonen	47.107	100%	21.772	17.645	17.645
Totaal	73.243		24.683	19.751	18.698

Gebeurtenissen na balansdatum

Alle ten tijde van het opmaken van de jaarrekening beschikbare informatie omtrent de feitelijke situatie per balansdatum is bij het opmaken van de jaarrekening in aanmerking genomen en verwerkt. Er hebben zich na het opmaken van de jaarrekening geen gebeurtenissen van betekenis voorgedaan die nadere informatie geven over de feitelijke situatie op balansdatum.

Algemene uitkering

Voor het meerjarenperspectief wordt in de circulaire onvoldoende aangegeven waar de gemeenten rekening mee kunnen houden. In die zin blijft de algemene uitkering als belangrijkste inkomstenbron voor de gemeente een risico.

Zeker nu bij de decembercirculaire 2018 duidelijk werd dat er bij de meicirculaire 2019 een tegenvaller van het accres 2018 te verwachten. Op basis van de doorrekening van "samen de trap op, samen de trap af" kan dit een bedrag van € 286.000 bedragen.

De omvang van de algemene uitkering uit het gemeentefonds op basis van de berichtgeving van het ministerie van Binnenlandse Zaken kan niet betrouwbaar worden ingeschat bij het opstellen van deze jaarrekening. Daarom is er geen verplichting in de jaarrekening opgenomen.

Toelichting baten en lasten

De jaarrekening met toelichting is de tegenhanger van het overzicht van baten en lasten met toelichting, zoals die in de begroting is opgenomen. Het overzicht van baten en lasten in de begroting 2018 is ingedeeld naar de negen programma's waarin alle baten en lasten zijn opgenomen.

De jaarrekening over begrotingsjaar 2018 sluit met een voordelig saldo van € 2.289.000. In de begroting werd rekening gehouden met een voordelig saldo van € 48.000. Hieronder volgt een overzicht met de verschillen per programma tussen begroot en werkelijk.

Programma	Saldo begroot	Saldo werkelijk	Verschil
0. Bestuur en ondersteuning	41.165	45.936	4.771
1. Veiligheid	-2.077	-1.931	146
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	-4.508	-4.526	-18
3. Economie	-646	292	938
4. Onderwijs	-3.506	-3.110	396
5. Sport, cultuur en recreatie	-4.536	-4.656	-120
6. Sociaal domein	-27.086	-30.592	-3.506
7. Volksgezondheid en milieu	122	66	-56
8. Vrosh	-205	-1.062	-857
Onttrekkingen/stortingen reserves	1.325	1.873	548
Totaal	48	2.289	2.241

De grootste verschillen (x € 1.000) tussen begroting en realisatie in begrotingsjaar 2018 zijn:

Grootste afwijkingen jaarrekening 2018 (bedragen x € 1.000)		
programma	omschrijving	bedrag
0 - Bestuur en ondersteuning	Vrijval van inkomsten uit precariobelasting door intrekking bezwaarprocedure	5.318 (V)
3 - Economie	Positief resultaat van de grondexploitatie industrieterreinen	663 (V)
3 - Economie	Voorziening verlies op complexen grondexploitatie	389 (N)
5 - Sport, cultuur en recreatie	Voorziening op sportcomplexen	287 (N)
6 - Sociaal domein	Afrekening centrumgemeente inzake maatschappelijke en vrouwenopvang	211 (V)
6 - Sociaal domein	Voordeel op inkomensregelingen	561 (V)
6 - Sociaal domein	Aanvullende bijdrage aan de Werkmaatschappij	1.180 (N)
6 - Sociaal domein	Nadeel op verstrekkingen WMO en Jeugdzorg	2.958 (N)
7 - Volksgezondheid en milieu	Storting in de voorziening riolering	260 (N)
8 - Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening	Resultaat op grondexploitaties	244 (N)
	Overige afwijkingen	806 (V)
	Totaal	2.241 (V)

Voor een nadere toelichting op deze en andere verschillen tussen begroot en realisatie wordt verwezen naar de verschillenanalyse in het jaarverslag. Ook het overzicht van de incidentele baten en lasten is opgenomen in het jaarverslag. De toelichting hieronder is een weergave van de belangrijkste verschillen tussen het begrote bedrag per 1-1-2018 en 31-12-2018.

ANALYSE**Verklaring verschil per programma**

0. Bestuur en ondersteuning	Begroting 1-1-2018	Begroting 31-12-2018	Vershil
Baten	52.197	53.989	1.793
Lasten	10.423	12.824	-2.401
Saldo van baten en lasten	41.773	41.165	-608

Baten

De baten zijn op begrotingsbasis toegenomen met € 1.793.000. Dit heeft betrekking op de volgende posten:

Precariobelasting	1.138.000
Uitkeringen Intergratie uitkering sociaal domein/Gemeentefonds	499.000
Dividend BNG & Fryslân Miljeu	141.000
Overige Invloeden	<u>15.000</u>
	1.793.000

Lasten

De lasten zijn op begrotingsbasis toegenomen met € 2.401.000. Dit heeft betrekking op de volgende posten:

Precariobelasting	1.138.000
Bijdrage personeelskosten 8KTD	850.000
Kosten doorontwikkeling	780.000
Voordeel "betaalde rente kortlopende geldlening"	-375.000
Overige invloeden	<u>8.000</u>
	2.401.000

Verklaring verschil per programma

1. Veiligheid	Begroting 1-1-2018	Begroting 31-12-2018	Vershil
Baten	44	51	8
Lasten	1.648	2.128	-480
Saldo van baten en lasten	-1.604	-2.077	-473

Baten

De begrote baten zijn toegenomen met € 7.500. Dit is veroorzaakt door een verhoging in de piketvergoeding van Veiligheidsregio Fryslân.

Lasten

De begrote lasten zijn verhoogd met € 480.000. Dit is veroorzaakt door de ontwikkeling personeelskosten en de bijdrage 8KTD.

Verklaring verschil per programma

2. Verkeer, vervoer en waterstaat	Begroting 1-1-2018	Begroting 31-12-2018	Vershil
Baten	197	335	138
Lasten	4.722	4.843	-121
Saldo van baten en lasten	-4.525	-4.508	16

Baten

De baten zijn op begrotingsbasis toegenomen met € 138.000. Dit heeft betrekking op de volgende posten:

Inruil rollend materiaal	35.000
Inkomsten bermen en sloten	40.000
Verhoogde inkomsten kabels en leidingen	20.000
Overige inkomsten verkeer en vervoer	43.000
	<u>138.000</u>

Lasten

De begrote lasten zijn verhoogd met € 121.000. Dit is veroorzaakt door de volgende posten:

Actualisering kapitaallasten	-135.000
Bestemming rekeningresultaat 2017	190.000
Verkeer en vervoer en najaarsanalyse	66.000
	<u>121.000</u>

Verklaring verschil per programma

3. Economie	Begroting 1-1-2018	Begroting 31-12-2018	Vershil
Baten	452	2.857	2.406
Lasten	659	3.503	-2.844
Saldo van baten en lasten	-207	-646	-439

Baten

De begrote baten zijn toegenomen met € 2.406.000. Dit is het saldo van diverse wijzigingen bij de bouwgrondexploitatie, waarvan € 2.043.000 Lauwerskwartier.

Lasten

De begrote lasten zijn gestegen met € 2.844.000. Dit is veroorzaakt door de volgende posten:

Ontwikkeling Toerisme, overlopende posten 2017-2018	23.000
Bouwgrondexploitatie; Lauwerskwartier	1.654.000
Bouwgrondexploitatie; Algemeen	1.026.000
Aansluiting Glasvezel buitengebied	100.000
Overige invloeden	41.000
	<u>2.844.000</u>

Verklaring verschil per programma

4. Onderwijs	Begroting 1-1-2018	Begroting 31-12-2018	Vershil
Baten	184	232	47
Lasten	3.018	3.737	-719
Saldo van baten en lasten	-2.834	-3.506	-672

Baten

De begrote baten zijn gestegen met € 47.000, veroorzaakt door een administratieve correctie naar de uitgaven.

Lasten

De begrote lasten zijn gestegen met € 719.000. Dit is veroorzaakt door de volgende posten:

Onderwijshuisvesting; verbouw/nieuwbouw Singelland	713.000
Administratieve correctie	47.000
Actualisering kapitaallasten	8.000
Budgetoverheveling programma 6	-80.000
Overige invloeden	31.000
	<u>719.000</u>

Verklaring verschil per programma

5. Sport, cultuur en recreatie	Begroting 1-1-2018	Begroting 31-12-2018	Vershil
Baten	845	773	-71
Lasten	4.997	5.310	-313
Saldo van baten en lasten	-4.152	-4.536	-384

Baten

De begrote baten zijn gedaald met € 71.000. Dit heeft betrekking op de volgende posten:

Administratieve correctie	219.000
Sport; begrotingswijzigingen	-30.000
Overboeking kruidhof naar programma 6	<u>-260.000</u>
	-71.000

Lasten

De begrote lasten zijn gestegen met € 313.000. Dit is veroorzaakt door de volgende posten:

Actualisering kapitaallasten	55.000
Cultuur & Recreatie , overlopende posten 2017-2018	98.000
Administratieve correctie	219.000
Overboeking kruidhof naar programma 6	-110.000
Overige invloeden	<u>51.000</u>
	313.000

Verklaring verschil per programma

6. Sociaal domein	Begroting 1-1-2018	Begroting 31-12-2018	Vershil
Baten	12.869	14.010	1.141
Lasten	39.657	41.096	-1.439
Saldo van baten en lasten	-26.788	-27.086	-298

Baten

De begrote baten zijn gestegen met € 1.141.000. Dit heeft betrekking op de volgende posten:

Verhoogde uitkering WWB	500.000
Overboeking kruidhof naar programma 6	260.000
Voorschot ESF	175.000
Restantkrediet MFC Kootstertille	<u>206.000</u>
	1.141.000

Lasten

De begrote lasten zijn gestegen met € 1.439.000. Dit is veroorzaakt door de volgende posten:

Budgetoverheveling programma 4	80.000
Restantkrediet MFC Kootstertille	206.000
Diverse voorzieningen Sociaal Domein	<u>1.153.000</u>
	1.439.000

Verklaring verschil per programma

7. Volksgezondheid en milieu	Begroting 1-1-2018	Begroting 31-12-2018	Vershil
Baten	5.678	5.903	225
Lasten	6.122	5.781	340
Saldo van baten en lasten	-443	122	565

Baten

De begrote baten zijn toegenomen met € 225.000. Dit is veroorzaakt door een administratieve correctie van € 201.000 en inruilvoordeel op een veegmachine van € 23.000.

Lasten

De raming van de lasten is verlaagd met € 340.000. Dit is veroorzaakt door:

Diverse overlopende posten 2018-2019	-141.000
Doorbelasting salariskosten Toezicht & Handhaving naar 8KTD	-389.000
Administratieve correctie	201.000
Overige invloeden	-11.000
	<u>-340.000</u>

Verklaring verschil per programma

8. Vrosh	Begroting 1-1-2018	Begroting 31-12-2018	Vershil
Baten	2.300	3.787	1.487
Lasten	2.973	3.992	-1.019
Saldo van baten en lasten	-673	-205	468

Baten

De begrote baten zijn toegenomen met € 1.487.000. Dit heeft betrekking op de volgende posten:

Verwachte opbrengst bouwgrondexploitatie	1.251.000
Realisatie leges vergunningen	130.000
Borgstellingsvergoeding SWA	21.000
Inkomsten project / planontwikkeling	85.000
	<u>1.487.000</u>

Lasten

De raming van de lasten is verhoogd met € 1.019.000. Dit is veroorzaakt door:

Verwachte kosten bouwgrondexploitatie	857.000
Vorbereidingskosten project / planontwikkeling	125.000
Overige invloeden	37.000
	<u>1.019.000</u>

Onvoorzien**Structureel onvoorzien**

Het begrote bedrag voor structureel onvoorzien bedroeg € 2.000. Hieraan zijn geen bedragen toegevoegd en ook hebben er geen nieuwe aanwendungen voorgedaan.

Eenmalig onvoorzien

In de begroting was geen specifiek bedrag voor eenmalig onvoorzien opgenomen.

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Onderstaande tabel toont de reserves waarbij zich in elk van de afgelopen drie jaren een toevoeging of een onttrekking heeft voorgedaan.

	Saldo per 1-1-2016	Mutaties 2016	Mutaties 2017	Mutaties 2018	Saldo per 31-12-2018
<i>(x € 1.000)</i>					
1 Vrije algemene reserve	3.575	- 241	10.971	- 278	14.027
2 Algemene res. weerstandsvermogen	-	-	-	-	-
Totaal	3.575	- 241	10.971	- 278	14.027

Verantwoording Wet Normering Topinkomens (WNT)

De WNT is van toepassing op de gemeente Achtkarspelen. Het voor de gemeente Achtkarspelen toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2018 € 189.000. Dit betreft het algemeen bezoldigingsmaximum.

Bezoldiging topfunctionarissen

In onderstaande tabellen worden de WNT-gegevens van de leidinggevende topfunctionarissen over 2017 en 2018 vermeld. In Achtkarspelen betreft het de functies van gemeentesecretaris en raad-griffier.

bedragen x € 1	Van der Laan	Van Hoppe
Functiegegevens	gemeentesecretari	raad-griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1-31/12	1/1-31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	128.520	87.568
Beloningen betaalbaar op termijn	17.507	12.682
<i>Subtotaal</i>	<i>146.027</i>	<i>100.250</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	189.000	189.000
-/- Overschuldigd betaald nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	146.027	100.250
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2017		
bedragen x € 1	Van der Laan	Van Hoppe
Functiegegevens	gemeentesecretari	raad-griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1-31/12	1/1-31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	131.549	77.531
Beloningen betaalbaar op termijn	17.250	11.489
<i>Subtotaal</i>	<i>148.799</i>	<i>89.019</i>
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	181.000	181.000
Totale bezoldiging	148.799	89.019

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2018 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Single Information Single Audit

Achtkarspelen ontvangt van diverse departementen specifieke uitkeringen, waaraan voorwaarden zijn verbonden als het gaat om de besteding van de gelden. De verantwoording die daarover moet worden afgelegd vindt plaats door middel van de zogenaamde SISA-bijlage (Single Information, Single Audit).

Hierin zijn alle specifieke uitkeringen opgenomen die de gemeente ontvangt en waarvan door het rijk is besloten de verantwoording via deze methode te laten plaatsvinden.

Voor 2018 vallen de volgende specifieke uitkeringen van de gemeente onder deze verantwoordingssystematiek:

- Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB)
- Brede doeluitkering verkeer en vervoer SISA tussen medeoverheden
- Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2018
- Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeentedeel 2018

Nadere toelichting bij SISA-tabel

- Kolom 1 = afkorting van de naam van het betreffende departement
- Kolom 2 = nummer van de specifieke uitkering
- Kolom 3 = naam van de specifieke uitkering en de juridische grondslag
- Kolom 4 t/m 9 = indicatoren

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2018 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2019

OCW	D9	Onderwijsachterstanden beleid 2011-2018 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	
		Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijsachterstanden beleid 2011-2018	<i>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 04</i>	
		€ 267.093					
		Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen		Van andere gemeenten in (jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag	Eindverantwoording Ja/Nee
		<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 05</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 06</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 07</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 09</i>	
1							

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

lenW	E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer (SiSa tussen medeoverheden) Provinciale beschikking en/of verordening Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen	Overige bestedingen (jaar T)	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde overige bestedingen
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 01	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 02	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 03	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 04	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 05
			1 1294958 (manifest verkeersveiligheid 2016-2020)	€ 5.423	€ 5.423		
			2 821782 (Fietsvoorziening Jellingalaan)	€ 13.664	€ 20.496	€ 2.603	€ 3.904
			3 821309 (aanleg fietsvoorziening Oude Dijk)	€ 0	€ 0		
			Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Toelichting	Eindverantwoording Ja/Nee
				Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie		Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 06	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 07	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 10
			1 1294958 (manifest verkeersveiligheid 2016-2020)	€ 15.586	€ 15.586		Nee
			2 #VERWI				
			3 821782 (Fietsvoorziening Jellingalaan)	€ 59.010	€ 88.515		Ja
			4 821309 (aanleg fietsvoorziening Oude Dijk)	€ 0	€ 0		Nee

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2018 Alle gemeenten verantwoord voor hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			<i>Aand'controler Indicatornummer: G2/01</i>	<i>Aand'controler Indicatornummer: G2/02</i>	<i>Aand'controler Indicatornummer: G2/03</i>	<i>Aand'controler Indicatornummer: G2/04</i>	<i>Aand'controler Indicatornummer: G2/05</i>	<i>Aand'controler Indicatornummer: G2/06</i>
			€ 7.697.001	€ 119.697	€ 965.776	€ 0	€ 22.703	€ 4.913
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) <i>Aand'controler Indicatornummer: G2/07</i>	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) <i>Aand'controler Indicatornummer: G2/08</i>	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) <i>Aand'controler Indicatornummer: G2/09</i>	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (PW) <i>Aand'controler Indicatornummer: G2/10</i>	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW) <i>Aand'controler Indicatornummer: G2/11</i>	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee <i>Aand'controler n.v.t. Indicatornummer: G2/12</i>
			€ 33.575	€ 13.730	€ 0	€ 188.501	€ 0	Ja
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2018	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) <i>Aand'controler Indicatornummer: G3/01</i>	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) <i>Aand'controler Indicatornummer: G3/02</i>	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) <i>Aand'controler Indicatornummer: G3/03</i>	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) <i>Aand'controler Indicatornummer: G3/04</i>	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) <i>Aand'controler Indicatornummer: G3/05</i>	Besteding (jaar T) Bob <i>Aand'controler Indicatornummer: G3/06</i>
			€ 64.483	€ 18.000	€ 16.797	€ 85.022	€ 7.913	€ 0
		Besluit	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) <i>Aand'controler Indicatornummer: G3/07</i>	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 <i>Aand'controler Indicatornummer: G3/08</i>	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee <i>Aand'controler n.v.t. Indicatornummer: G3/09</i>			
			€ 0	€ 0	Ja			

Fouten en onzekerheden 2018				
Nr	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB)			nvt
D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB)			nvt
E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer (SiSa tussen medeoverheden)			nvt
E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer (SiSa tussen medeoverheden)			nvt
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2018			nvt
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2018			nvt
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeentedeel 2018			nvt
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeentedeel 2018			nvt

Controleverklaring accountant

De verklaring van de accountant bij de jaarstukken wordt separaat verzonden en zal onderdeel uitmaken van de besluitvorming op 4 juli 2019.